

İlham Əliyevin "yaşıl gündəliyi"ni global dəstək aldı

COP29-un iştirakçıları - dövlət başçılarından sadə qonaqlaradək hamı istər tədbirə hazırlıq, istərsə də gedişinin mükəmməl olduğunu vurğuladı. Bir neçə misal götürmək kifayətdir. Yunanistanın Baş naziri Kiriakos Mitsotakis COP29-un qısa müddətdə yüksək səviyyədə təşkilinə görə dövlətimizin başçısını təbrik etdi.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev rəyi belədir: "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Sammitinin uğurla keçirilməsi münasibətilə hörmətli İlham Heydər oğlunu bir daha təbrik etmək istərdim. Biz hamımız gördük ki, bu, Azərbaycanın nüfuzunun tanınmasıdır. Regionumuzda ilk dəfədir ki, belə möhtəşəm tədbir keçirilir və bu, Azərbaycanın

global miqyasda ən yüksək nüfuzunun bariz göstəricisidir".

Malayziyanın paytaxtı Kuala Lumpurun meri, BMT-nin Məskunlaşma Proqramının (UN-HABITAT) sabiq icraçı direktoru xanım Maimuna Mohd Şərif dövlətimizin başçısına müraciət edərək demişdir: "Cənab Prezident, COP29-a Azərbaycanda, Bakıda evsahibliyi etdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Siz, höqiqətən də, öz rəhbərliyiniz və liderliyinizlə hamını sülhün vacibliyinə inandırınız. Sülh olmadan dayanıqlı inkişaf barədə danışmaq mümkün deyil. Dayanıqlı inkişaf olmadan da biz sülhü yada bilmirik. Mən Azərbaycana Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə verdiyi töhfələrə görə təşəkkür edirəm".

"Mən Azərbaycanı sülh naminə iqlim təşəbbüsünün bir hissəsi kimi qiymətləndirilən COP29-un prezidenti kimi görməkdən çox məmnunam". Bunu isə yaxın qonşumuz Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze deyib və COP29-u belə dəyərləndirib: "Bu tədbir əlamətdar hadisədir, çünki Cənubi Qafqaz regionu ölkəsi ilk dəfə olaraq BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının iştirakçıları Konfransına evsahibliyi edir. Azərbaycana bu istiqamətdə somərəli və iddialı nəticələrin əldə edilməsində, danışıqlar prosesində əməkdaşlıq və konstruktiv dialoq ruhunun təşviqində uğurlar arzulamaq istərdim. Bu konfrans kritik bir vaxta təsadüf edir, çün-

ki iqlim dəyişikliyi çağımızın ən aktual problemlərindən biri kimi ortaya çıxır və onun çoxşaxəli nəticələrini həll etmək üçün təcili global fəaliyyət və əməkdaşlıq tələb edir".

Məlum olduğu kimi, dövlətimizin prioritetlərindən biri ölkənin perspektiv iqtisadi inkişafı ilə bərabər ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşıllıqların sürətli bərpa və artırılması, su ehtiyatlarının və dayanıqlı enerji mənbələrindən somərəli istifadənin təmin edilməsidir. Bu prioritet daxilində iki məqsədin effektiv reallaşdırılmasına nail olunmalıdır. Bir yüksəkkeyfiyyətli ekoloji mühit, digəri "yaşıl enerji" məkanıdır.

Büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələri birinci oxunuşda qəbul edilib

Milli Məclisin noyabrın 27-də keçirilən plenar iclasında 2025-ci ilin dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan qanun layihələrinin müzakirəsi davam etdirilib.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun və İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2025-ci il büdcələri ilə bağlı məsələlərin Milli Məclisin noyabrın 26-da keçirilən plenar iclasında başlayan müzakirəsinin davamında komitə sədri Zahir Oruc, deputatlar Ceyhun Məmmədov, Razi Nurullayev, Rami Həsən, Bəxtiyar Əliyev, Jalə Əliyeva, Aydın Hüseynov, Rövşən Muradov, Mahir Süleymanlı, Arzuxan Əli-zadə, Səyyad Salahlı, Günay Ağamalı, Tənzilə Rüstəmoxanlı çıxış ediblər.

Deputatlar çıxışlarında pensiyaların, əlilliyin, müavinətlərin və sosial ödənişlərin təyin olunması, əhalinin məşğulluğunun və peşə hazırlığının artırılması, özünüməşğulluq və digər aktiv məşğulluq tədbirlərinin maliyyələşməsi, səhid ailələrinin və qazilərin, o cümlədən həssas qrupdan olan insanların maddi rifah halının yaxşılaşdırılması kimi məsələlərə bağlı fikirlərini bildiriblər, rəy və təkliflərini səsləndiriblər. Millət vəkili rəhbərinin təmsil etdikləri bölgə və rayonlarda seçiciləri narahat edən məsələləri hökumət üzvlərinin diqqətinə çatdırıblar.

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev səsləndirilən fikirlərə münasibət bildirib, qaldırılan məsələlərə ətraflı aydınlıq gətirib. Bu sahədə görülən işlərlə bağlı faktları və statistik rəqəmləri səsləndirib.

Proqnozlar özünü doğruldur

ÜDM istehsalında 5 faizə yaxın artım var

Bu gün dünyanın əsas problemi sayılan iqlim dəyişmələri qarşı yaxın gələcəkdə aparılacaq mübarizəyə önəmli dəstək verəcək COP29-da əldə edilən razılaşmaların önəmi, əhəmiyyəti barədə hələ çox danışılacaq, çox yazılacaq. Amma, necə deyirlər, həyat davam edir. Üstəlik, il də yekunlaşır. Bütün hökumət strukturları, o cümlədən nazirliklər, komitələr, səhmdar cəmiyyətləri ilin ötən dövrü ərzində əldə etdiklərini götür-qoy edir, gələcək işlərini planlaşdırırlar. Bu baxımdan Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) cari ilin 10 ayı üzrə açıqladığı makroiqtisadi göstəricilərə nəzər salmaq yerinə düşərdi.

Açıqlamada bildirilir ki, ötən 10 ay ərzində ölkə üzrə 103,5 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövründən 4,9 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunmuşdur. Əlavə dəyər istehsalı iqtisadiyyatın qeyri-neft-qaz sektorunda 6,8, neft-qaz sektorunda 1,7 faiz artmışdır.

Növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilib

Məzahir Pənahovun sədrliyi ilə noyabrın 27-də Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) növbəti iclası keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, iclasda əvvəlcə Azərbaycan Respublikasında növbəti bələdiyyə seçkilərinin təyin olunması məsələsinə baxılıb. Sədr M.Pənahov bununla bağlı qanunvericiliyin tələbləri barədə ətraflı məlumat verib və müvafiq qərar layihəsini diqqətə çatdırıb. Komissiya üzvlərinin yekdil qərarı ilə növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilib. Sədr həmçinin bildirib ki, seçkilər 685 bələdiyyəyə keçiriləcək və 118 seçki dairəsinə əhatə edəcək.

Sonra "Azərbaycan Respublikasında bələdiyyə seçkilərinin hazırlanması barədə" qanunvericiliyin tələbləri barədə ətraflı məlumat verib və müvafiq qərar layihəsini diqqətə çatdırıb. Komissiya üzvlərinin yekdil qərarı ilə növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilib. Sədr həmçinin bildirib ki, seçkilər 685 bələdiyyəyə keçiriləcək və 118 seçki dairəsinə əhatə edəcək.

Iclasda qarşıdan gələn bələdiyyə seçkilərində vətəndaşların seçki hüquqlarını pozan hərəkətlərdən (hərəkətsizlik-

dən) və qərarlardan şikayətlərin araşdırılması, habelə vətəndaşların seçki hüquqlarının daha somərəli təmin olunması məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyası nəzdində ekspert qrupunun yaradılmasına dair məsələyə də baxılıb, komissiya üzvləri və Katibliyin əməkdaşları da daxil olmaqla, Mərkəzi Seçki Komissiyası nəzdində 9 nəfərdən ibarət tərkibdə ekspert qrupu yaradılıb. Dairə seçki komissiyaları nəzdində Seçki Məcəlləsinə uyğun şəkildə 3 nəfərdən ibarət ekspert qruplarının yaradılması isə seçki dairələrinin dairə seçki komissiyalarına həvalə edilib.

Komissiyanın iclasında 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkilərində namizədlərin qeydə alınması məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasında baxılması zərurəti yarandıq halda təqdim edilmiş imza vərəqlərindəki imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması barədə ekspert qrupu yaradılıb. Dairə seçki komissiyaları nəzdində Seçki Məcəlləsinə uyğun şəkildə 3 nəfərdən ibarət ekspert qruplarının yaradılması isə seçki dairələrinin dairə seçki komissiyalarına həvalə edilib.

Media subyektləri nümayəndələrinin də iştirak etdiyi iclasda həmçinin cari məsələlərə də baxılıb.

Zəfərin elm və təhsil təntənəsi

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Qarabağ Universitetinin təsisindən 1 il ötür

Qarabağ Universiteti Vətəninə, xalqına və dövlətinə bağlı layiqli peşəkar kadrlar yetişdirməklə yanaşı, bölgədə güclü bir sosial-iqtisadi və mədəni ekosistemin formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynamaqda da başlıca məqsədlərindən müəyyən etmişdir. Ötən bir il ərzində həyata keçirilmiş fəaliyyətlər, əldə edilmiş nailiyyətlər və qarşıya qoyulmuş strateji vəzifələr məhz qeyd edilən istiqamətlərdə Qarabağ Universitetinin potensialının gücləndirilməsinə, milli və beynəlxalq ali təhsil məkanında tanınılmasına və nüfuzunun artırılmasına xidmət etmişdir.

Tədqiqatçıları halda ki, dövlətimizin diqqət və qayğısı sayəsində Qarabağ Universitetinin qurulması və ilk tədris ilinə hazırlığı istiqamətində işlər uğurla nəticələnmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 6 fevral tarixli müvafiq qərarı ilə Qarabağ Universitetinin Nizamnaməsi təsdiq edilmişdir. Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 fevral 2024-cü il tarixli sərəncamı ilə ehtiyat fondundan Elm və Təhsil Nazirliyinə Qarabağ Universitetinin fəaliyyətinin təşkili üçün 10 milyon manat maliyyə vəsaiti ayrılmışdır. Qarabağ Universitetinin fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə əlaqədar bir sıra ömklərin Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin balansına qəbul edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 2 aprel tarixli müvafiq sərəncamı təsdiq edilmişdir.

Azərbaycanla ABŞ arasında əvvəlki dövrlərdə təməli qoyulmuş münasibətlərin inkişafına inam böyükdür

Azərbaycanın dövlət başçısı çıxışının davamında xüsusi olaraq vurğulamışdır: "Qərar Amerika xalqı verəcək. Bu, onların prezidentidir. Lakin eyni zamanda bu, bütün dünya üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Çünki bir çox xalqların və ölkələrin taleyi böyük dərəcədə Birləşmiş Ştatlardan asılı olacaqdır. Mənim fikrimcə, Prezident Trampın hələ də davam edən kampaniya zamanı səsləndirdiyi mühüm təzislərdən biri odur ki, onun vaxtında heç bir müharibə olmayacaq. Onun hakimiyyəti dövründə Amerika müharibələrə başlamadı, Vyetnam, Koreya, Yuqoslaviya, Əfqanıstan, Liviya, İraq, Suriya və necə deyirlər, onların davamı olmadı. Bax, bu müddət ərzində onların heç biri baş vermədi. Ancaq buna, yəqin ki, böyük hörmətlə yanaşmağa dəyər".

Avropa, Asiya və Yaxın Şərqi kəşifində yerləşən Azərbaycan, ABŞ-nin Cənubi Qafqazda maraqları baxımından strateji tərəfdaş rolunu oynayır. Enerji ehtiyatları və "Cənub qaz dəhlizi" kimi layihələr sayəsində Azərbaycanın

Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm roluna malik olması inkar olunmazdır. Rusiyanın Avropa enerji bazarındakı payının azalması fonunda, Azərbaycan Qərbi üçün neft və qazın əsas təchizatçılarından birinə çevrilib.

Trampın enerji təhlükəsizliyinə dair yanaşması, tədricən mənşənin diversifikasiyasını dəstəkləməyə yönəlib. Ehtimal etmək olar ki, onun administrasiyası ölkəmizin təşəbbüslərinə, xüsusilə də "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsinə və yeni infrastruktur layihələrinə dəstək göstərə bilər. Tramp keçmiş prezidentliyi dövründə dövlətimizin başçısı

"Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 noyabr tarixli 66-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 noyabr tarixli 66-VIIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qərarə alıram:

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-1.8-ci və 10-1.9-cu maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Qanunun 10-1.8-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur;

1.3. həmin Qanunun 10-1.9-cu maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzərdə tutulur.

2. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların sahibkarlıq subyektlərinə icarəyə verilməsi üzrə investisiya müsabiqələrinin keçirilməsi-Qaydalar" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

3.1. "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-1.9-cu maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların kənd və qəsəbə sakinlərinə güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsi qaydalarını və tətbiq ediləcək güzəştin həcmi üç ay müddətində təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

3.2. bu Fərmanın 3.1-ci bəndinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində əhalinin məskunlaşdığı kənd və qəsəbə sakinlərinin kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqları icarəyə götürmək məqsədilə "Elektron kənd təsərrüfatı" informasiya sistemi (bundan sonra - EKTİS) vasitəsilə müraciət edə bilmələri üçün onların təkmil sertifikatlı gücləndirilmiş elektron imza ilə təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlər görsün;

3.3. "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik

edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 noyabr tarixli 66-VIIQD nömrəli Qanunundan və bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi:

4.1. bu Fərmanın 2-ci hissəsinə və 3.1-ci bəndinə uyğun olaraq, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların (bundan sonra - torpaqlar) icarəyə verilməsinin EKTİS vasitəsilə təşkili üçün tədbirlər görsün;

4.2. bu Fərmanın 3.1-ci bəndinə uyğun olaraq kənd və qəsəbə sakinlərinin kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə onların təlim keçməsi üçün tədbirlər görsün.

5. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi:

5.1. işğaldan azad edilmiş ərazilər üzrə təklif daxil olduğu tarixdən iki ay müddətində Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin təklifləri əsasında torpaqların müəyyən edilməsini və 5,0 hektardan az olmayan konturlara (parsellərə) bölünməklə kompleks yerquruluşu layihələrinin hazırlanmasını təmin etsin;

5.2. bu Fərmanın 2-ci hissəsinə və 3.1-ci bəndinə uyğun olaraq icarəyə verilmiş torpaq sahələri üzərində hüquqların dövlət qeydiyyatına alınmasını "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş müddətdə və qaydada təmin etsin.

6. Bu Fərmanın 5.1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş kompleks yerquruluşu layihələrinə uyğun olaraq aşağıdakı tədbirlər görsün:

6.1. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi, fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, üç ay müddətində torpaqlarda yol-nəqliyyat infrastrukturunun qurulmasını təmin etsinlər;

6.2. "Azərişiq" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti üç ay müddətində torpaqları elektrik təchizatı şəbəkəsi ilə təmin etsin;

6.3. Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi bir il müddətində torpaqları su təchizatı şəbəkəsi ilə təmin etsin.

7. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Fərmanın 3-6-cı hissələrində nəzərdə tutulmuş tapşırıqların icrasını əlaqədar zəruri maliyyələşməni

təmin etsin və tələb olunan vəsaitin növbəti illərin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulması üçün tədbirlər görsün.

8. "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 12 mart tarixli 116 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 168 (Cild I); 2024, № 6 (I kitab), maddə 665, № 8, maddə 938) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

8.1. 2.1-ci bənddə "və 10-1.7-ci" sözləri ", 10-1.7-ci, 10-1.8-ci və 10-1.9-cu" sözləri ilə əvəz edilsin;

8.2. aşağıdakı məzmununda 2.1-1-ci bənd əlavə edilsin: "2.1-1. həmin Qanunun 10-1.8-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur;"

8.3. 2.6-cı bənddə "maddəsində" sözü "və 10-1.9-cu maddələrində" sözləri ilə əvəz edilsin.

9. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların idarə edilməsi ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 27 aprel tarixli 1323 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021, № 4, maddə 328 (Cild I); 2024, № 7, maddə 823) 1.1-ci bəndi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"1.1. kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı məqsədilə:

1.1.1. kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların sahibkarlıq subyektlərinə investisiya müsabiqələri keçirilməsi yolu ilə icarəyə verilməsi;

1.1.2. əhalinin məskunlaşdığı kənd və qəsəbə ərazi vahidlərinin sərhədləri daxilində yaşayış məntəqələrinə yaxın kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların birlik və çoxillik əkinlər üçün kənd və qəsəbə sakinlərinə güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsi;

1.1.3. heyvandarlıq inkişafı üçün məqsədli təyinatlı biçənək, örüs və otlaq olan kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların fiziki və hüquqi şəxslərə icarəyə verilməsi;"

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 noyabr 2024-cü il

"Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci, 11-ci və 12-ci bəndlərini rəhbər tutaraq qərarə alır:

"Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 154 (Cild I) aşağıdakı məzmununda 10-1.8-ci və 10-1.9-cu maddələr əlavə edilsin:

"10-1.8. Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar sahibkarlıq subyektlərinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada investisiya müsabiqələri vasitəsilə icarəyə verilir.

K.H.Dadaş-zadənin Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərarə alıram: Kamilə Hüseyn qızı Dadaş-zadə Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru təyin edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 noyabr 2024-cü il

10-1.9. Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində əhalinin məskunlaşdığı kənd və qəsəbə ərazi vahidlərinin sərhədləri daxilində yaşayış məntəqələrinə yaxın kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada kənd və qəsəbə sakinlərinə (birlik və çoxillik əkinlərin aparılması üçün) güzəştli şərtlərlə icarəyə verilir."

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 noyabr 2024-cü il

S.Ə.Kəriminin Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərarə alıram: Siyavuş Əşrəf oğlu Kərimi Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 noyabr 2024-cü il

A.S.Novruzovun Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun rektoru vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərarə alıram: Azad Sevidik oğlu Novruzov Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun rektoru vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 noyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

QƏRAR

Bakı şəhəri, 26 noyabr 2024-cü il

№ 498

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 15 yanvar tarixli 10 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlərin tətbiqi qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 28 iyun tarixli 1199-VIQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərarə alır:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 15 yanvar tarixli 10 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu (Cild I); 2024, № 2, maddə 242, № 5 (II kitab), maddə 612, № 9, maddə 1101) ilə təsdiq edilmiş "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlərin tətbiqi qaydaları"na aşağıdakı məzmununda 3.2.9-2-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"3.2.9-2. yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uqota alınmış şəhid ailəsinin üzvü vəfat etdiyi, habelə yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan şəxs qismində uqota alınmış şəxsə sonradan şəhid statusu verildiyi halda, həmin uqot onun ailə üzvləri üçün Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada saxlanılır;"

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Baş prokuror Qətərə işgüzar səfər edib

Noyabrın 26-27-si tarixlərində baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv dövlətlərin korruptsiyaya qarşı mübarizə aparacaq hüquq-mühafizə orqanlarının ikinci yüksək səviyyəli görüşündə iştirak üçün Qətər Dövlətinə işgüzar səfər edib.

Nümayəndə heyəti ölkəmizin Dohadakı səfirliyinə gələrkən xalqımızın Ümmümilli Lideri Heydər Əliyevin büstünü ziyarət edib, Ulu Öndərin əziz xatirəsinə ehtiramla yad olunub.

İƏT üzvü olan 57 ölkənin baş prokurorları, ədliyyə, daxili işlər nazirləri, müstəqil antikorrupsiya qurumlarının və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların rəhbərlərinin iştirak etdiyi korruptsiyaya qarşı mübarizə aparacaq hüquq-mühafizə orqanlarının görüşünü giriş sözü ilə açan ev sahibləri - Qətər Dövlətinin İnzibati Nəzarət və Şəffaflıq Təşkilatının sədri Hamad Ben Nasser Al Misnad tədbirin işinin tərəf dövlətlərin korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində birgə səylərinə verəcəyi töhfədən danışıb, gələcək fəaliyyətdə təşkilatın korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Məkkə Konvensiyasının tətbiqi mexanizmi və icra perspektivindən söz açıb.

Yüksək səviyyəli iclasda çıxış edən baş prokuror Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab

İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin milli prioritetlərindən olan korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində aparılmış ardıcıl islahatlar, hüquqi və institusional tədbirlər barədə xarici həmkarlarına məlumat verib, islam ölkələri ilə əməkdaşlığa ayrılan xüsusi diqqətin çoxsaylı nümunələrindən biri kimi Məkkə Konvensiyasının qəbul edilməsi təşəbbüsünün ilkin mərhələdən etibarən Azərbaycan tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayıb.

Çıxışında ölkəmizin prokurorluq orqanlarının qlobal və regional antikorrupsiya təşəbbüsündə fəal iştirakına dair məsələlərə də yer verən Kamran Əliyev cari ildə ölkəmizdə keçirilmiş dünyanın ən mötəbər beynəlxalq tədbirlərindən biri kimi BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29, həmin tədbir çərçivəsində Azərbaycan Prokurorluğu xarici tərəfdaşlarla birgə təşkil etdiyi yüksək səviyyəli plenar sessiyaya, həmçinin Beynəlxalq Prokurorlar Assosiasiyasının 29-cu İllik Konfransı və Ümumi Yığıncağın uğurlarına töhfə verməyi islam ölkələrinin nümayəndə heyətlərinə bir daha təşəkkürünü ifadə edib.

Mütərəqqi beynəlxalq təşəbbüslərə daim açıq olmaqla bu sahədə etibarlı platforma rolunu oynayan ölkəmizdə aktual mövzu üzrə keçiriləcək tədbirlərə də toxunan baş prokuror Kamran Əliyev BMT-nin "Globe" Antikorrupsiya Şöbəsinin altıncı plenar sessiyasının 2025-ci

ilin may ayında Bakıda keçiriləcəyini ifadə edən Kamran Əliyev Azərbaycanın həmin tədbirə dəvət edib, İƏT-ə üzv dövlətlərin korruptsiyaya qarşı mübarizə aparacaq hüquq-mühafizə orqanlarının üçüncü yüksək səviyyəli görüşünə 2026-cı ildə evsahibliyi-nə ölkəmizin namizədlərinə göstərilən dəstəyə görə həmkarlarına minnətdarlığını bildirib.

Tədbirdə ölkəmiz İƏT-ə Üzv Dövlətlərin antikorrupsiya qurum rəhbərlərinin Bürosunun sədr müavini seçilib.

Səfər çərçivəsində baş prokuror tərəfindən xarici həmkarlarla bir sıra ikitərəfli görüşlər keçirilib.

Belo ki, Qətər Dövlətinin nümayəndə heyəti ilə keçirilmiş ikitərəfli görüşdə İnzibati Nəzarət və Şəffaflıq Təşkilatının sədri Hamad Ben Nasser Al Misnad ortaq dini

və mədəni dəyərləri paylaşan ölkələrimiz arasında müxtəlif istiqamətlərdə mövcud olan sıx tərəfdaşlıq əlaqələrinin daim inkişaf etməsinə münasib olduğunu bildirib, öz növbəsində bu əlaqələrin korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində qurumlararası əməkdaşlığa da töhfə verdiyini qeyd edib.

Səhmi qəbulda görə təşəkkürünü ifadə edən Kamran Əliyev Azərbaycan və Qətər prokurorluqları arasında əməkdaşlıq təcrübəsinə dair müsbət nümunələrə istinad edərək İnzibati Nəzarət və Şəffaflıq Təşkilatı ilə də uğurlu inkişaf etməkdə olan ikitərəfli əlaqələrin əhatə dairəsinin daha da genişləndirilməsini vacibliyini vurğulayıb.

Səfər zamanı Kamran Əliyevlə Soudiyyə Ərəbistanı Krallığının Nəzarət və Korruptsiyaya qarşı

Mübarizə üzrə Qurumunun (Nazirlər Kabineti) Prezidenti Mazin bin İbrahim Əl Kahmus arasında keçirilmiş ikitərəfli görüşdə 2023-cü ilin noyabr ayında ölkəmizin Baş Prokurorluğu ilə Krallığın Nazaha Qurumu arasında imzalanmış əməkdaşlıq haqqında memorandumun icra vəziyyəti müzakirə olunub, eləcə də qarşılıqlı əlaqələrin növbəti inkişaf perspektivləri müəyyən edilib.

Həmçinin baş prokuror Pakistan İslam Respublikasının ədliyyə naziri Azam Nazir Tararla görüşüb. Dərin tarixi bağlara malik qardaş ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlmiş əlaqələrin iqtisadi, hərbi, humanitar və digər istiqamətlərlə yanaşı, hüquqi sahədə də dayanıqlı xarakter alması tədqiqatçıların inamını artıracaq. Görüşdə transmilli təzahür

olan korruptsiyaya qarşı mübarizə üzrə qarşılıqlı əməkdaşlıq potensialının daha da gücləndirilməsi məsələləri müzakirə edilib.

İraq Respublikasının Federal Dürüstlük Komitəsinin sədri Məhəmməd Əli Əl-Lami arasında keçirilmiş ikitərəfli görüşdə ölkələrimiz arasında mövcud olan tarixi dostluq münasibətlərindən bəhs edilib, qurumlararası əməkdaşlıq əlaqələrinin korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində imzalanmış nəzərdə tutulan anlaşma memorandumunun imzalanması ilə yeni və daha intensiv müstəviyəyə qədəm qoyacağına dair qarşılıqlı inam ifadə edilib.

İkitərəfli görüşlərdə cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım, ekstradisiya, cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəlləşdirilməsi, korruptsiya cinayətləri və qarşılıqlı maraq doğuran digər mövzular ətrafında səmərəli fikir mübadiləsi aparılıb.

Bundan başqa, səfər çərçivəsində Kamran Əliyevlə İƏT-in Baş katibi Hüseyn İbrahim Taha arasında ikitərəfli görüş keçirilib. Görüşdə təşkilatın islam ölkələrinin həmrəyliyi və tərəqqisində müstəsna əhəmiyyəti vurğulanmaqla, eyni zamanda üzv dövlətlərin cinayətkarlığa qarşı effektiv mübarizə fəaliyyətində də təşviqədiçi rolunu qeyd olunub.

Görüşdə baş prokuror tərəfindən İƏT-in istər torpaqlarımızın otuz ilə yaxın müddət ərzində işğal altında saxlandığı dövrdə, istərsə də növbəti mərhələdə işğal faktına son qoyulması ilə bağlı ölkəmizin haqq işinə qəbul etdiyi qətnamə və bəyanatlarla daim yaxından dəstək olduğunu minnətdarlıq hissi ilə xatırladıb.

Baş katib öz növbəsində Azərbaycan Respublikasının İƏT-in işində göstərdiyi fəal və təşəbbüskar mövqeyə görə təşəkkürünü bildirib, ölkəmizin işğaldan azad edilmiş ərazilərinə etdiyi səfərlərlə şəhidi olduğu bərpə-quruculuq işlərini tədqiqatçıların inamını artıracaq. Görüşdə ölkəmizin Qətər Dövlətindəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Mahir Əliyev iştirak edib.

Milli Məclisin iclasında

Büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələri birinci oxunuşda qəbul edilib

Əvvəlki 1-ci sahə.

Sonra "Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2025-ci il büdcəsi haqqında" və "İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2025-ci il büdcəsi haqqında" qanun layihələri ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

İclasda İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov "Azərbaycan Respublikasında 2025-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsini (birinci oxunuş) təqdim edib. O bildirib ki, əhalinin əsas sosial-demoqrafik qrupları üzrə yaşayış minimumunun məbləği 2025-ci il üçün ölkə üzrə 285 manat, ömək qabiliyyətli əhali üçün 305 manat, pensiyaçılar üçün 232 manat, uşaqlar üçün 246 manat məbləğində müəyyən edilir.

Ömək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev məsələyə dair bu komitənin müsbət rəy verdiyini diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdə çıxış edən komitə sədri Siyavuş Novruzov, deputatlardan Razi Nurullayev, Fatma Yıldırım sənədlə bağlı qeyd və təkliflərini açıqlayıblar.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova çıxışlara münasibət bildirərək müxtəlif məsələlərin təşviqi baxımından dinləmələrin, "dəyirmi masa"ların keçirilməsinin vacibliyini qeyd edib, ötan 4 il 7 ay ərzində parlamentdə bir çox mövzularda 41 dinləmənin təşkil edildiyini vurğulayıb.

Sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Parlamentin Ömək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev "Azərbaycan Respublikasında 2025-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında" Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verib. O, ünvanlı dövlət sosial yardımının təyin edilməsi məqsədilə 2025-ci il üçün ehtiyac meyarının həddinin 285 manat məbləğində müəyyən edildiyini diqqətə çatdırıb. Komitə sədri artıq üç ildir ki, ehtiyac meyarının yaşayış minimumuna bərabər tutulduğunu qeyd edib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov məsələ barədə bu komitənin rəyini səsləndirdikdən sonra qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra komitə sədri Azər Əmiraslanov Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsini (birinci oxunuş) təqdim edib. O, sonədə 5 blokdan ibarət 75 dəyişiklik edildiyini söyləyib. Qeyd edilib ki, 28 dəyişiklik investisiya mühitinin və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviqi edilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması, 31 dəyişiklik vergi inzibatiçiliyi ilə bağlıdır, 5 dəyişiklik beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmis istiqamətləri nəzərdə tutur, 11 dəyişiklik texniki və redaktə xarakterini daşıyır.

Nəzərə çatdırılıb ki, sonədə investisiya mühitinin və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviqi edilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılmasına dair dəyişikliklərdə dövlət-özəl tərəfdaşlığı və elektrik enerjisi istehsalı layihələri çərçivəsində xidmətlərin göstərilməsi, eləcə də həmin xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı infrastrukturun yaradılmasına və idarəedilməsi ilə əlaqədar layihələrin icrası ilə bağlı vergi azadolmalarının təbii təklifi edilir.

Bununla yanaşı, Azərbaycanda teatr və kino sənətinin, muzey və

simfonik orkestr fəaliyyətinin inkişafına dövlət dəstəyinin bir forması kimi vergi güzəştlərinin verilməsi, habelə bu sahədə dövriyyələrin şəfəfləşdirilməsi və gəlirliliyin artırılması məqsədilə Vergi Məcəlləsinə müvafiq dəyişikliklər təklif edilir.

Layihədə 01.01.2025-ci il tarixdə müddəti bitəcək kənd təsərrüfatı məhsullarının satışı üzrə ƏDV-nin ticarət əlavəsindən hesablanması rejiminin tətbiqi olunması müddətinin daha 2 il müddətinə uzadılması təklif edilir.

Bəzi xidmət sahələri üzrə fəaliyyət göstərən mikrosahibkar fiziki şəxslərə münasibətdə ədalətli vergitutmanın tətbiqi edilməsinin təmini məqsədilə Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur.

Bildirilib ki, Vergi Məcəlləsinin 164.1.41-3-cü maddəsinin yürüdə olan redaksiyasına əsasən, Azərbaycan ərazisində istehsal olunan minik avtomobillərinin satışı 2023-cü il mayın 1-dən 10 il müddətinə ƏDV-dən azad edilib. Avtomobil sənayesinə investisiya cəlbinin stimullaşdırılması məqsədilə müvafiq əlavəyə əlavə edilən şəxslərə göstərilən tibb xidmətlərinə görə yalnız nağdsız qaydada aparılan ödənişlər üzrə ƏDV taxt-free rejiminin tətbiqi təklif edilir.

Sənədə tibb turizminin inkişafı və ölkəyə valyuta cəlb olunmasının stimullaşdırılması məqsədilə əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə göstərilən tibb xidmətlərinə görə yalnız nağdsız qaydada aparılan ödənişlər üzrə ƏDV taxt-free rejiminin tətbiqi təklif edilir.

Digər dəyişikliklərdə dövlət tərəfindən yaradılan sənaye məhəllələrinin istifadəsində olan torpaq sahələrinə və digər daşınmaz əmlaklara görə idarəedici təşkilatın və operatorun torpaq və əmlak vergisindən azad edilməsi nəzərdə tutulur. Torpaq icarəsinin ƏDV-yə cəlb edilməsinin istisna edilməsi məqsədilə Vergi Məcəlləsinin 13.2.11-ci maddəsinə dəqiqləşdirici xarakterli dəyişiklik təklif edilir.

Habelə vergi ödəyicisi kimi vergi orqanında uçotda olmayan fiziki şəxslərdən alış aktı əsasında alınan qiymətli daşların, qiymətli metalların, o cümlədən qiymətli

daşlardan və qiymətli metallardan hazırlanmış məmulatların dəyərini tam həcmdə gəlirdən çıxılan xərclərə aid edilməsi ilə bağlı Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik olunur.

Qanun layihəsində vergi nəzarəti mexanizminin təkmilləşdirilməsi, vergitutma bazasının genişləndirilməsi ilə bağlı dəyişikliklərə dair bildirilib ki, növbəti ilin dövlət büdcəsi zərfi çərçivəsində nəzərdə tutulmuş islahatlardan biri də bazarlara nəzarətin təmin edilməsi ilə bağlıdır. Bu istiqamətdə təkliflər kənd təsərrüfatı məhsulları bazarları və kənd təsərrüfatı kooperativ bazarları istisna olmaqla, bazarlarda vergi nəzarətinin təmin edilməsi məqsədilə hazırlanıb.

Həmçinin qiymətli daşların, qiymətli metalların və onlardan hazırlanmış məmulatların, mədəniyyət məhsullarının, habelə rəsmi reyestrə qeydiyyata alınmış daşınar əmlakın alqı-satqısı üzrə ödənişləri nağd qaydada qəbul edən şəxslərə maliyyə sanksiyasının tətbiqi ilə bağlı Vergi Məcəlləsinin 58.7.1.9-cu maddəsinə müvafiq dəyişikliklər təklif edilir.

Sənədə həyatın yığım sığortası sahəsində vergi və sosial sığorta ilə bağlı güzəştlərin dövlət sektoruna münasibətdə 01.01.2025-ci il tarixdən tətbiqinin ləğvi təklif olunur.

Layihədə vergi inzibatiçiliğinin təkmilləşdirilməsi sahəsində də bəzi dəyişikliklər nəzərdə tutulub. Belə ki, kütləvi təklif edilməsi və tənzimlənmə bazarda ticarət buraxılmış səhmlərin Azərbaycan Respublikasının ərazisində, habelə ölkə hüquqlarından konarda fond birjasında təqdim edilməsi zamanı vergitutma obyektinin dəqiqləşdirilməsi məqsədilə Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulur.

Vergi ödəyiciləri arasında məmnunluq səviyyəsinin artırılması məqsədilə yeni tənzimləmə ilə bağlı müddəalar da əlavə edilir. Belə ki, vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında razılaşma müqaviləsi bağlanıldıqda fiziki şəxslər hesablanmış vergini, məcburi dövlət sosial sığorta və icbari tibbi sığorta haqqını tam məbləğdə ödədikdən

sonra sabit qəbz vergi orqanına müraciət etmədən bir iş günündən gec olmayaraq elektron qaydada vergi ödəyicisinin elektron kabinetinə göndəriləcək.

Bununla yanaşı, Məcəlləyə beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyinin yaxşılaşdırılması istiqamətində, o cümlədən transmilli şirkətlər qrupuna daxil müəssisə tərəfindən bildirişin vergi orqanına təqdim olunması tələbinin müəyyən edilməsi və bu tələbin pozulmasına görə maliyyə sanksiyasının tətbiqi edilməsi, nəzarət olunan xarici əməliyyatlar və müəssisələr üzrə tətbiq edilən sanksiyaların artırılması, transfer qiyməti ilə bağlı sənədləri və məlumatları vergi orqanının tələbi ilə vaxtında təqdim etməyən vergi ödəyicilərinə maliyyə sanksiyasının tətbiqi ilə bağlı dəyişikliklər, habelə bir sıra uyğunlaşdırma xarakterli düzəlişlər təklif olunur.

Müzakirələr zamanı komitə sədri Fazil Mustafə, deputatlar Fəriz İsmayilzadə, Elnarə Akimova məsələ barədə öz fikirlərini bildirdikdən sonra qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra komitə sədri Azər Əmiraslanov "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 3 dekabr tarixli 406-VIQD nömrəli Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (birinci oxunuş) qanun layihəsi ilə bağlı məlumat verib.

Bildirilib ki, 2024-cü il yanvarın 1-dən etibarən vergi ödəyicilərinin kod-paroldan istifadə etməklə elektron kabinetə daxil olmaq imkanını məhdudlaşdırılıb. Həmin tarixdən etibarən elektron kabinetə yalnız gücləndirilmiş elektron imza vasitəsilə daxil olmaq mümkündür. Lakin qanunun tətbiqi prosesində "Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin, məcburi dövlət sosial sığorta və icbari tibbi sığorta haqqının ödənilməsi haqqında qəbz" əldə etməklə fəaliyyət göstərən, habelə ölkə ərazisində sənətin daşınması hərəkatı keçirən şəxslərin gücləndirilmiş elektron imza əldə etməsi ilə bağlı bir sıra çətinliklər müəyyən edilib. Qeyd edilən vergi ödəyiciləri və

vergi orqanı arasında qarşılıqlı məlumat mübadiləsinin təmin edilməsi prosesinin asanlaşdırılması məqsədilə layihədə Vergi Məcəlləsinin 13.2.72-ci maddəsinə dəyişiklik edilməsi təklif edilir. Dəyişiklikləyə əsasən, Vergi Məcəlləsinin 218.4.1-ci və 220.10-cu maddələrində nəzərdə tutulan vergi ödəyicilərinə münasibətdə vergi orqanı tərəfindən təqdim edilən kod-paroldan istifadə etməklə elektron kabinetə daxil olmaq hüququ 2025-ci il yanvarın 1-dən etibarən bərpə edilir.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

İclasda "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (birinci oxunuş) qanun layihəsinə də baxılıb. Sənədi təqdim edən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov bildirdi ki, "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" qanunun 3.3-cü maddəsinə görə hazırdə dövriyyəyə əsasən, vergi ödəyiciləri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyətini dayandırdıqda, habelə hüquqi şəxs və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi ləğv edildikdə, yaxud vergi ödəyicisi olan fiziki şəxsin fəaliyyətinə xitam verildikdə həmin Məcəllədə göstərilən ümumi müddətdən gec olmamaq şərti 30 gün müddətində ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə vergi orqanına bəyannamə verməyə borcludurlar.

Vahid bəyannamə dörd hesabata (gəlir vergisi, işsizlik, tibbi və sosial sığorta) birləşməsindən ibarət hesabət forması olduğundan, həmin tədiyələr üzrə hesabatların verilmə müddətlərinin aidyyəti qanunlarda ("Sosial sığorta haqqında", "İşsizlikdən sığorta haqqında" və "Tibbi sığorta haqqında") tənzimlənməsi və Vergi Məcəlləsinin 150.6-cı maddəsinə uyğunlaşdırılması təklif olunur.

Sənədə həmçinin həyatın yığım sığortası sahəsində vergi və sosial sığorta ilə bağlı güzəştlərin dövlət sektoruna münasibətdə 1 yanvar 2025-ci il tarixdən tətbiqinin ləğvi təklif edilir. Həyatın yığım sığortası sahəsində vergi və sosial sığorta ilə bağlı güzəştlərin dövlət sektoruna münasibətdə ləğ-

Layihənin qəbul edilməsi nəticəsində vergi ödəyiciləri tərəfindən təqvim ayı ərzində nağd qaydada aparılmasına icazə verilən hesablaşmaların məbləğinin artacağı və bunun həmin vergi ödəyicilərinin maliyyə əməliyyatlarının çətinliyinə müsbət təsir göstərəcəyi proqnozlaşdırılıb.

Qanun layihəsi səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra Ömək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev "Sosial sığorta haqqında", "Tibbi sığorta haqqında" və "İşsizlikdən sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (birinci oxunuş) mahiyyəti barədə məlumat diqqətə çatdırıb.

Bildirilib ki, qanun layihəsi Vergi Məcəlləsinin 150.6-cı maddəsinə uyğunlaşdırılması məqsədilə hazırlanıb. Belə ki, Vergi Məcəlləsinin 150.6-cı maddəsinə əsasən, vergi ödəyiciləri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyətini dayandırdıqda, habelə hüquqi şəxs və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi ləğv edildikdə, yaxud vergi ödəyicisi olan fiziki şəxsin fəaliyyətinə xitam verildikdə həmin Məcəllədə göstərilən ümumi müddətdən gec olmamaq şərti 30 gün müddətində ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə vergi orqanına bəyannamə verməyə borcludurlar.

Vahid bəyannamə dörd hesabata (gəlir vergisi, işsizlik, tibbi və sosial sığorta) birləşməsindən ibarət hesabət forması olduğundan, həmin tədiyələr üzrə hesabatların verilmə müddətlərinin aidyyəti qanunlarda ("Sosial sığorta haqqında", "İşsizlikdən sığorta haqqında" və "Tibbi sığorta haqqında") tənzimlənməsi və Vergi Məcəlləsinin 150.6-cı maddəsinə uyğunlaşdırılması təklif olunur.

Sənədə həmçinin həyatın yığım sığortası sahəsində vergi və sosial sığorta ilə bağlı güzəştlərin dövlət sektoruna münasibətdə 1 yanvar 2025-ci il tarixdən tətbiqinin ləğvi təklif edilir. Həyatın yığım sığortası sahəsində vergi və sosial sığorta ilə bağlı güzəştlərin dövlət sektoruna münasibətdə ləğ-

vi nəticəsində dövlət büdcəsinin və Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirlərinin artacağı proqnozlaşdırılıb.

Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov dəyişikliklərlə bağlı rəhbərlik etdiyi komitənin rəyini açıqladıqdan sonra qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra spiker Sahibə Qafarova gündəliyin 10-cu məsələsi olan "Gömrük tarifi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (birinci oxunuş) müzakirəyə təqdim etmək üçün İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanova söz verib.

Komitə sədri bildirdi ki, layihədə 3 istiqamət üzrə gömrük rüsumlarının azadolmaları nəzərdə tutulur. Birinci istiqamət dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilən layihələr üzrədir. İkinci istiqamət bərpəolunan enerji istehsalı layihələri ilə bağlıdır. Üçüncü istiqamət yerli avtomobil sənayesinə investisiya cəlbinin stimullaşdırılması məqsədilə ölkə ərazisində avtobus istehsalına gömrük güzəştlərinin verilməsi ilə bağlıdır. Bu məqsədlə təsdiqçici sənəd əsasında hüquqi şəxslər tərəfindən istehsal məqsədilə avtobusların ehtiyat hissələrinin idxalı 2025-ci il yanvarın 1-dən 8 il müddətinə gömrük rüsumundan azad edilir.

Qanun layihəsi səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova bildirdi ki, gündəliyin son 2 məsələsi Milli Məclisin qərar layihələridir. Bunlar Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2025-ci il üçün xərclər smetəsi haqqında və Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2025-ci il üçün xərclər smetəsi haqqında qərar layihələridir. Parlamentin Sədri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2025-ci il üçün xərclər smetəsi haqqında məlumat vermək üçün sözü Milli Məclisin işlər müdiri Firudin Hacıyevə təqdim edib.

Milli Məclisin işlər müdiri Firudin Hacıyev bildirdi ki, 2025-ci ilin dövlət büdcəsində Milli Məclisin və onun Aparatının saxlanılması üçün 51 milyon 851 min 447 manat vəsait nəzərdə tutulub. Xərclər smetəsinin ümumi dəyərini 76,22 faizini öməkhaqqı fondu və öməkhaqqı ilə əlaqədar ayırmalar təşkil edir. Milli Məclisin işlər müdiri parlamentin inzibati binasının saxlanılması, mühəndis qurğularına və digər avadanlıqlara xidmətin göstərilməsi, habelə Milli Məclisin qanunvericilik və təmsilçilik fəaliyyətinin, parlament tərəfindən keçirilən beynəlxalq səviyyəli tədbirlərin təminatı kimi məsələlər üzrə cari ildə görülən və növbəti ildə planlaşdırılan işlər barədə məlumat verib.

Məsələ ilə bağlı komitə sədri Siyavuş Novruzov, deputatlar Gülsən Paşayeva və Elşad Musayev fikirlərini bildirdilər.

Sonra Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2025-ci il üçün xərclər smetəsi haqqında məlumat vermək üçün sözü Hesablama Palatasının Sədri Vüqar Gülməmmədova təqdim edib.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov bildirdi ki, palatının 2025-ci il üçün xərclər smetəsi 11,5 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulur. O, palatının növbəti il üçün nəzərdə tutulmuş xərc istiqamətləri barədə məlumat verib.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Dünya Bakıda birləşdi

COP29 Azərbaycanın beynəlxalq iqlim siyasətində fəal rolunu bir daha nümayiş etdirdi və global müzakirələrin mərkəzinə çevrildi. Bu konfrans Azərbaycan üçün təkcə ətraf mühit məsələlərində deyil, həm də beynəlxalq siyasətdə öz mövqeyini gücləndirmək baxımından əlamətdar hadisə kimi tarixə düşdü.

Azərbaycana olan hörmətin əlaməti

Azərbaycanda ekoloji mühitin qorunması və sağlamlaşdırılması dövlət siyasətində hər zaman prioritet məsələlərdən biridir. Vaxtilə Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikamızda ekoloji problemlərin davamlı inkişaf prinsipləri əsasında həll edilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirib. Azərbaycan xalqının və dövlətçiliyinin inkişafında misilsiz xidmətləri olan Ulu Öndərin fəaliyyəti dövründə ölkəmizdə ekoloji vəziyyəti həmişə diqqət mərkəzində olub.

Ünvanlı Liderin uzaqgörən siyasəti, o cümlədən ekologiya sahəsində verdiyi tövsiyələr bu gün də görülən işlərdə rəhbər tutulmaqdadır. Həmin siyasətin uğurla davam etdirilməsinə nəticədəsi ki, ölkəmiz iqlim dəyişmələrinə qarşı həyata keçirilən global mübarizənin liderlərindən biridir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, COP29-a evsahibliyi etmək üçün yekdil qərarla seçilməyimiz həqiqətən böyük şərəfdir. Biz bunu beynəlxalq ictimaiyyətin Azərbaycanı və gördüyümüz işləri, o cümlədən "yaşıl enerji" sahəsindəki fəaliyyətimizə hörmətinin əlaməti hesab edirik.

Bəli, Prezident İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən uğurlu siyasət nəticəsində davamlı ictimai-siyasi sabitliyi və sosial-iqtisadi inkişafa nail olan ölkəmiz, global miqyaslı tədbirləri yüksək səviyyədə təşkil etmək potensialını bir daha nümayiş etdirdi.

Bəşəriyyət hazırda sənaye və təbii dövrə ilə müqayisədə 1,3 dərəcə C istilikləməyə məruz qalmaqdadır. Bu artım qarşısının alınması məqsədilə xidmət edən BMT-nin İqlim Dəyişmələri Üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası 2024-cü il noyabrın 11-23 tarixlərində Bakı şəhərində uğurla təşkil olundu. Bu global konfrans dünyanın 196 ölkəsindən 72 mindən çox iştirakçı, o cümlədən 80 dövlət və hökumət başçısı, vitse-prezident və naziri bir araya gətirmişdir.

Comi 11 ay ərzində Azərbaycan Respublikası hökuməti tərəfindən yüksək səviyyədə təşkil olunmuş sözügedən global iqlim konfransının əsas nəticələrindən biri Yeni Kollektiv Komitə Məqsədini (NCQG) ehtiva edən qərarın qəbul edilməsi oldu. Bu qərarla inkişaf etməkdə olan ölkələrə 2035-ci ilədək hər il iqlim tədbirləri üçün maliyyə dövləti, 100 milyard ABŞ dollarından 300 milyard dollarədək, yeni 3 dəfə artırılmışdır. Eyni zamanda qərarda ölkələrin öz əhalisini və iqtisadiyyatlarını iqlim risklərindən qorumaq və "yaşıl", dayanıqlı iqtisadiyata keçmək məqsədilə dövlət və özəl mənbələrdən maliyyələşmə həcmini 1,3 trilyon ABŞ dollarına çatdırmaq üçün bütün maraqlı tərəflərin birgə fəaliyyətini davam etdirməsinin zəruriliyi vurğulanmışdır.

Beynəlxalq Enerji Agentliyi ekoloji təmiz enerjiyə global investisiyaların həcminin 2024-cü ildə artıq 2 trilyon ABŞ dollarına keçəcəyini gözləyir, lakin bu yatırımların heç də hamısı inkişaf etmiş ölkələrə ayrılmamışdır.

İtqi və Zərərdən Fondu işlək orqana çevrilməsi ilə bağlı tarixi qərar qəbul edildi

COP29-da hələ COP27-də qəbul edilmiş qərarın icrası üçün yekdil qərarın qəbuluna nail olundu. Belə ki, 2025-ci ildən fəaliyyətə başlanılacaq olan bu fondun idarə heyəti, icraçı katibi, fəaliyyət göstərəcəyi ölkə və əməliyyat

proseduru COP29 prezidentliyinin səyləri ilə müəyyən edildi.

Bələ bir qərar xüsusən zəif inkişaf etmiş ölkələr və kiçik ada dövlətləri tərəfindən ən çox alqışlanan nailiyyətlərdən biri oldu. Çünki bunu ən çox inkişaf etməkdə olan ölkələr, o cümlədən kiçik ada, ən az inkişaf etmiş və Afrika dövlətləri səbəsliliklə gözləyirdilər. Bu, iqlim dəyişmələrinin fəsadlarının kiçik ada ölkələrinə törətdiyi çətinliklərin həlli məsələsinin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən COP29 sədrliyinin prioriteti kimi müəyyən edilməsinə uyğundur.

İtqi və Zərərdən Fondu (Loss and Damage Fund) yaradılması Misirdə keçirilən COP27 zamanı qərar alınmışdır. Fond iqlim dəyişmələrinin tə-

sirlərinə ən həssas ölkələrə maliyyə yardımı göstərmək məqsədi daşıyır. Qeyd edək ki, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində keçirilən COP28 zamanı fondun fəaliyyəti başlanması ilə bağlı qərar qəbul olunmuşdu. COP29 sədrliyi isə İtqi və Zərərdən Fondu fəaliyyətinin təmin edilməsi istiqamətində mühüm addımlar atmış, İdarə Heyəti və Dünya Bankı ilə sıx əməkdaşlıq edilmişdir. Cari ilin sentyabrında fondun İdarə Heyətinin Bakıda keçirilməsi 3-cü iclası zamanı fondun fəaliyyətə başlaması üçün vacib tədbirlər görülmüş, icraçı direktoru təyin edilmişdir.

COP29 çərçivəsində İtqi və Zərərdən Fondu ilə bağlı bir sıra mühüm sənədlər imzalanıb. Bunlar fondun İdarə Heyəti ilə Dünya Bankı arasında "Qeyumluq Səzişi" və "Katibliyin Evsahibliyi Səzişi", eləcə də fondun İdarə Heyəti ilə ev sahibi ölkə olan Filippin Respublikası arasında imzalanmış "Ev Sahibi Ölkəyə dair Səziş"dır. Hazırda fonda vəd edilən ümumi maliyyə dəstəyinin məbləği 730 milyon ABŞ dollarından çoxdur. Əldə edilən bu nailiyyətlərlə İtqi və Zərərdən Fondu 2025-ci ildən etibarən layihələri maliyyələşdirə biləcəkdir.

COP29-un əvvəlki sessiyalardan fərqli uğuru

COP29-un əvvəlki global sessiyalardan digər fərqli uğuru, Paris Səzişinin məşhur 6-cı maddəsinin reallaşdırılması üçün müvafiq mexanizmin həyata keçirilməsinin qeyri-mümkün edər və onlara bu bazarda iştirak üçün əlavə və sərətişlərin aradan götürülməsi üçün tədbirlərin intensiv itkiqərəfli texniki və siyasi danışıqlar vasitəsilə sözügedən mühüm nailiyyətdə doğru apardır.

Bu illərlə davam edən çətin vəziyyətdə son qoyur və Paris Səzişinin sonuncu vacib bəndini yekunlaşdırır. Altıncı maddə iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir. Noticia etibarilə transsərhəd əməkdaşlıq sahəsində iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir. Noticia etibarilə transsərhəd əməkdaşlıq sahəsində iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir. Noticia etibarilə transsərhəd əməkdaşlıq sahəsində iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir. Noticia etibarilə transsərhəd əməkdaşlıq sahəsində iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir.

"Yaşıl diplomatiya"nın möhtəşəm qələbəsi

İqlim diplomatiyasında ən mürəkkəb və texniki problemlərdən birinin həlli sayılan 6-cı maddə üzrə razılıq kömür zavodlarının istismardan çıxarılması, külək stansiyalarının qurulması və meşələrin salınması əhatə edir. Bu, inkişaf etməkdə olan dünyada yeni investisiya dalğası deməkdir. Altıncı maddə üzrə yekdilliklə qəbul edilən qərar ətraf mühitin bütövlüyünün təmin edilməsinə mühüm rol oynayacaq. Bu qərar, real, əlavə, yoxlanılma və ölçülə bilən emissiyaların azaldılması və aradan qaldırılması vasitəsilə karbon bazarlarının şəffaflığını və dayanıqlılığını təmin edəcək, global iqlim investisiyalarına təktoniki dəyişikliklər üçün böyük potensialı ortaya qoyacaq.

Təxminən on il müddətində razılaşdırılması qeyri-mümkün olmuş bu məsələlər möhtəşəm Bakıdakı COP29-da reallaşdı və bu da Azərbaycanın iqlim diplomatiyasının təktoniki dəyişməsi hesab edilə bilər. Bu qərarlar Paris Səzişinə uyğun şəkildə beynəlxalq karbon bazarlarının qurulmasına rəvac verməklə yanaşı, ölkələr arasında karbon kreditləşmə mexanizmini tamamilə funksional hala gətirəcəkdir. Ölkələr arasında karbon ticarətinə aid maddə 6.2 ilə bağlı COP29-da çıxarılmış qərar ölkələrin karbon ticarətinə necə icazə verəcəyi və bunu izləyən rəyətərlərin necə işləyəcəyini də bağlı sənədlərə aydınlıq gətirir, ətraf mühitin bütövlüyünün şəffaflığını texniki yoxlamalar vasitəsilə təmin etməsinə müəyyən edir.

Paris Səzişinin 6.4 maddəsi ilə bağlı COP29-un əvvəlki gündə qəbul edilmiş qərarda isə BMT çərçivəsində mərkəzləşdirilmiş karbon bazarı üçün standartlar razılaşdırılmışdır. Paris Səzişinin Kreditləşmə Mexanizmi kimi tarixə düşmüş bu mexanizmin inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün yeni maliyyə axınlarının yaranmasına önəmli töhfə verəcəkdir. Eyni zamanda qərarda kiçik məbləğli inkişaf etmiş ölkələrin razılıq olmadan karbon ticarəti əməliyyatlarının həyata keçirilməsinin qeyri-mümkün edər və onlara bu bazarda iştirak üçün əlavə və sərətişlərin aradan götürülməsi üçün tədbirlərin intensiv itkiqərəfli texniki və siyasi danışıqlar vasitəsilə sözügedən mühüm nailiyyətdə doğru apardır.

Bakı Qlobal İqlim Şəffaflığı Platforması

COP29 şəffaf iqlim hesabatlılığı məsələsində də böyük irəliləyişə nail oldu. Belə ki, iqlim siyasəti və tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi üçün daha etibarlı şəffaf əsaslandırma bazası yaradıldı ki, bu da iqlim maliyyələşməsi ehtiyaclarını və imkanlarını müəyyən etməyə kömək edəcəkdir. Bunun əlavə, Azərbaycanın ikikli şəffaf iqlim hesabatlarını (BTR1) UNFCCC katibliyinə rəsmən təqdim edən ilk 13 dövlət sırasında yer almasını tarixi əhəmiyyəti var.

COP29-da şəffaf iqlim danışıqlarının bütün mərhələləri uğurla başa çatdı və bütün konvensiya tərəfləri 2024-cü ildə təşkil edilmiş Təkmilləşdirilmiş

Şəffaflıq Sistemi (ETF) çərçivəsində hesabat sistemlərinin hazırlanması, texniki təlimlərin və inkişaf etməkdə olan ölkələrə ETF çərçivəsində hesabatlarla bağlı göstərilən dəstəyinin vaxtında başa çatmasına görə öz təşəkkürlərini bildirdilər.

Bundan başqa, COP29-dan bir müddət əvvəl Azərbaycan hökumətinin təşəbbüsü ilə inkişaf etməkdə olan ölkələrə ikikli şəffaflıq hesabatlarını (BTR) hazırlamaqda dəstək vermək məqsədilə Bakı Qlobal İqlim Şəffaflığı Platformasının (BTP) təsis edilməsi COP29 tərəflərinin, bütün iştirakçıların xüsusi rəğbətini qazanmışdır. Bu platforma inkişaf etməkdə olan ölkələrə Paris Səzişi çərçivəsində şəffaflıq hesabatlarının hazırlanmasında və təqdim edilməsində dəstək göstərməyi hədəfləyir. Platforma qeyd olunan ölkələrin hesabatlılığı potensialını artırmaq üçün ardıcıl seminar və təlimlərin təşkilini ehtiva edir.

Eyni zamanda iqlim layihələrinin dəstəklənməsinə və dayanıqlı enerji təşəbbüslərinə investisiyalar cəlb etmə üçün İqlim Maliyyəsi Fəaliyyət Fondu yaradılması təşəbbüsü də xüsusi qeyd edilmişdir. Bu fondun əsas məqsədi "yaşıl maliyyə" alətlərinin təbii və karbon emissiyalarını azaldılmasıdır.

COP29-un önəmli nəticələri

Nəhayət, COP29-un ən önəmli nəticələrindən biri də iqlim dəyişmələrinə adaptasiya (uyğunlaşma) ilə bağlı qəbul edilmiş bir sıra qərarlar oldu. Bunların sırasında ən az inkişaf etmiş ölkələrə (LDCs) Milli Adaptasiya Planının (MAP) reallaşdırılması üçün dəstək proqramının yaradılması xüsusi qeyd edilmişdir.

Onu da qeyd edək ki, Milli Adaptasiya Planı məsələsinə dair Yüksək Səviyyəli Dialoq çərçivəsində iqlim dəyişmələrinə adaptasiya məsələsinin gələcək artan aktuallığını nəzərdən keçirmək üçün ən az inkişaf etmiş ölkələrin və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin nazirlərinin, maliyyə ekspertlərinin və beynəlxalq donorların iclasları COP29-da uğurla təşkil olundu. Bu müzakirələr innovativ maliyyələşdirməyə, texniki dəstək məsələlərinə və 2025-ci ildə MAP-ların təqdim edilməsinə nail olmaq üçün daha sürətli fəaliyyətlərin vacibliyinə həsr edilməklə bərabər ölkələrə müvafiq çağırışla nəticələndi.

Daha sonra adaptasiya üzrə Qlobal Məqsəd (GGA) məsələsi üzrə yekun sənəd qəbul olundu ki, burada göstəricilər (indikatorlar) üzrə iş proqramının COP30-a qədər yekunlaşdırılması üçün yol xəritəsi əks olunub. COP29-da həmçinin adaptasiya üzrə Bakı Yol Xəritəsi və BƏƏ Çərçivəsində Həyata Keçirilməsi təmin etmək üçün adaptasiya üzrə Yüksək Səviyyəli Bakı Dialoqu uğurla təşkil edildi. Bu notica gələcəkdə transformasiya adaptasiyasını inkişaf etdirəcək üçün yeni imkanlar açacaq.

COP29-da dünya liderləri ilə yanaşı, vətəndaş cəmiyyəti institutları, biznes, gənclər, xeyriyyə qurumlarının və beynəlxalq təşkilatların fəal iştirakını xüsusi qeyd etmək lazımdır. COP29-da qəbul edilmiş qərarlarla iqlim dəyişmələri ilə mübarizə tədbirlərində iştirak etmək üçün bütün maraqlı tərəflər hüquq və imkanlarının genişləndirilməsinin, xüsusən İqlim Hüquqları və İmkanlıarın Genişləndirilməsi Tədbirləri (ACE) çərçivəsində bunun edilməsinin son dərəcə vacib olduğu bir daha vurğulandı. Həmin qərarlarda tərəflər ACE elementlərinin ölkələrin 2025-ci ildə təqdim etməli olduqları Milli Səviyyə Məydanı Olunmuş Təhdidlər (NDC) sənədlərini, habelə milli iqlim siyasətləri, planları və strategiyalarını inteqrasiyanın vacibliyini də ifadə etdilər.

COP29-da iştirak edən inkişaf etmiş ölkələr maliyyə yardımlarını artırmaq və inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqlim dəyişmələrinə adaptasiyasını dəstəkləməyə söz verdilər. Bu iqlim maliyyəsinin "xeyriyyəçilik" dən çox strateji investisiya kimi qəbul olunması Azərbaycan tərəfinin aparılmış müvafiq təşviqat notisinin əsas məqsədi idi. Bununla yanaşı, COP29-da bir çox ölkə öz milli iqlim planlarını yeniləməklə emissiya azaldılması üzrə daha cəsarətli hədəflər irəli sürdü. Məsələn, Braziliya və Böyük Britaniya kimi ölkələr növbəti onillikdə daha ambisiyalı hədəflər elan etdilər.

Bundan əlavə, COP29 digər global forumlardan fərqli olaraq, gənclər rəhbərliyi altında keçirilən İqlim Forumunda uşaqların əhəmiyyətli dəstək olub iştirakını təmin etmək üçün ilk dəfə olaraq xüsusi məkanlar yaratmaqda yadda qaldı. Belə ki, COP29-da dörd uşaq, o cümlədən ən kiçiyinin comi 10 yaş olmaqla, moderator və məruzəçi funksiyalarını öz üzərinə götürərək birbaşa tərəflərlə və müşahidəçi təşkilatlarla əlaqə saxladılar və danışıqlar prosesində "iştirak" etdilər. Onların iştirakı iqlim dəyişmələri ilə mübarizə tədbirlərinin stimullaşdırılmasında inklüzivliyin və nəsil arasında varisliyin, əməkdaşlığın vacibliyini vurğuladı.

Effektiv platforma

Rəsmi danışıqlarla paralel olaraq, COP29-da ilk dəfə yaradılmış Qlobal İqlim Hərəkəti məkanı hökumətlərə, mütəxəssislərə və vətəndaş cəmiyyətinə əməkdaşlıq və real iqlim həllərini nümayiş etdirmək üçün effektiv platforma rolunu oynadı. Eyni zamanda COP29 zamanı İqlim Dəyişmələri ilə Mübarizə üzrə Qlobal Fəaliyyət barədə Mərkəzi Tərəfdaşlıq çərçivəsində Yüksək Səviyyəli Çempionlar tərəfindən 2024-cü il üçün Qlobal İqlim Tədbirləri üçün İllik Gündəlik adlı sənəd iştirakçılar və tərəflər arasında yayıldı. Azərbaycan Respublikası COP29 sədrliyi vasitəsilə konfrans

çərçivəsində iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə və dayanıqlı inkişaf hədəflərinin reallaşdırılmasında bir sıra əhəmiyyətli təşəbbüslərlə çıxış etdi və bütün ölkələrə bu sənədlərə qoşulmağa dəvət etdi. Hazırda ölkələrin bu sənədlərə qoşulma prosesi davam edir. Bunlar tərəfdaşlıq, boyannamə, öhdəlik və çağırış formasında olmaqla aşağıdakı 14 sənəddən ibarətdir:

İqlim Maliyyəsi Fəaliyyəti Fondu (CFAP) (Tərəfdaşlıq); İqlim Maliyyəsi, Investisiya və Ticarət üzrə Bakı Təşəbbüsü (BICFIT) - (Tərəfdaşlıq); "Yaşıl Enerji" Zonaları və Dəhlizləri (Öhdəlik); Enerji Saxlama və Şəbəkələr (Öhdəlik); Hidrogen Fəaliyyəti (Boyannamə); COP-un Aşağı Səviyyəli Çağırışı (Çağırış); "Yaşıl Reaktivasiya" Fəaliyyət (Boyannamə); İqlim Dayanıqlı-

dır. Eyni zamanda qeyd etmək yerinə düşər ki, Maliyyə, Investisiya və Ticarət Günündə iqlimin maliyyələşdirilməsi layihə və təşəbbüslərinə verilən vədlər 7,3 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Ən böyük dəstək Asiya İnkişaf Bankından (3,5 milyard ABŞ dolları), Azərbaycanın bank sektorundan (1,2 milyard ABŞ dolları), İşvə (760 milyon ABŞ dolları) və Kanadadan (Kanada hökumətindən 1,5 milyard ABŞ dolları və xeyriyyəçilikdən 290 milyon ABŞ dolları) olub. Bu vəsaitlər buzlaqların, "yaşıl taksonomiya"ların və iqlim fəaliyyətinin təsirlərinə qarşı mübarizəyə investisiyadır. 25 ölkə və Avropa İttifaqı öz enerji sistemlərində yeni açıq kömürün istifadəsini tamamilə dayandırmaqla bağlı milli iqlim planlarını təqdim etmə niyyətini açıqladı və digərlərini də bu addımı atmaqda çağırıldı.

Azərbaycana qarşı böhtan və qarayaxma kampaniyası iflasa uğradı

COP29 ətrafında və tədbir zamanı Azərbaycanın uğurlarına kölgə salmaq üçün böhtan kampaniyaları uğursuzluğa uğradıldı. Bu kampaniyalarla ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu sarıstırmaq, onun daxili və xarici siyasətinə dair faktları təhrif etməyə, qlobal səviyyədə nüfuzuna xələlə getirməyə çalışıldı. Bəzi Qərbi dövlətlər, Fransa, Almaniya, Niderland, Lüksemburq, Belçika, o cümlədən Avropa Parlamenti, Lüksemburq Deputatlar Palatası, Belçika Parlamenti bu məkrli kampaniyada konfransın əsas itihamları siyasətləndirmək məqsədi güdürdülər. Antiazərbaycançı qüvvələr, Qərbi ölkələrin təşəbbüsləri ilə birləşən lobbiçilər və qurumlar öz ölkələrinin iqlim öhdəliklərinə yerinə yetirmədikləri halda, inkişaf etməkdə olan ölkələrin maliyyə dəstəyini təmin etmək əvəzinə COP29 sədrliyini ittiham etməyə cəhd göstərdilər.

Amma onların niyyətləri baş tutmadı və Azərbaycan davamlı inkişaf prinsipləri üzrə öhdəliklərə nail olmaq gücünü qlobal təşəbbüslərdə fəal liderliyi ilə nümayiş etdirdi. "Yaşıl dünya naminə həmrəylik" sloganı rəhbər tutan Azərbaycan bitərəf vasitəçi kimi çıxış edərək danışıqların qarşısız aparılması üçün bütün imkanları yaratdı. Bütün proses boyu ölkəmiz inkişaf etməkdə olan ölkələrə, xüsusilə kiçik ada dövlətlərinin və ən az inkişaf etmiş dövlətlərin ehtiyaclarını nəzərə alan notisiyaları təqdim etdi. Çünki onlar iqlim dəyişmələrinin ağır yükünü daşıyırlar və ekzistensial təhlükə ilə üzləşirlər. Ölkəmiz, həmçinin məsələlərdə idarəçiliyi ilə daha da ağırlaşan ekoloji problemlərdən əziyyət çəkən xalqlar və regionlar ilə həmrəylik nümayiş etdirdi. Azərbaycan inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpülərin qurulması üçün səylərini əsirmədi və bunun nəticəsində dünya tarixi Bakı nailiyyətinə şahid oldu. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, "Bizə heç kim heç nəyi dikmə ehtiyacımız yoxdur, biz nəyi nə zaman, necə icra etməyi özümləzə yaxşı bilirik".

Azərbaycanın beynəlxalq arena-daki güclü nüfuzu həm də ölkəmizə qarşı haqsız ittihamlar, dezinformasiyalar yayan qurumlara layiqli və yerində cavab verməsinə irəli gəlir. COP29 çərçivəsində inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin sammitində Qlobal Cənubdan olan dövlət başçıları onların maraqlarını ifadə edən, Qərbi prezidentlərini ifadə edən Lideri - Prezident İlham Əliyev sü-rekli alqışladı.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Bakı COP tədbiri ən möhtəşəm COP-lardan biri kimi tarixə düşəcək: "Mən Bakı nailiyyətinin çoxtərəfli təntənəsi kimi qiymətləndirirəm. COP29 iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsi və mən inandırnam ki, bu irs gələcək global iqlim fəaliyyətinə müsbət təsir göstərəcəkdir".

Sadiq Qurbanov,
Milli Məclisin TBRI-əhtiyatları, energetika və ekologiya komitəsinin sədri

COP29
Bakı
Azerbaijan

İbrət, məğlubiyyət, Zəfər tariximiz

Elman MƏMMƏDOV: "Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Xankəndidə Zəfər meydanında Azərbaycan bayrağını ucaltması ilahi ədalətin bərpası idi"

◆ Qarabağ söhbətləri

"1988-ci il fevralın 20-də ermənilər Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin İcraiyyə Komitəsinin sessiyasını çağırıldı və Azərbaycanlı deputatların iştirakı olmadan qərar qəbul etdilər ki, DQMV Azərbaycan Respublikasının tərkibindən çıxın və Ermənistan Respublikasına birləşdirilsin. Həmin bədnam qərar qəbul edilən iclasın keçirildiyi şəhər partiya komitəsinin binasının qarşısındakı meydanı isə sonradan ermənilər "20 Fevral" adına Dirçəliş Meydanı adlandırdılar.

Üzərindən düz 35 il keçdikdən sonra Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Azərbaycan bayrağını möhür meydanında ucaltması ilahi ədalətin bərpası idi. Şükürlər olsun ki, bu gün Azərbaycan bayrağının dalğalandığı həmin meydan Zəfər meydanımızdır. Artıq Pənahali xanın yurdu öz tarixi Xankəndi adını daşıyır..."

...Həm nisgil, həm Zəfər, həm ürək ağrısı, həm sevinclə bütün bunları dilə gətirir...

"Qarabağ söhbətləri" rubrikamızda məğlubiyyət tariximizin də, Zəfər günlərimizin də şahidi kimi o anlarda hiss etdiklərinə yenidən yazıyır...

Xocalının keçmiş icra başçısı, Qarabağ müharibəsi veteranı, Milli Məclisin deputatı Elman Məmmədov...

Bu gün ölkəmiz tarixindəki ən şanlı günlərini, zəfəri yaşayır. Bu qələbə ilə bir ömür boyu qürurlanmağa haqqımız var... Amma Azərbaycan xalqı olaraq bu zəfərə qədər çox ağırlı-acılı, keşməkeşli yollar qət etməli olduğumuzu da heç zaman unutmaq olmaz. Qələbəyə yetənə qədər torpaqlarımız uğrunda çoxsaylı faciələr yaşadıqımızı, qurbanlar verdiyimizi yaddan çıxarmırıq, o məşəqqətli günləri təəssüf, ürək ağrısı, ən əsası da qan yaddaşımız kimi daim xatırlayırıq.

Xocalıdan olan deputat Elman Məmmədovla da 1980-ci illərdən başlayıb gətirib gətirən Xocalı soyqırımının törədilməsinə gətirib çıxaran ağırlı-acılı tariximiz 35 il əvvəl noyabrın 28-də Azərbaycan SSR-nin Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində Xüsusi İdarə Komitəsinin ləğv edildiyi gün ətrafında bir daha nəzər saldıq.

Azərbaycan xalqının iradəsi əleyhinə yaradılan qurum

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda sovet hakimiyyəti quruldu. Həmin vaxt baxmayaraq ki, həm Gürcüstanda, həm də Qərbi Azərbaycanda, yəni indi ki Ermənistan yaradılan ərazidə yüz minlərlə azərbaycanlı kompakt şəkildə yaşayırdı, onlar üçün yox, o dövrdə Qarabağda sayıları çox az olan (20-30 min nəfər civarında) ermənilər üçün heç bir hüquqi əsası olmadan və Azərbaycan xalqının iradəsi əleyhinə olaraq Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti (DQMV) deyilən bir qurum yaradıldı. İlkin olaraq qurumun mərkəzi Şuşa şəhəri elan olunmuşdu. Amma sonradan Xankəndiyə daşınan, cinayətkar, Azərbaycan xalqının qanına əli batmış Stepan Şaumyanın şərifinə Stepankərt adı verildi.

di və ermənilər həmin ərazidə çoxalmağa başladılar. O zaman da orada bütün idarəetmədə rəhbərlik ermənilərə məxsus oldu. Təsəvvür edin ki, Qarabağda - Azərbaycan Respublikasında yaşayan azərbaycanlılar hüquqsuz bir topluma çevrilməmişdilər. O vaxtı Xocalı, Malibeyli, Kosalar, Kərkicahan DQMV-də böyük kəndlərdən hesab olunurdu. Ancaq ermənilər imkan vermirdilər ki, bu kəndlərdə tam orta məktəb açılsın. Həmin kəndlərdə o vaxtlar 7 illik, sonra 8 illik məktəblər fəaliyyət göstərirdi. Yalnız Xankəndidə bir Azərbaycan məktəbi vardı - 4 nömrəli orta məktəb. Həmin kəndlərdən kim istəyirdisə, gəlib burada orta təhsilini tamamlayırdı. Mən də 8-ci sinfi Xocalıda bitirəndən sonra təhsilimi Xankəndidə davam etdirirdim. Lakin kənd camaatının əksəriyyətinin buna imkanı çatmırdı. Orada qalmaq, gedib-gəlmək müəyyən məbləğ vəsait xərcləməyi tələb edirdi.

1923-cü ildə yaradılmış Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Ermənistan birləşdirilməsi məsələsi Stalinin dövründə - 1940-cı illərin sonlarında da vaxtaşırı qaldırılırdı. 1964-1965-ci illərdə bu dalğa bir daha güclənmişdi, ancaq o vaxt Moskva xeyir-dua vermədiyinə görə yatırılmışdı.

Yadımdadır ki, 1967-ci ildə üzvlərinə bir erməni uşağını öldürdükləri şər-böhtanı atılan üç Xocalı sakininin Xankəndinin mərkəzində məhkəməsi gəldi. Məhkəmə gədən yerin bir tərəfində o vaxtı vilayət millis idarəsi, bir tərəfində vilayət dövlət təhlükəsizlik komitəsinin şöbəsi, bir tərəfində isə vilayət prokurorluğu yerləşirdi. Məhkəmə qərar verəndən sonra dustaqları həbsxanaya aparmaq üçün çıxarıb maşına mindirəndə ermənilər kütləvi şəkildə hücum edərək həmin üç azərbaycanlı vətəndaşına qətlə yetirdilər. 10-cu sinfi bitirirdim, imtahan daşınmışdı. Ermənilər həmin dustaqları küçünün ortasında diri-diri yandırdılar. Onların yanması nəticəsində asfaltın üzərinə axan insan yağının tükürpərdici mənərəsi indiyə qədər də gözlərimin önündən getməyib. Dediyim kimi, həmin ci-

nyatların o dövrdəki DQMV-nin bütün hüquq-mühafizə orqanlarının gözü qarşısında baş verməsinə baxmayaraq, onlar bunun qarşısını almaq üçün heç nə etmədilər, əksinə, cinayət hadisəsinə göz yumaraq şərait yaratdılar. Eyni zamanda da bu qanunsuzluqları barədə məlumatlı olan Moskvadan heç bir reaksiya gəlmədi. Yalnız o zaman Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsində işləyən Ulu Öndər Heydər Əliyev Qarabağa gələrək bu məsələ ilə məşğul oldu. Məndə olan məlumata görə, 80 nəfərdən çox cinayətkar erməni həbs olundu.

Xankəndidəki azərbaycanlıların sayı 16 min nəfərdən çox idi

Ermənilər milli zəmində məsələlərin qabardılması istiqamətində açıq-aşkar və təşkilatlı formada fəaliyyət göstərirdilər. Öncə onlar deyirdilər ki, guya DQMV-də sosial-iqtisadi vəziyyət həddindən artıq gərgindir. Amma bunlar yalan idi. Həmin vaxt Azərbaycanda ən yüksək səviyyədə inkişaf, sosial durum Bakıdan, Sumqayıtdan, Gəncədən sonra möhür Xankəndidə idi.

1969-cu ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev birinci dəfə Azərbaycanda hakimiyyətə gələndən sonra DQMV-də müxtəlif iş sahələri yaradıldı, fabriklər açıldı, dəmir yolu xətti çəkildi. Xankəndidə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun, eyni zamanda Tibb Texnikumunun filialları açıldı. Həminin peşə məktəbləri fəaliyyətə başladı. Bunların nəticəsində xeyli işçi qüvvəsi lazım oldu və ətraflardan azərbaycanlıların Xankəndiyə axını başladı. Hətta 1988-ci ilin fevralında hadisələr başlayanda Xankəndidəki azərbaycanlıların sayı 16 min nəfərdən çox idi. Bu, Ulu Öndərimizin o dövrdə Xankəndidə və bütün Dağlıq Qarabağda azərbaycanlıların sayının artmasına verdiyi mühüm töhfə idi.

1984-1985-ci illərdən sonra açıq-aşkar eşidirdik ki, ermənilər DQMV-nin Ermənistan birləşdirilməsi məsələsi ilə bağlı gizli yığıntılar keçirirlər. Təbii ki, bu məlumatlardan respublika rəhbərli-

yinin də xəbəri var idi. Ancaq heç bir tədbir görülmürdü. Çünki 1987-ci ilin ortalarından başlayaraq içəri-mənbə özmü də olmaqla, Xankəndidən, Xocalıdan olan bir neçə nəfər azərbaycanlı ziyalı müəyyən vaxitərlə respublika rəhbərliyinə ermənilərin qanunsuz fəaliyyəti haqqında məlumatlar çatdırırdı. Həmin dövrdə Xocalı Kənd Sovetinin sədri idim. Həmin ilin dekabrında mən Ağdam rayonunda Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin şöbəsinə çağırıldı. O vaxt Xocalıda sovxoz partiya komitəsinin katibi olan Murad Şükürova birlikdə getdik. Şöbədə Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin bir əməkdaşı qovluğunu açıb ermənilərin gizli fəaliyyətləri ilə bağlı indiyə qədər göndərdiyimiz məlumatları çıxarıb göstərdi. Dedi ki, hələ bunlar azdır, onlar hər gün bir neçə yerə yığıntılar keçirir, çağırışlar edir, vərəqələr paylayırlar, Moskvaya müraciətlər göndərirlər. Təkcə Xocalıdan Xankəndidə fəaliyyət göstərən Qarabağ İpək Kombinatında 70 nəfərdən çox qadın işləyirdi. Ermənilər onları, sürticülərini döyüb qovublar. Əvvəzində həmin şəxs bizi möhkəm hədələdi və xəbərdarlıq etdi ki, "milli məsələləri qızışdırırıq" görə siz həbs oluna bilərsiniz. Yenə dedik ki, bu, gələcəkdə çox böyük fəlakətlərə gətirib çıxaracaq.

Volskinin murdar fəaliyyəti

1988-ci il fevralın 13-də Xankəndinin mərkəzi meydanında ermənilərin fasiləsiz mitinqləri başladı. Bu proses fevralın 20-nə qədər kütləvi şəkildə davam elədi. Həmin gün onlar DQMV İcraiyyə Komitəsinin sessiyasını çağırıldı və azərbaycanlı deputatların iştirakı olmadan qərar qəbul etdilər ki, DQMV Azərbaycan Respublikasının tərkibindən çıxarılsın və Ermənistan birləşdirilsin.

1988-ci ildə vəziyyət gərginləşəndə, əslində, məsələlərin bu hala gəlib çıxmasına xeyir-dua verən Moskva DQMV-ni Azərbaycandan tamamilə ayırmaq məqsədilə döləyi yolla belə bir hərəkət etdi. Erməni-pərəst Arkadi Volski adı bir cinayətkarı Moskvadan - Mərkəzi Komitədə Dağlıq Qarabağa göndərdi və onun rəhbərliyi ilə 1989-cu ilin yanvarında Xüsusi İdarə Komitəsi yaradıldı. Volskinin razılığı və rəhbərliyi ilə Azərbaycan ərazisi olan DQMV-də o dövrdə fəaliyyət göstərən 93 ən vacib böyük idarə və təşkilatların möhürü və adı dəyişdirildi. Bütün arzu və niyyətlərini yerinə yetirdiyinə görə ermənilər həttə ona "Arkadi Qarabağski" ləqəbi vermişdilər. Volskinin rəhbərliyi altında bir ilə yaxın bir cür murdar fəaliyyət göstərən Xüsusi İdarə Komitəsi 1989-cu il noyabrın 28-də ləğv edildi.

Ondan sonra Viktor Polyaniçkonun rəhbərliyi altında Dağlıq Qarabağda Təşkilat Komitəsi adlı qurum yaradıldı. Həmin dövrdə vaxtaşırı toqquşmalar, hadisələr, ölümlər olurdu, amma yenə də Xankəndiyə və digər bölgələrə get-gəl, təminat nisbətən asanlaşmışdı. 1991-ci ildə Polyaniçko Moskvanın təzyiqi ilə işdən kənarlaşdırıldı.

Həmin ilin sentyabrında Rusiya prezidenti Boris Yeltsin Qazaxıstan

Prezidenti Nursultan Nazarbayevlə birlikdə Xankəndiyə gəldilər. Bir gün əvvəl mən Şuşanın o vaxtı rəhbər şəxsləri Mikayıl Gözalov və Vaqif Cəfərova birlikdə Gəncəyə getmişdim. Ayaz Mütəllibov, Telman Orucov, Məhəmməd Əsədov, Vaqif Hüseynov da orada idilər. Orada Yeltsinlə dialoqumuz oldu. Yeltsin dedi ki, sülh olmalıdı, barışmalıyıq və sair. Sonra da bizə müraciət etdi ki, kimin sözü var desin. Dedim, burda razılığa gəldiniz ki, Xankəndiyə gedəndə üzərində Azərbaycan bayrağı asılan vilayət partiya komitəsinin binasında görüş olacaq. Amma məndə məlumat var ki, Qalina Starovoytova Zori Balaşyanla Stepankərtə gəlib sizi qarşılamayın sənarisini hazırlayırlar, siz o binaya qoymayacaqlar. Yeltsin bərk hirsəndi, kobud şəkildə dedi ki, tənqidə məşğulsan. Ayaz Mütəllibov isə mənə Yeltsindən daha çox qəzəbləndi. Bir məsələni də deyim ki, Gəncəyə getməmişdən əvvəl işçilərimə tapşırıq vermişdim ki, Yeltsini Xocalı aeroportunda milli geyimli xocalılı uşaqlar duz-cörəklə, milli musiqi ilə qarşılasınlar. O da görsün ki, bura Azərbaycan torpağıdır. Bundan xəbər tutan rəhbər şəxslərimiz elə Gəncədə məcbur etdilər ki, öz yanlarında Xocalıya zəng vurub qarşılanma mərasiminin təxirə salındığını bildirdim.

Səhər təzədən saat 7-də hərbi vertolyotla Xocalı aeroportuna gəldik. Gördük ki, qarşıda erməni keşişi, ardınca erməni musiqiçiləri, oğlan-qızları milli geyimdə, əllərində duz-cörək Yeltsini qarşılamaya gəliblər...

Xankəndiyə çatanda minlərlə erməni maşının qabağını kəsib Yeltsini düşürdü və qucaqlarına alıb erməni bayrağı asılmış binanın qarşısında quraşdırılan səhnəyə çıxartdılar. O da bir əlinə mikrofonu götürdü, digərini yuxarı qaldırıb dedi: "Əziz erməni dostlar, mən sizinləyəm".

Xocalının imdadına heç kim yetmədi

1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qərarı ilə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti inzibati ərazi vəziyyəti ləğv olundu.

Onu da deyim ki, əgər 1991-ci ilin oktyabrına qədər hadisələr milli münafiq kimi gəldisə, artıq həmin aydan Ermənistan Azərbaycana qarşı elan olunmuş müharibə aparmağa başladı. Təsəvvür edin ki, onlar dövlət səviyyəsində müharibə aparırdılar, Azərbaycan isə kənd-kənd müdafiə olunurdu. Bu gün bir, o biri gün digər kənd işğal olunurdu...

1991-ci ildə respublikamızda Müdafiə Nazirliyi yaradıldı da, onun nə kadr, nə maddi bazası, nə də silah-sursatı var idi. Güclər nisbəti bərabər deyildi və artıq torpaqlarımızın işğalı başlamışdı. Xocalı tam mühasirədə idi. Biz xocalılılar imdad diləyirdik...

Demək olar ki, hər gün respublika rəhbərliyinə müraciətlər göndərir, ağır vəziyyətimizi bildirirdik. Bir neçə dəfə vertolyotla Bakıya gəlib Ali Sovetdə çıxış etdim. Zaldaki mikrofonları güclə, icazəsiz götürüb müraciətlər etdim. Həmin çıxışların sənəqlərini hələ də saxlayıram. İclasların birində Ayaz Mütəllibov da iştirak edirdi. Müraciət etdim ki, ölkənin prezidenti, onun müdafiəsinə cavabdehlik daşıyan rəsmi insanların hamısı buradadır. Siz burada hakimiyyətdə ugrunda bir-birinizi qırırsınız, amma millət orada faciə qarşıyır. Əgər siz doğrudan da Dağlıq Qarabağın müdafiəsinin təşkilatçıları üçün hansısa tədbirlərin görülməsi haqqında fikirləşirsinizsə, onda bir sual ünvanlayıram: "Burada oturanlardan kimsə Dağlıq Qarabağda azərbaycanlılar olan yaşayış məntəqələrindən istənilən birinin müdafiə qabiliyyətinin nədən ibarət olduğunu deyə bilərsiniz?" Heç kimdən səs çıxmırdı...

Xocalının keçmiş icra başçısı Elman Məmmədov deyir ki, bax elə onda bir daha anladım ki, o vaxtı respublika rəhbərliyi Qarabağ məsələsi ilə qətiyyətlə məşğul olmur: "Əksinə, onlar bu gərginlikdən, anarxiyadan, müharibədən öz mənafehləri üçün istifadə edirlər: bəziləri malik olduqları mövqeyi qoruyub saxlamaq, bəziləri isə o mövqeyə sahib olmaq üçün... Əgər Ulu Öndər Heydər Əliyev ikinci dəfə respublikamızda hakimiyyətə bir az gəc gəlsəydi, indi Azərbaycan adlı bir dövlət yox idi... Həmin illərdə yaşadığımız bizim üçün ibrət və dərsdir. Xalq olaraq həm də gördük ki, dövlətin mövcudluğu üçün ən başlıca amillərdən biri liderin varlığıdır. Vətən müharibəsində qazandığımız parlaq Zəfər də möhür nöyi necə, nə vaxt etmək lazım olduğunu yaxşı bilən Müzəffər Lider İlham Əliyevin adı ilə birbaşa bağlıdır..."

Beləcə, 1980-ci illərdən start götürən və Qarabağda, bütövlükdə respublikada ard-arda baş verən faciəvi hadisələrə görə 1991-ci ilin noyabrından xocalılılar düz dörd ay mühasirədə yaşayırlar. Həmin müddət ərzində kömək diləyirlər, tədbir görülməsini istəyirlər, amma o vaxt hakimiyyətdə olanlardan bir haray görmürlər...

Nəticədə Xocalı soyqırımı törədilir...

Yasəmən MUSAJEVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 28 noyabr 2023-cü il tarixli sərəncamı əsasında yaradılmış Qarabağ Universiteti artıq bir yaşını tamamlayır. Qarabağ Universitetinin yaradılması Müzəffər Ali Baş Komandanımızın qətiyyətli rəhbərliyi və qəhrəman hərbiçilərimizin şücaəti sayəsində həm 44 günlük Vətən müharibəsində, həm də bir gündən az davam edən antiterror tədbirlərində qazanılmış parlaq tarixi qələbələrin növbəti təntənəsidir.

Eyni zamanda işğaldan azad olunmuş doğma torpaqlarımızda belə bir ali təhsil müəssisəsinin fəaliyyətə başlaması Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev irsinə sadiqliyin və Ulu Öndərin siyasi kursunun layiqli şəkildə davam etdirilməsinin məntiqi nəticələrindən biri kimi dəyərləndirilməlidir.

Qarabağ regionunda bərpa və inkişaf proseslərinin mühüm tərkib hissələrindən biri olan Qarabağ Universiteti təhsilin gücü ilə bölgəyə həyatvermə missiyasının əsas daşıyıcılarından hesab edilir.

Zəfərin elm və təhsil təntənəsi

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Qarabağ Universitetinin təsisindən 1 il ötür

Əsas məqsədi regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına uyğun yüksək ixtisaslı kadrların yetişdirilməsi və tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin yaşadılması olan Qarabağ Universiteti təkcə bölgənin deyil, həm də ölkəmizin aparıcı təhsil və elm mərkəzlərindən birinə çevrilməyi hədəfləyir.

Qarabağ Universiteti Vətəninə, xalqına və dövlətinə bağlı layiqli peşəkar kadrlar yetişdirməklə yanaşı, bölgədə güclü bir sosial-iqtisadi və mədəni ekosistemin formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynamığı da başlıca məqsədlərindən müəyyən etmişdir. Ötən bir il ərzində həyata keçirilən fəaliyyətlər, əldə edilmiş nailiyyətlər və qarşıya qoyulmuş strateji vəzifələr möhür qeyd edilən istiqamətlərdə Qarabağ Universitetinin potensialının gücləndirilməsinə, milli və beynəlxalq ali təhsil məkanında tanınmasına və nüfuzunun artırılmasına xidmət etmişdir.

Tədqiqatçıdır ki, dövlətimizin diqqət və qayğısı sayəsində Qarabağ Universitetinin qurulması və ilk tədris ilinə hazırlığı istiqamətində işlər uğurla nəticələnməmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 6 fevral tarixli müvafiq qərarı ilə Qarabağ Universitetinin Nizamnaməsi təsdiq edilmişdir. Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 fevral 2024-cü il tarixli sərəncamı ilə ehtiyat fondundan Elm və Təhsil Nazirliyinə Qarabağ Universitetinin fəaliyyətinin təşkili üçün 10 (on) milyon manat maliyyə vəsaiti ayrılmışdır. Qarabağ Universitetinin fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə əlaqədar bir sıra omların Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin balansına qəbul edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 2 aprel tarixli müvafiq sərəncamı təsdiq edilmişdir.

Dövlət başçısının birbaşa diqqət və qayğısı nəticəsində qısa müddət ərzində universitetdə müasir tədris infrastrukturunu yaradılmışdır. Bütün tədris binalarında əsaslı təmir işləri həyata keçirilmiş, auditoriya və inzibati otaqlar müasir tələblərə cavab verən müvafiq avadanlıqlarla təchiz olunmuşdur. Əsas tədris binasında (6800 m²) 37 auditoriya, 55 inzibati otaq, 1 kitabxana, 6 laboratoriya, 1 akt zalı, 1 tibb otağı, 6 inzibati otaq və 7 texniki otaq olmaqla, ümumilikdə 161 otaq istifadəyə verilmişdir. İncəsənət fakültəsinin yerləşdiyi 2-ci tədris binasında (1900 m²) 17 ixtisas otağı, 5 auditoriya, 2 emalatxana, 1 kitabxana, 1 studiya, 1 konsert zalı, 1 akt zalı, 1 tibb otağı, 6 inzibati otaq və 7 texniki otaq olmaqla, ümumilikdə 42 otaq mövcuddur. Beynəlxalq dil mərkəzinin yerləşdiyi 3-cü tədris binasında (4000 m²) 23 auditoriya, 6 inzibati otaq, 6 texniki otaq, 1 akt zalı və 1 yeməkxana olmaqla ümumilikdə 37 otaq var. Universitetin bütün ərazisində genişmiqyaslı abadlıq işləri həyata keçirilmişdir. Əsas tədris binasının qarşısında 2,3 ha ərazidə müasir tələblərə uyğun yeni park salınmışdır. Universitetin heyətində 1,1 ha sahədə yaşllaşdırma işləri həyata keçirilmişdir.

Tələbələrə nəzəri biliklərinin praktiki bacarıqlarla möhkəmləndirilməsi üçün ilk tədris ilinin müvafiq ehtiyacları nəzərə alınmaqla universitetdə 6 laboratoriya yaradılmışdır. Bunlar fizika, kimya, mexatronika, Robototexnika, kompüter və qrafiki dizayn, Kompüter və proqramlaşdırma laboratoriyalarıdır.

Müasir standartlara uyğun şəkildə dizayn edilmiş universitet kitabxanası tələbələr üçün istifadəyə verilmişdir.

dir. Kitabxana xidmətlərindən eyni anda 200 tələbən istifadəsi mümkündür. Kitabxananın kitab fondunda Azərbaycan, ingilis və rus dillərində 6000-dən çox dərslik, dərs vəsaiti və digər ədəbiyyatlar mövcuddur. Eyni zamanda tələbələr "Elektron kitabxana" sistemini geniş imkanlarla faydalanıb bilər. Bundan başqa, kitabxanada elmi məqalələr, tədqiqatlar və digər akademik materiallarla zəngin "Scopus", "Web of Science" və digər mötəbər elmi məlumat bazalarına çıxış imkanları təqdim olunur. Kitabxanada müəllim və tələbələr üçün qrup şəklində fəaliyyətlər üçün müzakirə otaqları da yaradılmışdır.

Qarabağ Universitetinin tanıtım istiqamətində kompleks fəaliyyətlər həyata keçirilmişdir. Universitetin loqosu, korporativ stili və sosial media hesabları yaradılmış, rəsmi veb-saytı hazırlanmış və bağlı işlər isə yekunlaşmaq üzrədir. Qarabağ Universitetinin sosial media hesablarında bu ali təhsil müəssisəsində baş verən yeniliklər və tədbirlərlə bağlı müntəzəm məlumatlar yerləşdirilir. Həmçinin tanıtım videoları hazırlanaraq bir sıra televiziya kanallarında, sosial media hesablarında və təbliğat görüşlərində nümayiş etdirilmişdir. Bununla yanaşı, universitetin akademik abiturientlər arasında təbliğat və təşviqat işlərinin həyata keçirilməsi başlıca fəaliyyət istiqamətlərindən birini təşkil etmişdir. Bakı, Qarabağ, Ağşeron-Xızı, Mərkəzi-Aran, Quba-Xaçmaz, Qazax-Tovuz, Gəncə-Daşkəsən, Şirvan-Salyan, Mil-Muğan, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala və Lənkəran-Astara regional təhsil idarələri üzrə ümumtəhsil müəssisələrindən mövzu olan və buraxılış imtahanlarında yüksək bal toplayan abituriyentlər və onların valideynlərinin iştirakı ilə 32 təbliğat görüşü keçirilmişdir. Bununla yanaşı, Qarabağ Universitetində təşkil edilən SABAH qruplarının təbliğat məqsədilə müvafiq ali təhsil müəssisələrinin birinci kurs tələbələri ilə 6 görüş baş tutmuşdur.

İlk tədris ilində Qarabağ Universitetində 6 fakültə yaradılmışdır: Pedaqoji, İncəsənət, Humanitar və sosial elmlər, Mühəndislik, İqtisadiyyat və Turizm.

Pedaqoji fakültədə "riyaziyyat müəllimliyi", "İbtidai sinif müəllim-

liyi", "xarici dil müəllimliyi (ingilis dili)", "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi" ixtisasları üzrə tədris həyata keçirilir. İncəsənət fakültəsi "musiqi müəllimliyi", "dizayn", "instrumental ifaçılıq" və "vokal sənəti" ixtisaslarını əhatə edir. Humanitar və digər fakültələrdə "beynəlxalq münasibətlər", "hüquqşünaslıq", "tarix" və "psixologiya" ixtisasları üzrə kadrlar hazırlığı təşkil edilmişdir. Mühəndislik fakültəsində "elektrik və elektronika mühəndisliyi", "inşaat mühəndisliyi", "kompüter mühəndisliyi", "logistika və nəqliyyat texnologiyaları mühəndisliyi", "mexatronika və robototexnika mühəndisliyi" ixtisasları üzrə kadrlar hazırlığı nəzərdə tutulmuşdur. İqtisadiyyat fakültəsində "beynəlxalq ticarət və logistika", "iqtisadiyyat", "maliyyə", "menecment", "mühasibat", "dövlət və bələdiyyə idarəetməsi" ixtisasları tədris olunur. Turizm fakültəsində isə "turizm işinin təşkili ixtisası" üzrə yüksək ixtisaslı mütəxəssis hazırlığı aparılır.

2024/2025-ci tədris ili üzrə universitetin bakalavriat səviyyəsinə tələbə qəbulu planında ümumilikdə 1120 yer ayrılmışdır. Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən imtahanların nəticələrinə əsasən, 1104 tələbə qəbul olmuş və qəbul planı 98,5 faiz yerinə yetirilmiş, 1094 tələbə qeydiyyatdan keçmişdir.

Qarabağ Universitetinə qəbul olan tələbələr 101 nəfər 600-dən çox bal, 385 nəfər isə 500-dən çox bal toplamışdır. 683,8 balla ən yüksək nəticə göstərən, "hüquqşünaslıq" ixtisası üzrə Qarabağ Universitetinə qəbul olan 1 tələbə Prezident təqaüdü ilə qəbul edilmişdir. Olimpiada qalibi olan 1 abituriyent universitetin "Elektrik və elektronika mühəndisliyi" ixtisasına müsabiqədən-kənar qəbul edilmişdir. Ümumilikdə, Qarabağ Universitetinə I-IV ixtisas qrupları üzrə qəbul olan tələbələr 101 nəfər 600-dən çox bal toplamışdır. Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən imtahanların nəticələrinə əsasən, 1104 tələbə qəbul olmuş və qəbul planı 98,5 faiz yerinə yetirilmiş, 1094 tələbə qeydiyyatdan keçmişdir.

Dövlət başçısının Qarabağ Universitetinin açılış mərasimində iştirakı, tədris binası və yataqxanalardakı sərəitlə tanış olması, tələbə və müəllim heyəti ilə görüşü, həmçinin proqram xarakterli çıxışı bu ali təhsil müəssisəsinə göstərilən xüsusi diqqətin və əhəmiyyətin parlaq göstəricisi olmuşdur. Eyni zamanda, bu çıxış Qarabağ Universitetinin gələcək fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən edən yol xəritəsinin əsasını təşkil etmişdir. Dövlət başçısının ali təhsil ocağının üzərinə qoyduğu vəzifələr və verdiyi tövsiyələr tələbə, professor-müəllim və inzibati heyət üçün həm böyük məsuliyyət, həm də inkişaf üçün geniş imkanlar açmışdır. Prezident İlham Əliyevin çıxışında səsəndirdiyi "Qarabağ Universiteti

bizim aparıcı ali məktəblərdən birinə çevriləcəkdir" ifadəsi artıq universitetimizin əsas hədəfi və devisi olaraq müəyyən edilmişdir.

Sentyabrın 23-də ilk tədris ilinə start verən Qarabağ Universitetində tədrisin təşkili üçün bütün zəruri sənədlər hazırlanmış və təsdiq edilmişdir. Yeni məzmunlu tədris planları, "Tədris təşkili qaydaları", "Qarabağ Universitetində professor-müəllim heyətinin elmi yaradıcılıq normaları", "Tələbə biliyinin qiymətləndirilməsi və imtahan qaydaları" hazırlanmışdır. Bütün ixtisaslar üzrə təhsil proqramları qabaqcıl milli və beynəlxalq təcrübələrə nəzərə alınmaqla yeni məzmunla tərtib edilmişdir. Universitetin məqsədi tələbələrə ixtisaslı təhsil üçün vacib olan bilik və bacarıqlara sahib peşəkar mütəxəssislərə üstünlük verilmişdir.

Universitetin səhərciyəndə tələbələr və öməkdaşların yaşaması üçün ayrılmış binalarda mənzillər əsaslı təmir olunmuş və müvafiq avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Universitetin öməkdaşlarının və onların ailələrinin yaşaması üçün nəzərdə tutulan 4 binada ümumilikdə 186 mənzil mövcuddur. Hazırda bütün öməkdaşların və onların ailə üzvlərinin məskunlaşması təmin olunmuşdur. Öməkdaşların universitetdə çalışdıqları müddətdə həmin mənzillərdə ödənişsiz əsaslarla yaşaması nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda tələbələrə yaşaması üçün nəzərdə tutulan mənzil tipli 5 yataqxana binasında yaşayış şərtləri müasir kampus konsepsiyasına uyğunlaşdırılmış və bütün tələbələr üçün ödənişsiz əsaslarla məskunlaşması təmin edilmişdir.

Ölümətdər haldr ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə məhz 20 Sentyabr Dövlət Suverenliyi Günündə Qarabağ Universitetinin açılış qeyd etmişdir. Dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi: "Bu açılış təntənəli gündə ola bilərdi. Amma heç bir şey, 20 sentyabrda olsa, daha düzgün olar. Çünki bu, artıq şanlı tariximizdir. Hesab edirəm ki, Qarabağ Universitetinin yaradılması tarixi hadisədir".

Dövlət başçısının Qarabağ Universitetinin açılış mərasimində iştirakı, tədris binası və yataqxanalardakı sərəitlə tanış olması, tələbə və müəllim heyəti ilə görüşü, həmçinin proqram xarakterli çıxışı bu ali təhsil müəssisəsinə göstərilən xüsusi diqqətin və əhəmiyyətin parlaq göstəricisi olmuşdur. Eyni zamanda, bu çıxış Qarabağ Universitetinin gələcək fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən edən yol xəritəsinin əsasını təşkil etmişdir. Dövlət başçısının ali təhsil ocağının üzərinə qoyduğu vəzifələr və verdiyi tövsiyələr tələbə, professor-müəllim və inzibati heyət üçün həm böyük məsuliyyət, həm də inkişaf üçün geniş imkanlar açmışdır. Prezident İlham Əliyevin çıxışında səsəndirdiyi "Qarabağ Universiteti

inkişaf etdirilməsi təşkil edir. Qarabağ Universitetində 8 Noyabr Zəfər Günündə həsr olunmuş müxtəlif formatlı tədbirlərdə tələbələrə fəal iştirakının təmin olunması məhz bu məqsədlərə xidmət etmişdir.

Bununla yanaşı, Qarabağ Universiteti ölkəmizdə, eləcə də onun hüdudlarından kənar - Türkiyə, Çin, Rusiya, Misir, Özbəkistan və Yaponiyada təşkil olunan müxtəlif simpozium, forum, festival, konfrans, təhsil sərgisi, ömək yarmarkası və digər tədbirlərdə də fəal təmsil olunmuşdur. Beynəlxalq öməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə Türkiyə və Çin bir sıra nüfuzlu universitetlərinin rəhbər heyəti ilə görüşlər keçirilmiş, müvafiq istiqamətlərdə işbirliyi yaradılması ilə bağlı müzakirələr aparılmış və ilkin razılıqlar əldə edilmişdir. Bu istiqamədə görülmüş işlərin nəticələrindən biri kimi, Elm və Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə 2024/2025-ci tədris ilindən etibarən Türkiyənin Ankara Hacı Bayram Veli Universitetinin 2 professorunun Qarabağ Universitetində birillik fəaliyyətə başlamasını qeyd etmək olar.

2024-cü ilin oktyabrında Qarabağ Universiteti Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (ABB) ilə öməkdaşlıq haqqında memorandum imzalamıqla özəl sektorla öməkdaşlığa start vermişdir. Memorandumda əsasən, ABB tərəfindən universitetin ən yüksək təhsil nailiyyətləri olan 30 xanım tələbəsinə təqaüd verilməsi, Bunuyla yanaşı, öməkdaşlıq çərçivəsində təlim və təcrübə proqramlarının, karyera gələcəklərini keçirilməsi, tədris auditoriyasının yaradılması, birgə elmi konfransların və digər tədbirlərin təşkili, ortaq elmi-tədqiqat layihələrinin reallaşdırılması, qarşılıqlı ekspert-məsləhət dəstəyi də nəzərdə tutulmuşdur.

Əsas prioritetlərdən biri müasir universitet idarəetmə modelinin tətbiq olunmasıdır. Qarabağ Universiteti tələbə-mərkəzli yanaşma əsasında qurulur. Tədris prosesi və akademik mühit gənclərin maraq və ehtiyaclarına uyğun və onların hərtərəfli inkişafını dəstəkləyəcək şəkildə formalaşdırılır. Əsas məqsəd Ulu Öndərin ideyalarına sadiq, geniş dünyagörüşlü, vətənpərvər, dayanıqlı inkişaf düşüncəsinə malik, kreativ və innovativ bacarıqlara sahib bir nəsillə yetişdirməkdir. Eyni zamanda tələbələrə texnologiyalı biliklərlə yiyələnməsi, xarici dilləri mükəmməl mənimsəməsi, tədqiqat, startap, sahibkarlıq və kommunikasiya kimi yumşaq bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi xüsusi diqqət mərkəzindədir. Bu yanaşma Qarabağ Universitetinin müasir, rəqabətədayam bir ali təhsil müəssisəsi kimi

mövqeyinin güclənməsini təmin edir. Eyni zamanda bütün bunlar Qarabağ Universitetində tələbələrə maraqlı sosial həyat və məzmunlu tələbə mühtəti təqdim edir. Bu kontekstdə, cari tədris ilində gənclərin əsədə vaxtlarının səmərəli təşkili məqsədilə tələbələr üçün aktual mövzularda təlimlər və maarifləndirici görüşlər keçirilmiş, idman oyunları və intellektual yarışlar, konsertlər təşkil edilmiş, tələbə təşkilatları və klubların yaradılması istiqamətində müvafiq addımlar atılmışdır. Həmçinin tədris prosesinin başlanmasından ötür 2 ay ərzində Qarabağ Universitetində Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi, Baş Prokurorluq, Gənclər və İdman Nazirliyi və digər dövlət və özəl qurumlarla keçirilən ortaq layihələrdən tələbələr faydalanmışdır.

Bununla yanaşı, Qarabağ Universiteti tədqiqat-mərkəzli universitet modeli əsasında qurulur. Universitetin müasir infrastrukturunu, inkişaf etmiş laboratoriya bazası və yüksək səviyyəli akademik heyəti, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun, eləcə də Azərbaycanın ümumi sosial-iqtisadi inkişafına töhfə verə biləcək mühüm elmi-tədqiqatların aparılmasına şərait yaradacaqdır. Qarabağ Universitetində nüfuzlu beynəlxalq elmi tədbirlərin keçirilməsi və universitetin professor-müəllim, tələbə heyətinin global elmi platformalarda fəal təmsil olunması əsas prioritetlərdəndir. Bundan əlavə, xaricdə fəaliyyət göstərən azərbaycanlı alimlərin dəstəyi ilə elmi öməkdaşlığın genişləndirilməsi də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu yanaşma, Qarabağ Universitetinin həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə elmi mərkəzə çevrilmə məqsədinə xidmət edir. Bu məqsəddə, universitetin rəhbərliyi Dünya Azərbaycanlı Alimlər Birliyi (DAAB) və Türkiyədəki Azərbaycanlı Bilim İnsanları Dərnəyinin (ABİD) İdarə Heyəti üzvləri ilə görüşlər keçirərək genişmiqyaslı öməkdaşlıqların əsasını qoymuşdur.

Hazırda ölkənin və regionun ömək bazarının tələbləri nəzərə alınaraq universitetdə kadrlarlıği istiqamətlərinin artırılması və buna müvafiq olaraq maddi-texniki bazanın genişləndirilməsi ilə bağlı işlər davam etdirilir. Növbəti illərdə Tibb fakültəsi, Xocalıda Aqrar elmlər fakültəsi yaradılacaq. Eyni zamanda Şuşada Turizm fakültəsi fəaliyyət göstərəcəkdir. Bir sözlə, dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi, bu, bir neçə şəhəri birləşdirən universitet olacaq. Bu yanaşma universitetin təhsil mərkəzi kimi regional inteqrasiyasını gücləndirəcəkdir. Qarabağ Universiteti, təhsil, tədqiqat və sosial xidmətlər vasitəsilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə həyatın yenidən qurulması və sosial-iqtisadi, mədəni mühitin inkişafı məqsədilə dövlətin həyata keçirdiyi genişmiqyaslı tədbirlərə əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

İnanırıq ki, dövlətin diqqəti və qayğısı ilə müasir tələblər əsasında qurulan bu ali təhsil müəssisəsi yaxın zamanda regional ekosistemin əsas drayverinə çevriləcəkdir.

Universitet, "Yaşlı transformasiya" yönümlü layihələrin reallaşdırıldığı əsas məkan olmaqla, davamlı inkişafa xidmət edən innovativ həllərin təşəbbüskarı arasında ön sıralarda yer alacaqdır. Bütün bunlar Qarabağ Universitetinin Azərbaycanın önəmli elm, təhsil və innovasiya mərkəzlərindən biri kimi dünyada tanınmasına imkan verəcəkdir.

Şahin BAYRAMOV,
Qarabağ Universitetinin rektoru

Dünya sürətlə dəyişir və bu dəyişiklik təhsil sahəsini də əhatə edir. XXI əsrin tələbləri, texnoloji inkişaf və dəyişən iş bazarı müasir təhsil sistemlərinin köklü islahatlar aparılmasını qətiliz edir. Təhsildə əsas islahatlar yalnız tədris metodlarının yenilənməsi deyil, həmçinin təhsil mühitinin tamamilə modernləşdirilməsidir.

Əsaslı islahatlar təhsil sisteminin yenidən qurulması və modernləşdirilməsi prosesinə aiddir. Bu anlayış daha çox təhsil proqramlarının, pedaqoji yanaşmaların və infrastrukturun müasir tələblərə və texnologiyalara uyğunlaşdırılması məqsədini daşıyır.

Əsaslı islahatlar aşağıdakı amilləri əhatə edə bilər: Texnoloji inkişaf: Rəqəmsal

da nəticəsində rəqəmsal təhsil resursları, onlayn tədris məşğələləri, süni intellekt (AI) və virtual laboratoriyalar tədrisin təcrübəsini dəyişir. Bu texnologiyalar tələbələrə fərdi yanaşmanı təmin etməyə və qlobal miqyasda tədris resurslarına çıxış imkanlarını artırmağa kömək edir. Bundan başqa, müasir təhsil əsaslı quruculuq, ədalətli təhsil imkanları, yara-

Müasir təhsildə innovativ texnologiyaların tətbiqi mühüm şərtədir

təhsil resurslarının istifadəsi, virtual dərslər və distant təhsil imkanlarının inkişaf etdirilməsi; Pedaqoji yeniliklər: Tədris metodlarının və yanaşmalarının təkmilləşdirilməsi, tələbələrə kritik düşüncə, problem həlli bacarıqları və yaradıcılıq inkişaf etdirməyə yönəlmiş təhsil; Davamlı inkişaf: Tələbələr bilik və bacarıqlarını gələcəyin iş bazarına və sosial tələblərinə uyğunlaşdırmaq; İnfrastrukturun modernləşdirilməsi: təhsil binalarının, yataqxanalarının yenilənməsi, kitabxanaların təchizatı və resursların təkmilləşdirilməsi. Bu yanaşma müasir təhsil sisteminin daha dinamik, hərtərəfli və rəqabətə davamlı etməyə yönəlmişdir.

Müasir təhsildə əsaslı islahatlar zərurətdir və bu proses təkcə tədris proqramlarının dəyişdirilməsi ilə kifayətlənməməlidir. Təhsil sisteminin bütün səviyyələrində modernləşmə və texnologiyaların tətbiqində Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti (ADAU) də öz töhrinini göstərir. Son illər bu istiqamətdə universitet rəhbərliyi tərəfindən əsaslı tədbirlər həyata keçirilməsinə şərait yaradılmışdır. Qədim tarixi olan Dövlət Aqrar Universiteti hazırda müasir təhsil sisteminin islahat işlərində öz mövqeyini göstərir. Bu sırada beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi, təhsildə bərabərsizlik, interaktiv təhsil metodlarının tətbiqi durur. Əsas məqsəd tələbələrə gələcəyin tələblərinə uyğun bilik və bacarıqların verilməsi, təhsil imkanlarının daha geniş və ədalətli olmasıdır. Müasir tələblərə uyğun olaraq müxtəlif səviyyəli proqramlar xarakterli tədbirlər, görüşlər əsaslı inkişafın təmin olunmasına şərait yaradır. Universitet rəhbərliyinin daimi nəzarətində olan bütün məsələlər tələbə-müəllim qarşılıqlı əlaqələrinin daha da mükəmməl olmasına xələm verir.

Son illər Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində də yeni reallıq yaranır. Müasir təhsil artıq ənənəvi tədris proqramları ilə kifayətlənmir. Rəqəmsallaşma, distant təhsil və süni intellekt texnologiyalarının inkişafı tədris prosesinə yeni yanaşmaların daxil edilməsinə şərtləndirir. Ənənəvi tədris modelləri tələbələrə yalnız akademik bacarıqlarını deyil, həm də həyatı bacarıqlarını inkişaf etdirməkdə əsaslı rol oynayır. Yeni tədris modelləri daha çox kreativ düşüncəni və problem həll etmə bacarıqlarını, komanda işini və kommunikasiya bacarıqlarını inkişaf etdirir, texnoloji savadlılıq və rəqəmsal təhlükəsizlik kimi bacarıqların tədrisini təşviq edir.

Son illərdə rəqəmsal texnologiyalar tədrisdə öz dərin töhrinini göstərmişdir. Bu baxımdan biologiya kafedrasında çox iş görülmüşdür ki, bunun

diçliyinə və innovasiyanın inkişafı kimi fürsətlər verə bilər. Ədalətli təhsil imkanları texnologiyaların istifadəsi ilə təhsilə çıxış daha bərabər səviyyədə təmin olunur. Distant təhsil imkanları coğrafi məhdudluğu aradan qaldırır. Yaradıcılıq inkişafı istiqamətində isə yeni texnologiyalarla təhsildə daha çox yeni fikirlərə yer verilir. Tələbələr öz ideyalarını daha sərbəst ifadə edə və onları reallığa çevirə bilərlər.

Bununla yanaşı, təhsildə əsaslı islahatlar həm də bözi çətinliklər yarada bilər. Belə ki, pedaqoji heyət yeni texnologiyaları və tədris metodlarını mənimsəmək üçün əlavə təlimlərə ehtiyac duyar. Ölkə Prezidenti İlham Əliyev kənd təsərrüfatının ölkənin iqtisadiyyatında mühüm rol oynadı-

respublikamızın milli, regional və global səviyyədə ətraf mühitin qorunması, iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması işinə töhfəsi aqrar universitetdə də təqdir olunmuşdur. Planda nəzərdə tutulmuş tədbirlər 2024-cü ilin bütün ayları üzrə paylanmış və bütün struktur bölmələrində uğurla icra olunmuşdur. Belə tədbirlər həm yerli, həm də beynəlxalq elm mütəxəssislərinin fikir mübadiləsinə şərait yaratmış və aqrar sahənin təkmilləşdirilməsinə töhfə vermişdir. Bu konfranslar ADAU-nun müasir təhsil və tədris imkanlarının genişləndirilməsinə istiqamətində mühüm rol oynayır və universitetin ölkə miqyasında aqrar təhsilin inkişafında aparıcı mövqeyini göstərir.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinə tələbə qəbulu

ğımı çıxışlarında dəfələrlə vurğulamış və bu sahənin dayanıqlı inkişafı üçün müxtəlif proqramlar həyata keçirmişdir. Bu baxımdan dövlət tərəfindən fermerlərə subsidiyalar ayrılır, texnika və gübrə təminatında güzəştlər tətbiq olunur. Dövlət başçısının kənd təsərrüfatına, xüsusilə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinə diqqət və qayğısı aqrar təsərrüfatını inkişafına verilən əhəmiyyətin göstəricisidir. Prezidentin diqqətində Aqrar Universiteti sayəsində Aqrar Universiteti maddi-texniki bazası xeyli gücləndirilmiş, müasir tipli yataqxanalar, laboratoriyalar və tədris avadanlıqları tələbələrə istifadəsinə verilmişdir. Dövlət başçısının 2016, 2017 və 2020-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində olması, 2 müasir tələbə yataqxanasının və 1 tədris korpusunun açılışında iştirakı, ADAU-nun daha da inkişafı, tələbələrə sayının 10 min nəfərə çatdırılması ilə bağlı tapşırıq və tövsiyələri kollektivin yaddaşına və universitetin tarixinə qızıl hərflərlə yazılmışdır. Prezidentin kənd təsərrüfatı və aqrar təhsil sahəsinə qayğısı nəticəsində Azərbaycan bu sahədə həm daxili tələbatı qarşılamaya, həm də beynəlxalq bazarlara çıxışını artırmağa nail olur. Bu gün universitetdə təhsil prosesini üçün interaktiv texnologiyalar və elektron tədris vasitələri ilə təchiz olunan auditoriyalar qurulmuşdur. Yeni korpuslarda tələbə və müəllimlər üçün tədqiqat laboratoriyaları yaradıl-

mışdır ki, burada kənd təsərrüfatı texnologiyaları və aqrar innovasiyaları üzrə layihələr həyata keçirilir. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin inkişafı kənd təsərrüfatında innovativ yanaşmaların tətbiqinə və ölkənin müxtəlif regionlarında aqrar sahənin inkişafının sürətlənməsinə şərait yaradır. Bu addımlar, dövlət başçısının aqrar təhsil və aqrar təsərrüfatına göstərdiyi diqqətin nəticəsi kimi, Azərbaycanın aqrar sahədə davamlı və dayanıqlı inkişafına zəmin yaradır.

2024-2025-ci tədris ilində universitetin nəzdində Aqrar Peşə Kolleci fəaliyyət göstərir. Aqrar Peşə Kolleci, aqrar sahədə peşəkar kadrların hazırlanmasını hədəfləyən təhsil müəssisəsidir. Burada tələbələr kənd təsərrüfatı, aqrar sənaye və texnologiyalar sahəsində müxtəlif praktiki və nəzəri biliklər əldə edirlər. Kollece tələbə qəbulu və ixtisasların müxtəlifliyi, aqrar sektorun zəruri ehtiyaclarını qarşılamaya məqsədi daşıyır. Burada 5 istiqamətdə (Kənd təsərrüfatı texnologiyaları, Heyvandarlıq və baytarlıq, Texniki xidmət və mexanikləşdirmə, Ərzaq sənayesi və emal, İqtisadiyyat və idarəetmə) 14 ixtisas üzrə tədris aparılır. Bu ixtisaslar vasitəsilə tələbələr aqrar sahədə müasir tələblərə cavab verən bilik və bacarıqlar əldə edir, kənd təsərrüfatının inkişafına peşəkar töhfə verməyə hazır olurlar.

Son illərdə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti bir

neçə elmi-praktik konfrans təşkil etmişdir. 2022-2024-cü illərdə keçirilən tədbirlər arasında əsas mövzular kənd təsərrüfatı, global ərzaq təhlükəsizliyi və tətbiqi elmlərin inkişafına yeni yanaşmalar olub. O cümlədən 2023-cü ilin sentyabrında ADAU və Türkiyənin İqtisadi İnkişaf və Sosial Araşdırma İnstitutu ilə birlikdə "6-cı Beynəlxalq Ərzaq, Kənd Təsərrüfatı və Baytarlıq Elmləri" üzrə konfrans keçirilib. Eyni il ərzində Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 ildönümünə həsr olunmuş "Qeyri-neft sektoru və global ərzaq təhlükəsizliyi problemləri" mövzusunda elmi-nəzəri konfrans keçirilmişdir. Bundan əlavə, universitet "Bitkilik və heyvandarlıqda təbii resurslardan dayanıqlı istifadə" mövzusunda da tədbirlər təşkil etmişdir ki, bu da ölkənin aqrar sahədəki dayanıqlı inkişafı hədəfləri ilə bağlı önəmli bir addım olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya üçün dayanıqlı inkişaf" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 dekabr 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə bağlı hazırlanmış tədbirlər planı universitetin Elmi Şurasında təsdiq olunmuşdur. BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 kimi mötəbər tədbirin 11-22 noyabr 2024-cü ildə Azərbaycanda keçirilməsi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən ölkəmizə böyük hörmət və etimadın, eləcə də

vəsində ADAU və MATE rəhbərləri birgə layihələr və gələcək əməkdaşlıq perspektivlərini də müzakirə ediblər. Bu təşəbbüslər universitetin beynəlxalq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi və aqrar sahədə innovativ təcrübələrin Azərbaycanı gətirilməsi istiqamətində mühüm addımlardır.

Son illərdə ADAU, xüsusilə aqrar sahədə innovasiyaları dəstəkləmək üçün yaradılan layihələr və startap təşəbbüsləri ilə fəxrələnir. ADAU innovasiyalarına xüsusi əhəmiyyət verir. Bu baxımdan universitet 2023-cü ildə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə birgə "Aqrar İnnovasiya və Startaplar" forumu təşkil etmişdir. Forumda Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən 30-dan çox startap komandası iştirak edərək aqrar texnologiyalar sahəsində innovativ ideyalar təqdim etmişlər. Tədbir su və torpaq resurslarının qorunması, global iqlim dəyişikliyi və aqrar sektorun rəqəmsallaşması kimi mövzulara diqqət yetirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Universitetin tədqiqat mərkəzləri və innovasiya laboratoriyaları da qrant layihələrinə dəstək verir. Bununla yanaşı, beynəlxalq əməkdaşlıqlar çərçivəsində Avropa İttifaqı və digər beynəlxalq proqramlardan qrantlar cəlb edilmişdir. Bu layihələr, əsasən kənd təsərrüfatında davamlı inkişaf, ekoloji yanaşmalar və yeni texnologiyaların tətbiqinə yönəlib.

Son illərdə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti Erasmus+ proqramı çərçivəsində müəllim və tələbələr üçün müxtəlif təhsil və mübadilə imkanları yaratmışdır. Bu proqramın məqsədi beynəlxalq əməkdaşlıq və akademik bilik mübadiləsinə gücləndirməkdir. Bu proqram vasitəsilə tələbələr Avropanın müxtəlif universitetlərində təhsil almaq və yeni bacarıqlar qazanmaq imkanı əldə edirlər. Həmçinin ADAU-da Erasmus+ proqramı müəllimlərə xarici universitetlərdə dərslər keçmək təcrübə mübadiləsi etmək şansı verir ki, bu da tədrisin keyfiyyətini daha da artırır və universitetlərarası əlaqələrin genişləndirir.

Prezident İlham Əliyevin 24 iyun 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində "Heydər Əliyev adına təqaüd" təsis edilmişdir. Bu təqaüdü bakalavriat səviyyəsində əyani formada təhsil alan, akademik göstəriciləri yüksək olan tələbələrə verilir. ADAU-nun tələbələri arasında yüksək bal və akademik nəticələri ilə seçilən Səbinə Rəzadə və Nuray Məmmədova bu təqaüdə layiq görülüb. Təqaüdü akademik uğurların təşviqi məqsədi daşıyır və tələbələrə motivasiyasını artırmağa xidmət edir.

Son illərdə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti Hökumətərarası Təqaüd Proqramı (HTP) çərçivəsində müxtəlif ölkələrdə təhsil əməkdaşlığı genişləndirib. Bu proqram tələbələrə bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələrində xarici universitetlərdə təhsil almaq imkanı verir. Tələbə mübadiləsi əsasən Macarıstan, Çin, Qazaxıstan, Rusiya və digər ölkələrin ali təhsil qurumları ilə həyata keçirilir. 2023-2024-cü tədris ili üzrə Qazaxıstanın Elm və Ali Təhsil Nazirliyi ilə imzalanmış müqavilə çərçivəsində bir qrup Azərbaycanlı tələbə həmin ölkənin universitetlərində təqaüdü oxumağa göndərilib. Proqramın məqsədi həm tələbə, həm də müəllim mübadiləsi ilə ali təhsilin beynəlxalq inteqrasiyasını gücləndirməkdir.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin professor-müəllim heyəti, tələbələri və bütün kollektivi Prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısını daim hiss edir, onun daxili və xarici siyasətini ürəkdən dəstəkləyir. 1920-ci ildən indiyədək 70 mindən artıq ali kənd təsərrüfatı mütəxəssisi hazırlamış, zəngin tarixi olan ADAU bu gün daha da inkişaf edir, ölkəmizin aqrar sektorunu layiqli vətəndaş kadrlarla təmin etmək sahəsində mühüm addımlar atmaqdadır.

Arif QAZIYEV,
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin
biologiya kafedrasının müdiri

UNESCO-nun mənzil-qərargahında azərbaycanlı rəssamların sərgisi açılıb

Azərbaycanın UNESCO yanında daimi nümayəndəliyinin təşkilatçılığı ilə qurumun Parisdəki mənzil-qərargahında azərbaycanlı rəssamların sənət əsərlərinin nümayiş etdirildiyi "Dayanıqlı baxış: Daha yaşıl gələcək üçün incəsənət" adlı sərginin açılışı olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə ölkəmizdə elan edilmiş "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində təşkil olunmuş sərgidə Azərbaycanın Xalq rəssamı Sakit Məmmədovun, eləcə də rəssamlar Xanlar Əsədullayev, Aqşin Kazımov, Nihad Ağazadə, Çinarə Baxşıyev-Qafarova, Mahir Qafarov, Aynur Məmmədovanın, həmçinin gənc rəssamlar Nazilə Fərzullayeva, Məryəm Abdulla və Normin Nəsimovanın əsərləri nümayiş olunub.

UNESCO Baş Konfransının 42-ci sessiyasının sədri Simona Mirela Mikulesku, UNESCO baş direktorunun mədəniyyət işləri üzrə müavini Ernesto Ottone, Afrika prioriteti və xarici əlaqələr üzrə müavini Firmin Eduard Matoko, təbiət elmləri üzrə müavini Lidia Brito, habelə təşkilat yanında akkreditə olunmuş ölkələrin səfirləri, daimi nümayəndələri və yerli incəsənət nümayəndələri sərginin açılış mərasimində iştirak ediblər.

Azərbaycanın UNESCO yanında daimi nümayəndəsi səfir Elman Abdullayev tədbirdə çıxış edərək, sərginin iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizədə ölkəmizin sarsılmaz əhdəliyinin təcəssümü olduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, Azərbaycanın uğurla evsahibliyi etdiyi COP29 və onun yekununda əldə olunmuş razılaşmalar beynəlxalq iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir.

Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə ölkəmizin global iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə beynəlxalq həmrəyliyin gücləndirilməsinə əhəmiyyətli töhfələr verdiyini qeyd edən E.Abdullayev "Yaşıl dünya naminə həmrəylik" şüarını rəhbər tutan Azərbaycanın iqlim danışıqlarında tarixi nəticələrə imza atdığı diqqətə çatdırıb.

UNESCO-nun rəhbər nümayəndələri də mərasimdə çıxış edərək, mədəniyyətin dayanıqlı inkişafda oynadığı mühüm rolunu, habelə UNESCO-nun global problemlərin həlli üçün mədəniyyətdən və yaradıcılıqdan dinamik gücə kimi istifadə etmək baxışını vurğulayıblar. Həmçinin COP29-a uğurla evsahibliyi etdiyini görə ölkəmizə təbriklər ünvanlanıb, bu uğurun Azərbaycanın iqlim məsələlərinə verdiyi əhəmiyyətin təzahürü olduğunu diqqətə çatdırılıb.

Sərgidə nümayiş olunan əsərlər Azərbaycanın zəngin mədəni irsini və bənzərsiz təbiət gözəlliklərini əks etdirir. Xəzər dənizinin rəngarəng mənzərələrindən Qafqaz dağlarının özəmətinə qədər müxtəlif motivləri canlandıran əsərlər yalnız təbiət təsvirlərini təqdim etməklə kifayətlənmir, eyni zamanda onun qorunması üçün çağırış edir. Bu baxımdan, tədbir incəsənətin təbliği ilə yanaşı, dayanıqlı gələcək naminə global həmrəyliyin vurğulanması nöqteyi-nəzərdən böyük əhəmiyyət daşıyır.

Açılış mərasimindən sonra qonaqlar sərgini ziyarət edib, əsərlərlə yaxından tanış olublar. "Dayanıqlı baxış: Daha yaşıl gələcək üçün incəsənət" sərgisi UNESCO-nun mənzil-qərargahında üç gün müddətində ziyarətçilərə açıq olacaq.

Azərbaycandan dünyaya "yaşıl çağırış"lar

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) yüksək səviyyədə təşkil edilməsi Azərbaycanın dünyadakı hörmət və nüfuzunun daha bir təsdiqi oldu. Doğrudur, ölkəmiz indiyədək də bir çox mötəbər beynəlxalq tədbirə evsahibliyi edib və hamısını yüksək səviyyədə keçirib. Lakin COP29 daha qlobal bir tədbir idi və ona evsahibliyi etməyin şərafi kimi məsuliyyəti də böyük idi.

Bələ bir tədbiri bu cür yüksək səviyyədə keçirməyin öhdəsindən heç də hər ölkə gələ bilməz. Bunun üçün həm maddi-texniki baza, həm beynəlxalq nüfuz, həm hərtərəfli etimad lazımdır. Bir sözlə, bələ mötəbər tədbiri keçirən ölkə söz sahib olmalıdır. Əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq etməyi, bunlar üçün körpü salmağı bacarmalıdır.

İlham Əliyevin "yaşıl gündəliyi"ni qlobal dəstək aldı

COP29-un iştirakçıları - dövlət başçılarından sadə qonaqlara qədər hamı istər tədbirə hazırlıq, istərsə də gedişinin mükəmməl olduğunu vurğuladı. Bir neçə misal gətirmək kifayətdir. Yunanstanın Baş naziri Kiriakos Mitsotakis COP29-un qısa müddətdə yüksək səviyyədə təşkilinə görə dövlətimizin başçısını təbrik etdi. Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev rəyi belədir: "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Sammitinin uğurla keçirilməsi münasibətilə hörmətli İlham Heydər oğlunu bir daha təbrik etmək istərdim. Biz hamımız gördük ki, bu, Azərbaycanın nüfuzunun tanınmasıdır. Regionumuzda ilk dəfədir ki, bələ möhtəşəm tədbir keçirilir və bu, Azərbaycanın qlobal miqyasda ən yüksək nüfuzunun bariz göstəricisidir".

Malayziyanın paytaxtı Kuala Lumpurun meri, BMT-nin Məskunlaşma Programının (UN-HABITAT) sabiq icraçı direktoru xanım Maimuna Mohd Şərif dövlətimizin başçısına müraciət edərək demişdir: "Cənab Prezident, COP29-a Azərbaycan, Bakıda evsahibliyi etdiyinizə görə təbrik edirəm. Siz həqiqətən də öz rəhbərliyiniz və liderliyinizlə hamını sülhün vacibliyinə inandırдыңız. Sülh olmadan dayanıqlı inkişaf barədə danışmaq mümkün deyil. Dayanıqlı inkişaf olmadan da biz sülhü yarada bilmərik. Mən Azərbaycana Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə verdiyi töhfələrə görə təşəkkür edirəm".

"Mən Azərbaycanı sülh naminə iqlim təşəbbüsünün bir hissəsi kimi qiymətləndirən COP29-un prezidenti kimi görməkdən çox məmnunam". Bunu isə yaxın qonşumuz Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze deyib və COP29-u bələ dəyərləndirib: "Bu tədbir əlamətdar hadisədir, çünki Cənubi Qafqaz regionu ölkəsi ilk dəfə olaraq BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının İştirakçıların Konfransına evsahibliyi edir. Azərbaycana bu istiqamətdə səmərəli və iddialı nəticələrin əldə edilməsində, danışıqlar prosesində əməkdaşlıq və konstruktiv dialoq ruhunun təşviqində uğurlar arzulamaq istərdim. Bu konfrans kritik bir vaxta təsadüf edir, çünki iqlim dəyişikliyinin çağırışını ən aktual problemlərdən biri kimi ortaya çıxır və onun çoxşaxəli nəticələrini həll etmək üçün təcili qlobal fəaliyyət və əməkdaşlıq tələb edir".

Məlum olduğu kimi, dövlətimizin prioritetlərindən biri ölkənin perspektiv iqtisadi inkişafı ilə bərabər ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşılıqların sürətli bərpası və artırılması, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadənin təmin edilməsidir. Bu prioritet daxilində iki məqsədin effektiv reallaşdırılmasına nail olunmalıdır. Bir yəki yükliyin sülhün vacibliyinə inandırдыңız. Sülh olmadan dayanıqlı inkişaf barədə danışmaq mümkün deyil. Dayanıqlı inkişaf olmadan da biz sülhü yarada bilmərik. Mən Azərbaycana Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə verdiyi töhfələrə görə təşəkkür edirəm".

"Mən Azərbaycanı sülh naminə iqlim təşəbbüsünün bir hissəsi kimi qiymətləndirən COP29-un prezidenti kimi görməkdən çox məmnunam". Bunu isə yaxın qonşumuz Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze deyib və COP29-u bələ dəyərləndirib: "Bu tədbir əlamətdar hadisədir, çünki Cənubi Qafqaz regionu ölkəsi ilk dəfə olaraq BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının İştirakçıların Konfransına evsahibliyi edir. Azərbaycana bu istiqamətdə səmərəli və iddialı nəticələrin əldə edilməsində, danışıqlar prosesində əməkdaşlıq və konstruktiv dialoq ruhunun təşviqində uğurlar arzulamaq istərdim. Bu konfrans kritik bir vaxta təsadüf edir, çünki iqlim dəyişikliyinin çağırışını ən aktual problemlərdən biri kimi ortaya çıxır və onun çoxşaxəli nəticələrini həll etmək üçün təcili qlobal fəaliyyət və əməkdaşlıq tələb edir".

Mütəxəssislərin fikrincə, karbon bazarları bəşəriyyət və insanlar üçün ən yüksək fayda verə biləcək dərəcədə əhəmiyyətlidir. Karbon bazarları maliyyəni cəlb etməklə ətraf mühitə müsbət təsir göstərə bilər. Məsələn, qarşılıqlı 5 il müddətində karbon bazarında qiymətlər 100 milyard dollara çatdırlarsa, 17 milyon iş yeri açılmalıdır. Karbona qiymət qoymaq fundamental məsələdir. Xərc baxımından yaxşı yol tapmaq və özəl sektoru bura cəlb etmək əsasdır. COP29 iki həftə ərzində bu sahəyə maliyyə ayırmaq çağırışının müsbət həll olunması üçün fəal çalışaraq, danışıqları yeni pilləyə qaldırdı və növbəti addım üçün şərait yaranmasına yol açdı. Doğrudur, hələ COP29 fəaliyyətə başlamazdan öncə bözən karbon bazarları və qiymətlərlə bağlı birtərəfli addımlar atıldı ki, bu da müəyyən problemlərin yaranmasına səbəb olurdu. Amma COP29 sədr-

nizdə 157 qişavat təşkil edir. İndiyədək bu istiqamətdə görülən işlər barədə deməyə də söz var. Ötən il Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkətinin tikdiyi 230 meqavattlıq "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyası istifadəyə verilib. Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkəti isə hazırda 240 meqavattlıq külək enerjisi stansiyasını tikir. COP29-un davam etdiyi günlərdə Cəbrayıl rayonunda Birləşmiş Krallığın BP şirkəti ilə 240 meqavattlıq "Şofeq" Günəş-Elektrik stansiyasının təməli qoyulub. Bələliklə, bərpəolunan enerji layihələrimiz getdikcə daha çox bölgəni əhatə etməkdədir. Bu il Neftçala, Biləsuvar günəş-elektrik stansiyalarının və Abşeron-Qaradağ Külək-Elektrik Stansiyasının təməli qoyulub.

Ümumiyyətlə, 2030-cu ilə qədər ölkəmizdə təxminən 6 qişavatlıq günəş, külək və hidroenerji stansiyalarının tikilməsi nəzərdə tutulur. Lakin bu, planlarımızın hamısı deyil, çünki 10 qişavatlıq bərpəolunan enerji layihələri üzrə müqavilələr və anlaşma memorandumları imzalanıb. Külək və günəş enerjisi layihələri hesabına elektrik enerjisinin qarşıdırılması gücündə bərpəolunan enerjinin payı 2027-ci ildə 33 faizə, 2030-cu ildə isə 35,5 faizə yüksələcək.

Lakin qonaqlarımızı valeh edən təkca tədbirin möhtəşəm keçirilməsi deyil, həm də ölkəmizin, paytaxt şəhərimizin gözəlliyi, xalqımızın qonaqpərvərliyi, insanlarımızın səmimiyyəti və mehribanlığı oldu. Braziliya qonağımsız Cito Olevera dedi: "Bakı həyatımız ən çox xatırlayaca-

ğım ən gözəl şəhər kimi qalacaq. Bu şəhər doğmalığı ilə mənə heyran etdi. Gördüyüm hər bir yer mənə özünə bağlıdır. İnsanların münasibəti isə tamam başqadır. Yalnız doğma adamınla bələ səmimi davranma bilərəm". Dubaydan gəlmiş Rəşid Məcid ürk sözlərini bələ ifadə etdi: "Mən dünyanın çox ölkəsində olmuşam. Azərbaycanda olan qonaqpərvərliklə, insanpərvərliklə dünyanın heç bir yerində rastlaşmamışam. Xidmət təşkilatlarının işi də nümunəvidir. Bakı gözəlliyi, rəngarəng gül-çiçəyi ilə mənə valeh edib. İnsanların səmimi ünsiyyəti, mehriban davranışları mənə çox düşündürür. İnsanların bir məqsədi var - yaxşılıq etmək".

Hindistanlı Deepak Suaminin də xoş təəssüratları var: "Azərbaycan, Bakı haqqında çox da məlumatı deyilirdim. COP29-un Bakıda keçirilməyini məlumatdan xəbər tutdum. Fikirleşdim ki, dünyanın 190-dan çox ölkəsinin nümayəndələrinin üz tutduqları şəhərə getmək maraqlı olar. Ölkəmizlə tanışlıqdan sonra indiyə kimi bu gözəl diyarə gəlmədiyim üçün təəssüfləndim. Övvəllər eşitmişdim ki, Azərbaycan müharibəyə gədir. Açıq deyim ki, ölkəmiz haqqında fikrim çox qarışıq idi. İnsanlarımız, buradakı mehribanlığı, qonaqpərvərliyi görə heyretləndim. Anladım ki, 30 il haqşz olaraq müharibəyə cəlb edilmisiz. Bu cür istiqanlı, mehriban insanlar başqalarına pislik edə bilməzlər".

Deməli, COP29 dünyaya Azərbaycan haqqıqlarının çatdırılması üçün də növbəti bir vasitə oldu.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

COP29 strateji razılaşmalarla beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətindədir

"Hazırda dünyanın ən aktual mövzularından olan iqlim dəyişmələrinin fəsadları getdikcə artır, nəinki insanlar, hətta bütün canlılar, bitki aləmi təhlükə qarşısındadır. Demək olar ki, hər gün planetin müxtəlif yerlərində gözəlməz təbiət hadisələri baş verir. İqlim dəyişmələri bütün dünyanı əhatə ediyindən onun təsirlərini azaltmaq, qlobal istiləşməni 1,5°C səviyyəsində saxlamaq öhdəliyinə nail olmaq üçün bütün dövlətlər səfərbər olmalı, iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə həmrəylik göstərməlidirlər. Ətraf mühitin mühafizəsi, iqlim dəyişmələrinin fəsadlarının aradan qaldırılması kimi qlobal məsələlərə Azərbaycan ciddi yanaşan, bu istiqamətdə əhəmiyyətli işlər görən ölkələr sırasındadır. Bələ ki, "yaşıl enerji" növlərinin yaradılması, Azərbaycanın "yaşıl artım" ölkəsinə çevrilməsi hədəfləri, eyni zamanda emissiyalarla bağlı könlüllü öhdəliklərin götürülməsi dövlətimizin bu məsələdə nə qədər həssas olduğunu göstərir. Dünyanın ən irimiqyaslı tədbirlərindən sayılan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) yekdil qərarla ölkəmizdə keçirilməsi Azərbaycanın bu məsələyə xüsusi diqqətini göstəricisidir".

Sahib Məmmədov vurğulayıb ki, COP29 mübahisəli və mürəkkəb məsələlərdə əldə edilmiş razılıqlarla tarixə düşdü: "Bu onu göstərir ki, razılığın əldə olunacağına şübhə ilə yanaşanlar, həmişə olduğu kimi ikili standartlardan çıxış edənlər bələ dəfə də yanıldılar. Bələ ki, 2035-ci ilə qədər hər il ən azı 300 milyard dollar vəsaitin səfərbər olunması az inkişaf etmiş ölkələrə və inkişaf etməkdə olan kiçik ədə dövlətlərinə dəstəkləməyə imkan verəcək. Son dərəcə əhəmiyyətli olan bu qərar COP29 sədrliyinin böyük diplomatik uğurudur. Sənəddə əlçatanlığın və şəffaflığın qorunması barədə müddəaların yer alması da ədalət göstəricisidir. BMT Çərçivəsində yüksək inteqrasiya edilmiş karbon bazarlarına dair 6-cı maddə üzrə 10 ildir aparılan danışıqlar, nəhayət, COP29-da öz həllini tapdı. Hər bir vətəndaşımız üçün fərəhəlidir ki, bəşəriyyətin gələcəyi ilə bağlı problemlərin müzakirəsi ölkəmizdə aparılır və vacib qərarlar paytaxtımızda qəbul edilir. İnanırıq ki, Bakıda əldə olunan bu tarixi nailiyyətlər qlobal iqlim gündəliyinin uğurlu icrasına, gözəlməz təbiət hadisələrinin səbəb olduğu fəsadlardan aradan qaldırılmasına, ümumilikdə iqlim dəyişmələri ilə mübarizəyə böyük töhfə olacaq".

"COP29 riyakar yanaşmaları, xain xisətləri, pozucu və dağıdıcı siyasət həyata keçirərək aranı qatan dövlətləri də ifşa etdi. Göstərdi ki, Fransa, Kanada və bu mövqedə duran digər dövlətlərin iqlimlə bağlı fəaliyyəti imitasiya xarakterlidir, əslində isə onlar bu istiqamətdə aparılan işin irəliləməsinə süni əngəllər yaradırlar. Sözsüz ki, Bakı COP-u onların məğlubiyəti idi. Tədbirin möhtəşəm təşkili və Bakıda əldə olunan razılaşmalar onlara ən layiqli cavabdır", - deyə Sahib Məmmədov əlavə edib.

"Azərbaycan"

10 il davam edən danışıqlar COP29-da başa çatdırıldı

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) öz işini başa vuraraq estafeti Braziliyaya ötürdü. Qlobal tədbirdə əldə olunan razılaşmaya görə, daha zəngin ölkələr hər il iqlim dəyişmələri ilə mübarizə aparmaq üçün inkişaf etməkdə olan ölkələrə indiyədək olmayan rekord məbləği, yəni ildə 300 milyard dollar verəcəyini vəd etdilər. BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının icraçı katibi Saymon Stil bu qərarı bələ dəyərləndirdi: "Bu, çətin yol idi, lakin biz razılaşma əldə etdik".

Bələ, noyabrın 23-də COP29 sədrliyi Paris Sazişinin 6-cı maddəsi çərçivəsində yüksəkkeyfiyyətli karbon bazarları ilə bağlı 10 ildir davam edən danışıqları başa çatdırdı. Bu, təbii ki, asanlıqla əldə edilmədi. Tərəflər COP29 sədrliyinin il ərzində əsas prioritetlərindən biri olan bu nailiyyət üçün siyasi danışıqlar çərçivəsində yorulmadan çalışdılar. Məhz bu fəaliyyətin nəticəsində iqlim konfransının 11-ci günündə COP29-un baş icraçı direktoru Elnur Soltanov bəyan etdi ki, Paris Sazişinin 6-cı maddəsi ilə bağlı razılıqların əldə olunması tədbirin ən önəmli uğurudur: "Bu gedişə düşünürük ki, 2025-ci ildə artıq karbon bazarları

məsələsi fəaliyyətə keçə bilər. Bu da hələlik ortaya qoyulan ən ciddi mövzudur. Həmçinin bu məsələyə iqlim maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi də baxılır. Karbon bazarlarından əldə edilən gəlirlərin bir hissəsi də məhz adaptasiya prosesləri üçün xərclənəcəkdir".

Mütəxəssislərin fikrincə, karbon bazarları bəşəriyyət və insanlar üçün ən yüksək fayda verə biləcək dərəcədə əhəmiyyətlidir. Karbon bazarları maliyyəni cəlb etməklə ətraf mühitə müsbət təsir göstərə bilər. Məsələn, qarşılıqlı 5 il müddətində karbon bazarında qiymətlər 100 milyard dollara çatdırlarsa, 17 milyon iş yeri açılmalıdır. Karbona qiymət qoymaq fundamental məsələdir. Xərc baxımından yaxşı yol tapmaq və özəl sektoru bura cəlb etmək əsasdır. COP29 iki həftə ərzində bu sahəyə maliyyə ayırmaq çağırışının müsbət həll olunması üçün fəal çalışaraq, danışıqları yeni pilləyə qaldırdı və növbəti addım üçün şərait yaranmasına yol açdı. Doğrudur, hələ COP29 fəaliyyətə başlamazdan öncə bözən karbon bazarları və qiymətlərlə bağlı birtərəfli addımlar atıldı ki, bu da müəyyən problemlərin yaranmasına səbəb olurdu. Amma COP29 sədr-

liyi bunları əsarə q müsbət nəticə əldə etməyi bacardı.

Sual yarana bilər: Paris Sazişinin 6-cı maddəsi COP29 üçün nədən bu qədər önəmli idi? Cavab sadədir: söhbət iqlim maliyyələşməsindən gədir. Ən səmərəli yol isə karbon emissiyalarını azaltmaqdır. Karbon və istixana qazlarının emissiyalarını aradan qaldırılmasa, problemlər get-gədə dərinləşər. Azərbaycanda karbon, istixana qazları emissiyalarının azaldılması kontekstində müəyyən tədbirlər həyata keçirilir. Bu məqsədlə COP29-a hazırlıqlar ərəfəsində 6-cı maddə ilə bağlı danışıqlar aparıldı. Daha çox tənzimləyici və qanunvericilik bazası quruldu, texniki infrastruktur yaradıldı.

Onu xüsusi vurğulamalıyıq ki, 6-cı maddə ölkələrin öz iqlim məqsədlərinə nail olmaq üçün əməkdaşlıq edə biləcəyini yüksəkkeyfiyyətli və şəffaf karbon bazarlarının fəaliyyətə başlamasını təmin edir. 2025-ci ilin fevral ayında keçiriləcək Milli Səviyyədə Müəyyən Edilmiş Təhlələri (NDC) növbəti mərhələli qlobal istiləşməni 1,5 dərəcəyə qədər məhdudlaşdırmaq hədəfini qoruyub saxlamaq baxımından mühüm əhəmiyyətə

malikdir. Ölkələrə iqlim planlarının ambisiyalarını artırmaq üçün vaxtında dəstək verən bu mühüm nailiyyət kritik məqamda əldə edilib. "Biz on ildir ki, davam edən danışıqlara yekun vurduruq və qlobal istiləşməni 1,5°C ilə məhdudlaşdırmaq hədəfini qorumaq üçün vacib mexanizmi işə saldıq", - deyən COP29-un prezidenti Muxtar Babayev sonra bildirdi: "İqlim dəyişməsi transmilli problemdir və 6-cı maddə də transmilli həllərə yol açır, bələ ki, atmosfer üçün emissiyaların harada azaldıldığı önəmli deyil".

Çəkinmədən deyə bilərik ki, COP29 iqlim diplomasiyasında ən mürəkkəb və ən texniki məsələlərdən birini həll etdi. Bu, böyük uğurdur. Halbuki Qlazqoda keçirilən COP26 və Şarm əl-Şeyxədə baş tutan COP27 sessiyaları karbon bazarları üçün əsas qayda, çərçivə və prosedurları uğurla müəyyən etsə də, 6-cı maddənin yekun komponentləri natamam qalmışdı. Ötən il Dubayda toplaşan COP28 zamanı Paris Sazişinin 6.4-cü maddəsinin razılaşdırılmasına böyük inam olsa da, bu, baş tutmamışdı. Bakıda isə tərəflər sazişin 6.2, 6.4, 6.8-ci maddələrini razılaşdırmaqla karbon bazarının BMT-nin İq-

lim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının tam nəzarəti altında fəaliyyətinə yol açdı. Əslində, 6-cı maddə mürəkkəb görünərsə də, onun təsirlərini hər birimiz gündəlik həyatımızda hiss edə biləcəyik. Bu maddə icra olunduqca kömür zavodları fəaliyyətini dayandıracaq, külək, su, günəş elektrik stansiyalarının tikintisi sürətlənəcək, meşələrin məhv olmaq təhlükəsi aradan qalxacaq, yeni yaşılıq zonaları salınacaq.

Paris Sazişinin 6.4-cü maddəsinə gəlincə deyə bilərik ki, bu maddə iqlim fəaliyyətinə dair hədəflərə çatmaq istiqamətində əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarlarının yaradılmasını və karbon kreditlərinin verilməsini nəzərdə tutur. Əldə olunmuş razılığa əsasən, artıq dövlətlər yalnız öz aralarında deyil, BMT İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına nəzarəti ilə əməkdaşlıq edəcək, bir-birini karbon kreditləri sata biləcəklər. Yeri gəlmişkən bildirik ki, karbon kreditləri bir ton karbon qazı və ya digər istixana qazları buraxmaq hüququ təmsil edən ticarət icazəsi deməkdir. Bu, biznesləri və fərdləri istixana qazı emissiyalarını azaltmağa və iqlim dəyişik-

liyi ilə mübarizəyə həvəsləndirmək üçün bir yoldur.

Həmən mexanizm çərçivəsində hər bir dövlətin illik karbon qazı emissiyası norması müəyyən oluncadır. Normadan az CO₂ emissiyası edən ölkəyə satmaq üçün istifadə etmədiyi payı normadan artıq karbon buraxan dövlətlərə imkan yaranacaq. Məsələn, BMT Azərbaycana illik maksimum 500 ton karbon qazı emissiyası norması müəyyən edir. Ölkəmizdə daha çox bərpəolunan enerjiden istifadə edildiyi üçün 400 ton CO₂ atmosferə buraxılır. Qalan 100 ton kvotanı isə Azərbaycan istənilən ölkəyə sata bilər.

Qlobal tədbirdə 6-cı maddə üzrə qəbul edilən yekdil qərarlar real, təsdiqlənmiş, ölçülə bilən emissiyaların azaldılması və kənarlaşdırılması yolu ilə ekoloji bütövlük və şəffaflığın, ələcə də karbon bazarlarının etibarlılığının təmin olunmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək. Üstəlik də qlobal iqlim sarmayosini idarə etmək üçün bazarların böyük potensialını üzə çıxaracaq.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

COP29
Baku
Azerbaijan

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 27 noyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir**Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların sahibkarlıq subyektlərinə icarəyə verilməsi üzrə investisiya müsabiqələrinin keçirilməsi qaydaları****1. Ümumi müddəalar**

1.1. Bu Qaydalar "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-1.8-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində sahibkarlıq subyektlərinə icarəyə verilməsi nəzərdə tutulmuş kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar (bundan sonra - torpaqlar) üzrə investisiya müsabiqələri keçirilməsinin müvəqqəti qaydalarını müəyyən edir.

1.2. İnvestisiya müsabiqəsi icarəyə verilən torpaqlardan səmərəli istifadəni təmin edən investisiya layihələrinin seçilməsi məqsədilə keçirilir.

2. Müsabiqənin təşkili

2.1. Müsabiqə Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi (bundan sonra - Nazirlik) tərəfindən "Elektron kənd təsərrüfatı" informasiya sisteminin (bundan sonra - EKTİS) "kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların istifadəsi" alt sistemini vasitəsilə təşkil edilir.

2.2. Nazirlik müsabiqənin təşkili üçün aşağıdakıları təmin edir:

2.2.1. müsabiqənin keçirilməsi üçün bu Qaydaların 3.1-ci bəndi ilə müəyyən edilmiş tərkibdə komissiya (bundan sonra - Komissiya) yaradır və fəaliyyətini təşkil edir;

2.2.2. müsabiqə keçirilməsi haqqında elanın hazırlanmasını və bu Qaydaların 2.3-cü bəndinə uyğun olaraq dərc edilməsini təmin edir;

2.2.3. müsabiqədə iştirak etmək üçün ərizəni və bu Qaydaların 2.4.6-cı yarımbəndində göstərilən sənədləri (məlumatları) ərizəçilərdən EKTİS vasitəsilə qəbul edir;

2.2.4. ərizə qəbulu müddəti başa çatdıqdan sonra daxil olmuş ərizələri Komissiyaya təqdim edir;

2.2.5. müsabiqə başa çatdıqdan sonra 3 (üç) iş günü müddətində Nazirliyin rəsmi internet sahifəsində müsabiqənin nəticələri haqqında məlumatı dərc edir.

2.3. Müsabiqə keçirilməsi haqqında elan müsabiqənin keçirildiyi gündən azı 45 (qırq beş) gün əvvəl Nazirliyin rəsmi internet sahifəsində dərc edilməlidir.

2.4. Müsabiqə keçirilməsi haqqında elanda aşağıdakılar göstərilir:

2.4.1. investisiya layihəsinin həyata keçiriləcəyi torpaq sahəsinin yerləşdiyi yer və xüsusiyyətləri (keyfiyyət göstəricisi, su mənbələrinin, tikililərin, infrastrukturun, yaşıllıqların mövcudluğu, torpağın məqsədli təyinatı (əkin və ya qoxillik əkmə), döngə və ya suvarılan olması, suvarma kanalından, elektrik xətlərindən və yoldan əraziyə qədar olan məsafə və s.), bu Qaydaların 4.16-cı bəndinə uyğun olaraq icarəyə verilmə müddətləri);

2.4.2. investisiya layihəsinin istiqaməti (əkinçilik, tərəvəzçilik, bağçılıq, heyvandarlıq, istixana təsərrüfatı, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və s.);

2.4.3. ərizə qəbulunun başlanma və bitmə müddəti (günü və saati);

2.4.4. ərizələrin qəbul ediləcəyi informasiya sistemi haqqında məlumat;

2.4.5. investisiya layihəsinə dair bu Qaydaların 4.9-cü bəndində nəzərdə tutulmuş şərtlər və bu Qaydaların 4.10-cü bəndində nəzərdə tutulmuş qiymətləndirmə meyarları;

2.4.6. müsabiqədə iştirak üçün ərizəçilər tərəfindən təqdim ediləcək aşağıdakı sənədlər (məlumatlar):

2.4.6.1. fiziki şəxs olduqda - şəxsiyyətinin təsdiq edən sənədin surəti, qeydiyyat ünvanı, VÖEN-i və vergi ödəyicisi kimi uçota alınması haqqında digər məlumatlar, əlaqə nömrələri, elektron poçt ünvanı;

2.4.6.2. hüquqi şəxs olduqda - hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarışın, onun nümayəndəsinin səlahiyyətini və şəxsiyyətini təsdiq edən sənədlərin surətləri, VÖEN-i və vergi ödəyicisi kimi uçota alınması haqqında digər məlumatlar, əlaqə nömrələri, elektron poçt ünvanı;

2.4.6.3. ərizəçinin oxşar layihələrin icrası sahəsində təcrübəyə malik olması, habelə idarəetmə imkanlarına, biliklərə, innovasiyaya, texnologiyalara və ya onların hazırlanması və ya cəlb edilməsi imkanlarına malik olması barədə özünün hazırladığı məlumat və təsdiqədiçi sənədlər;

2.4.6.4. ərizəçinin Azərbaycan Respublikasında vergilər və digər icbari ödənişlər üzrə vaxtı keçmiş öhdəliklərinin və riskli vergi ödəyicisi olmaması barədə təsdiqədiçi sənədlər;

2.4.6.5. ərizəçinin son maliyyə ili üzrə maliyyə hesabatı, habelə azı son 12 aylıq dövrü əhatə edən bank döriyyəsi barədə bank (banklar) tərəfindən verilmiş arayış (cəri ildə fəaliyyətə başlama halında - maliyyə vəziyyəti barədə hesabat və bank döriyyəsi barədə bank tərəfindən verilmiş arayış, bütün fəaliyyət dövrünü əhatə etməklə);

2.4.6.6. müsabiqədə iştirak haqqının ödənildiyini təsdiq edən sənəd;

2.4.7. Komissiyanın yerləşdiyi ünvan, telefon nömrələri və elektron poçt ünvanı;

2.4.8. müsabiqədə iştirak haqqının məbləği (hər iştirak üzrə 50 manat) və iştirak haqqının köçürülməsi Nazirliyin müvafiq bank hesabı.

2.5. Müsabiqədə iştirak üçün nəzərdə tutulan sənədlərin və ya məlumatların Elektron Hökumət İnfomasiya Sistemi vasitəsilə müvafiq dövlət orqanından (qurumundan) əldə edilməsi mümkün olduqda, həmin sənədlər və ya məlumatlar sahibkarlıq subyektlərindən tələb edilmir. Belə sənədlər və ya məlumatların Elektron Hökumət İnfomasiya Sistemi vasitəsilə əldə edilməsi mümkün olmadıqda hallarda onların təqdim edilməsi sahibkarlıq subyektlərinin razılığı ilə sorğu əsasında müvafiq dövlət orqanından (qurumundan) tələb olunur və ya sahibkarlıq subyekti tərəfindən təmin edilir.

3. Komissiyanın fəaliyyəti

3.1. Komissiya Nazirlik tərəfindən təyin ediləndərdə daxil olmaqla 9 (doqquz) üzvdən (2 Nazirlik) 2 nəfər, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin (2 nəfər), Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (1 nəfər), Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyinin (1 nəfər), Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin (1 nəfər), Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin (1 nəfər), torpaq sahəsinin yerləşdiyi ərazi üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi Nümayəndəliyinin (1 nəfər) nümayəndələrindən ibarətdir.

3.2. Komissiyanın əsasnaməsini Nazirlik təsdiq edir.

3.3. Komissiya:

3.3.1. ərizəçilərdən EKTİS vasitəsilə qəbul olunmuş sənədlərin (məlumatların) tamlığını və düzgünlüyünü araşdırır, onların bu Qaydaların tələblərinə uyğun olub-olmadığını müəyyən edir;

3.3.2. bu Qaydaların 4.2-ci və 4.5-ci bəndlərinə uyğun olaraq qərar qəbul edir;

3.3.3. müsabiqə iştirakçılarının təqdim etdiyi investisiya layihələrini təhlil edir;

3.3.4. müsabiqə qalibinin müəyyən edilməsi barədə qərar qəbul edir;

3.3.5. müsabiqənin protokollarını, o cümlədən yekun protokollarını tərtib edir;

3.3.6. əsasnaməsinə uyğun olaraq digər tədbirlər görür.

3.4. Komissiyanın qərarları hər bir Komissiya üzvünün bir səsi olmaqla, açıq səsvermə yolu ilə, iclasda iştirak edən Komissiya üzvlərinin səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Komissiyanın iclaslarında onun üzvlərinin azı üçdə ikisi iştirak etdikdə Komissiya səlahiyyətlidir. Səsler bərabər olduqda, Komissiya sədrinin səsi həlledici hesab olunur. Komissiya üzvləri səsvermə zamanı bitərəf qala bilməzlər.

3.5. Komissiyanın qərarları onun sədri və Komissiyanın iclasında iştirak edən bütün üzvləri tərəfindən imzalanmış protokollarla rəsmiləşdirilir.

3.6. Komissiyanın qərarından inzibati qaydada (və ya) məhkəmə qaydasında şikayət verilə bilər.

4. İnvestisiya müsabiqəsinin keçirilməsi

4.1. Ərizəçilər müsabiqədə iştirak üçün ərizəni elektron imza ilə təsdiq edərək, EKTİS-dəki xüsusi kabinetləri vasitəsilə Nazirliyə təqdim edirlər. Ərizə EKTİS-də müəyyən edilmiş elektron sənəd formasında "Elektron imza və elektron sənəd haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq yaradılır. Nazirlik ərizəçilərdən daxil olmuş sənədləri (məlumatları) ərizələrin qəbulu müddəti başa çatdıqdan sonra 3 (üç) iş günü müddətində Komissiyaya təqdim edir. Sənədlər (məlumatlar) Komissiyaya təqdim edildikdən sonra Komissiya tərəfindən 5 (beş) iş günü müddətində həmin sənədlərin (məlumatların) tamlığı və düzgünlüyü araşdırılır. Sənədlərdə (məlumatlarda) aradın qaldırılması mümkün olan çatışmazlıqlar aşkar edildikdə, həmin çatışmazlıqların 2 (iki) iş günü müddətində aradın qaldırılması ilə bağlı ərizəçinin şəxsi kabinetinə bildiriş göndərilir.

4.2. Sənədlər tam və düzgün təqdim edildikdə Komissiya ərizəçinin müsabiqə iştirakçısı hesab olunmasına dair qərar qəbul edir və qərar qəbul edildiyi tarixdən 1 (bir) iş günü müddətində bu barədə ərizəçinin EKTİS-dəki şəxsi kabinetinə bildiriş göndərilməsinə təmin edilir.

4.3. Ərizəçinin iştirakçı hesab olunması barədə qərar qəbul edildikdən sonra təqdim etdiyi sənədlərdə (məlumatlarda) hər hansı dəyişiklik edilə bilməz.

4.4. Aşağıdakı hallarda ərizəçi müsabiqəyə buraxılır:

4.4.1. müsabiqədə iştirak üçün ərizə və digər sənədlər (məlumatlar) müsabiqə keçirilməsi haqqında elanda göstərilən müddət bitdikdən sonra təqdim edildikdə;

4.4.2. sənədlərdə (məlumatlarda) olan çatışmazlıqlar bu Qaydaların 4.1-ci bəndi ilə müəyyən edilmiş müddətdə aradın qaldırılmadığıda;

4.5. Müsabiqəyə buraxılmayan ərizəçinin şəxsi kabinetinəbu Qaydaların 4.1-ci bəndində sənədlərin araşdırılması üçün nəzərdə tutulmuş müddət başa çatdıqdan sonra Komissiya tərəfindən qərar qəbul edilərək,1 (bir) iş günü müddətində bu barədə bildiriş göndərilməsi təmin olunur.

4.6. Müsabiqə aşağıdakı hallarda baş tutmamış hesab edilir:

4.6.1. müsabiqədə iştirak etmək üçün müvafiq sənədlər;4.6.2. müsabiqədə iştirak etmək üçün ərizə verməmiş bütün ərizəçilər müsabiqənin keçirilməsinəadək və ya müsabiqə zamanı müsabiqədən imtina etdikdə;

4.6.3. ərizəçilərin heç biri iştirakçı kimi tanınmadığıda (müsabiqəyə buraxılmadıqda);

4.6.4. müsabiqədə bir ərizəçi iştirak etdikdə.

4.7. Müsabiqə bu Qaydaların 4.1-ci bəndində sənədlərin və məlumatların araşdırılması ilə bağlı nəzərdə tutulmuş müddət (çatışmazlıqların aradın qaldırılması üçün verilmiş müddət nəzərə alınmaqla) başa çatdıqdan sonra 30 (otuz) gün müddətində keçirilir.

4.8. Komissiya müsabiqə iştirakçılarının investisiya layihələri ilə bağlı təkliflərinə bu Qaydaların 4.10-cü bəndi ilə müəyyən edilmiş meyarları rəhbər tutaraq baxır.

4.9. Təklif edilən investisiya layihəsində aşağıdakı məlumatlar və tələblər (şərtlər) nəzərdə tutulmalıdır:

4.9.1. layihənin məqsədləri və mərhələli şəkildə icra müddəti göstərilməklə, layihənin təşkilatı planı (o cümlədən istehsal və maliyyə planları), habelə ərizəçi haqqında bu Qaydaların 2.4.6.3-cü və 2.4.6.5-ci bəndlərində qeyd edilən məlumatlar;

4.9.2. satış bazarının xarakteristikası (o cümlədən istehsal ediləcək məhsulların xarici bazarlara çıxış imkanları);

4.9.3. məşğulluğun təmin edilməsi ilə bağlı həyata keçiriləcək tədbirlər, yaradılacaq iş yerləri, habelə layihənin icrası zamanı yerli resurslardan (yerli işçi qüvvəsindən (işğaldan azad edilmiş kəndlərdə və qəsəbələrdə məskunlaşan və yaşayan şəxslərdən), mal, iş və xidmətlərdən) istifadəedilməsi;

4.9.4. layihənin həyata keçirilməsi zamanı aqrar sığorta sisteminin təbiiçildilməsi;

4.9.5. istehsal üçün tələb olunan avadanlıq haqqında məlumatlar (o cümlədən məhsulun saxlanması üçün elevatorlar (taxıl silolar) və soyuq hava depoları);

4.9.6. layihə ilə bağlı növbəti illərdə kreditə tələbatın dövrlər üzrə bölgüsü (aylar və illər üzrə ehtiyac olan kredit məbləğlərinin göstərən qrafik);

4.9.7. layihə üzrə risklərin qiymətləndirilməsi;

4.9.8. layihənin icrasının ətraf mühitə, torpaqların münbitliyinə mənfəət təsirlərinin qarşısının alınması, ekoloji risk səviyyəsinin azaldılması üçün həyata keçiriləcək tədbirlər, habelə yaşıl texnologiyaların tətbiq edilməsi;

4.9.9. intensiv əkinçilik layihəsi ilə bağlı (bu Qaydaların 4.9.1-4.9.8-ci yarımbəndlərində qeyd olunan məlumatlardan əlavə) aşağıdakı məlumatlar və tələblər (şərtlər):

4.9.9.1. əkin üçün seçilmiş bitkilərin,torpaq-iqlim şəraiti nəzərə alınmaqla müəyyən edilmiş bölgənin ixtisaslaşmasına uyğun olması;

4.9.9.2. sertifikatlı toxumlardan istifadə edilməsi;

4.9.9.3. ekoloji təmiz və digər kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına dair beynəlxalq sertifikatın olması;

4.9.9.4. növbəli əkin metodundan istifadə edilməsi;

4.9.9.5. "Kənd təsərrüfatına dövlət dəstəyinin və aqrar sahədə lizinq fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 19 dekabr tarixli 413 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq siyahısı Nazirlik tərəfindən müəyyən edilən aqrar sahədə güzəşt təbiiçilən müasir suvarma sistemlərindən istifadə edilməsi;

4.9.9.6. torpaq-iqlim şəraitinə uyğun olan, habelə resursqoruyucu və digər ağıllı kənd təsərrüfatı texnologiyalarından istifadə edilməsi;

4.9.10. intensiv bağçılıq layihələri ilə bağlı(bu Qaydaların 4.9.1-4.9.8-ci yarımbəndlərində qeyd olunan məlumatlardan əlavə) aşağıdakı məlumatlar və tələblər (şərtlər):

4.9.10.1. alma bağlarında bir hektarda azı 2250 ədəd, armud və heyva bağlarında bir hektarda azı 1250 ədəd, süfrə sortu üzüm bağlarında bir hektarda azı 2500 ədəd, texniki sort üzüm bağlarında bir hektarda azı 3000 ədəd tingin dirək sistemində (dəmir, beton, profil və s.) əkilməsi;

4.9.10.2. çəyirdəkli (gilas, saftalı, nektarin, ərik, gavalı) meyvə bağlarında bir hektarda azı 650 ədəd, fındıq bağlarında bir hektarda azı 500 ədəd, digər qərzəkli meyvə bağlarında bir hektarda azı 350 ədəd, nar və zeytun bağlarında bir hektarda azı 650 ədəd tingin əkilməsi;

4.9.10.3. "Kənd təsərrüfatına dövlət dəstəyinin və aqrar sahədə lizinq fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 19 dekabr tarixli 413 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq siyahısı Nazirlik tərəfindən müəyyən edilən aqrar sahədə güzəşt təbiiçilən müasir suvarma sistemlərindənistifadə edilməsi;

4.9.10.4. beynəlxalq sertifikatlıvə ya xəstəlik və zərərvericilərdən azad olunan akkreditasiyadan keçmiş laboratoriya tərəfindən təsdiqlənmiş tinglərdən istifadə edilməsi;

4.9.10.5. dolu riski mövcud olan ərazilərdə dolu öleyhinə avadanlıqla təchiz edilmə;

4.9.10.6. müasir texnologiya və metodikalardan (texnika izləmə, iqlim məlumatlarının toplanılması və analizi, suvarmaya nəzarət, inteqrasiya olunmuş mübarizə metodları və s.) istifadə edilməsi;

4.9.11. intensiv heyvandarlıq təsərrüfatları layihələri ilə bağlı (bu Qaydaların 4.9.1-4.9.8-ci yarımbəndlərində qeyd olunan məlumatlardan əlavə) aşağıdakı məlumatlar və tələblər (şərtlər):

4.9.11.1. iribuynuzlu heyvandarlıq təsərrüfatları üzrə azı 80 baş damazlıq inəyin və ya 50 baş ana camışın olması, habelə damazlıq istiqamətli təsərrüfatlarda inək, düyü və camış düyüsünün 100 faizinin süni mayalandırılması;

4.9.11.2. xırda buynuzlu heyvandarlıq təsərrüfatları üzrə azı 500 baş ana qoyun və şişöyün və ya 200 baş ana keçi və küvrənin olması;

4.9.11.3. yumurtalıq istiqamətli quşçuluq təsərrüfatları üzrə azı 5000 baş, ətilik-yumurtalıq istiqamətli quşçuluq təsərrüfatları üzrə azı 25000 baş, ətilik istiqamətli quşçuluq təsərrüfatları üzrə azı 20000 baş kənd təsərrüfatı quşlarının yetişdirilməsi;

4.9.11.4. arıçılıq təsərrüfatları üzrə azı 150 vahid arı ailəsinin (pətək) olması;

4.9.11.5. donuzçuluq təsərrüfatları üzrə azı 100 baş ana donuzun olması;

4.9.11.6. təkdiş heyvandarlıq təsərrüfatları üzrə azı 30 baş madyanın və 10 baş ayğırın olması;

4.9.11.7. xəzdərləri heyvandarlıq təsərrüfatları üzrə azı 50 baş ana xəzdərləri heyvanının olması;

4.9.11.8. dovşançılıq təsərrüfatı üzrə azı 50 baş ana dovşanın olması;

4.9.11.9. heyvandarlıq təsərrüfatında zootexniki tələblərə və baytarlıq tələblərinə cavab verən mexanikləşdirilmis tövlə, köməkçi bina, karantin izolyatoru, müalicəxana, dərman və dezinfeksiya maddələrinin saxlanması üçün anbar, yem istehsalı sexi (və ya təsərrüfatı yemlə təmin edən digər infrastruktur), habeləventilyasiya sisteminin olması;

4.9.11.10. bütün heyvanların identifikasiyaları, hərəkətinin izlənilməsi və hesabatlılığın təmin olunması üçün müasir elektronlaşdırılmış idarəetmə sisteminin olması;

4.9.11.11. yem bazasının (qüvvəli, qaba və sulu-şirəli yemə tələbat nəzərə alınmaqla) təşkil edilməsi və müvafiq kənd təsərrüfatı texnikasının olması.

4.10. Təklif edilən investisiya layihələri bu Qaydalara əlavəyə uyğun olaraq aşağıdakı meyarlar üzrə qiymətləndirilir və ən yüksək nöfə o əldə etmiş iştirakçı müsabiqənin qalibi hesab olunur:

4.10.1. layihənin bu Qaydaların 4.9-cü bəndində müəyyən edilmiş tələblərə (şərtlər) uyğunluğu;

4.10.2. layihənin iqtisadi səmərəliliyi, o cümlədən torpaqların hər hektarı üzrə qoyulacaq investisiyaya münasibətdə yaradılacaq əlavə dəyər (layihənin dəyər zəncirini ehtiva etməsi);

4.10.3. ərizəçinin Azərbaycan Respublikasında vergilər və ya digər icbari ödənişlər üzrə vaxtı keçmiş öhdəliklərinin olmaması (habelə riskli vergi ödəyicisi olmaması);

4.10.4. ərizəçinin müvafiq fəaliyyət və ya oxşar layihələrin icrası sahəsində təcrübəyə malik olması;

4.10.5. layihənin icrası zamanı yarana biləcək maliyyə riskləri, o cümlədən ərizəçinin layihənin həyata keçirilməsi üçün maliyyə resurslarına və (və ya) həmin maliyyə resurslarını cəlb etmək imkanına malik olması;

4.10.6. ərizəçinin idarəetmə imkanlarına, biliyə, innovasiyaya və texnologiyalara və ya onların hazırlanması və ya cəlb edilməsi imkanlarına malik olması;

4.10.7. bu Qaydaların 4.10.1-4.10.6-cı yarımbəndlərində göstərilən meyarlar üzrə qiymətləndirmə nəticələri bərabər olduğu təqdirdə, investisiya qoyuluşu nəzərdə tutulan inzibati ərazi dairəsində doğulmuş və ya qeydiyyatda olan ərizəçi (habelə həmin inzibati ərazi dairəsində dövlət qeydiyyatına alınmış və hüquqi ünvanı həmin ərazidə yerləşən (və ya faktiki olaraq həmin ərazidə fəaliyyət göstərən) hüquqi şəxsə) üstünlük verilməsi.

4.11. İnvestisiya layihələrinin qiymətləndirilməsi meyarlarının mühümlük dərəcəsi (xüsusi çəkisi) hər bir layihənin istiqamətinə uyğun olaraq Komissiya tərəfində nəyri-ayrılıqda müəyyən edilir.

4.12. Müsabiqənin başa çatdığı gündən 2 (iki) iş günü müddətində, müsabiqənin nəticələri haqqında aşağıdakılar barədə məlumatlar qeyd edilməklə, Komissiya tərəfindən 2 (iki) nüsxədə protokol tərtib olunur və Komissiyanın sədri, onun iclasında iştirak edən üzvləri və müsabiqənin qalibi tərəfindən imzalanır:

4.12.1. müsabiqənin qalibi;

4.12.2. qalib gəlmiş investisiya layihəsinin həcmi və istiqamətləri;

4.12.3. investisiya layihəsinin həyata keçirilmə müddəti;

4.12.4. protokolun tərtib olunma yeri və tarixi.

4.13. Müsabiqənin başa çatdığı gündən 1 (bir) iş günü müddətində müsabiqənin nəticələri barədə müsabiqə iştirakçılarının şəxsi kabinetinə bildiriş göndərilir.

4.14. Təsdiq edilmiş protokolun bir nüsxəsi Nazirlikdə saxlanılır, digər nüsxəsi isə müsabiqənin qalibinə təqdim olunur.

4.15. Bu Qaydaların 4.12-ci bəndində nəzərdə tutulmuş protokol "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların idarə edilməsi ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 27 aprel tarixli 1323 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, torpaqlar barədə icarə müqaviləsinin bağlanması üçün əsasdır.

4.16. Müsabiqənin nəticələri haqqında protokol təsdiq edildiyi gündən 20 (iyirmi) gün müddətində müsabiqənin qalibi EKTİS vasitəsilə elektron imzadan istifadə edilməklə elektron sənəd formasında Nazirliklə ilkin olaraq 5 (beş) iş müddətində icarə müqaviləsi imzalayır. Həmin müddətin sonunda bu Qaydaların 5-ci hissəsinə uyğun olaraq həyata keçirilən nəzarət tədbirlərinə əsasən, müsabiqə qalibinin bu Qaydaların və icarə müqaviləsinin tələblərinə əməl etdiyi (o cümlədən torpaqlardan səmərəli istifadə etdiyi) müəyyən edildikdə, icarə müqaviləsinin müddəti əlavə 44 (qırq dörd) ilədək uzadılır.

4.17. Müsabiqənin qalibi protokolu və ya icarə müqaviləsinin imzalamadığını imtina etdikdə və ya bu Qaydaların müvafiq olaraq 4.12-ci və 4.16-cı bəndləri ilə müəyyən olunmuş müddətdə imzalamadıqda, növbəti investisiya müsabiqələrinə buraxılır və bu zaman müsabiqənin nəticələrinin ləğvi barədə Komissiya tərəfindən protokol tərtib edilir.

4.18. Bu Qaydaların 4.6.3-cü və 4.6.4-cü yarımbəndlərində göstərilən əsaslarla müsabiqənin baş tutmaması hesab edildiyi hallar istisna olmaqla, iştirak haqqı geri qaytarılır. İştirak haqqının geri qaytarılmasına əsas olan hallarda iştirak haqqı 7 (yeddi) iş günü müddətində Nazirlik tərəfindən geri ödənilir.

4.19. Müsabiqə qalibinin bu Qaydaların 4.16-cı bəndinə uyğun olaraq bağladığı icarə müqaviləsinə əsasən icarəyə götürülmüş torpaqların subicarəyə verilməsinə yol verilmir.

4.20. Bu Qaydaların 4.16-cı bəndində nəzərdə tutulan müqavilə əsasında müvafiq infrastrukturun qurulması üçün tələb olunan torpaq sahəsinin ayrılması (kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar istisna olmaqla) "İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə şəhərsalma fəaliyyəti sahəsində idarəetmə ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 18 mart tarixli 1304 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq həyata keçirilir.

5. İnvestisiya qoyuluşu üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə nəzarət

Azərbaycanla ABŞ arasında əvvəlki dövrlərdə təməli qoyulmuş münasibətlərin inkişafına inam böyükdür

Prezident İlham Əliyev hələ 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunda çıxış edərkən demişdi: "Prezident Tramp "Vəşinqton Post"-u və "Nyu York Tayms"-ı feyknyus, yəni yalan xəbər mənbəyi adlandırır. Mən tamamilə onunla razıyam. Mən təkcə bu məsələdə deyil, onun bir çox bəyanatları ilə razıyam. Bu gün ABŞ Prezidenti məhz media tərəfindən hücumların qurbanıdır, ictimai rəyin manipulyasiyasının qurbanıdır".

Azərbaycanın dövlət başçısı çıxışının davamında xüsusi olaraq vurğulamışdır: "Qərari Amerika xalqı verəcək. Bu, onların prezidentidir. Lakin, eyni zamanda, bu, bütün dünya üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Çünki bir çox xalqların və ölkələrin taleyi böyük dərəcədə Birləşmiş Ştatların birinci şəxsinin verəcəyi qərarlardan asılı olacaq. Mənim fikrimcə, Prezident Trampın hələ də davam edən kampaniyaya zamanı səsləndirdiyi mühüm tezislərdən biri də odur ki, onun vaxtında heç bir müharibə olmayacaq. Onun hakimiyyəti dövründə Amerika müharibələrə başlamadı, Vyetnam, Koreya, Yüqoslaviya, Əfqanıstan, Liviya, İraq, Suriya və necə deyirlər, onların davamı olmadı. Bax, bu müddət ərzində onların heç biri baş vermədi. Ancaq buna, yəqin ki, böyük hörmətlə yanaşmağa dəyər".

Avropa, Asiya və Yaxın Şərqi kəşşiməsində yerləşən Azərbaycan, ABŞ-nin Cənubi

Qafqazda maraqları baxımından strateji tərəfdaş rolunu oynayır. Enerji ehtiyatları və "Cənub qaz dəhlizi" kimi layihələr sayəsində Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rolunu malik olmaqla inkar olunmazdır. Rusiyanın Avropa enerji bazarındaki payının azalması fonunda, Azərbaycan Qorb üçün neft və qazın əsas təchizatçılardan birinə çevrilir.

Trampın enerji təhlükəsizliyinə dair yanaşması, tədarük mənbələrinin diversifikasiyasını dəstəkləməyə yönəlib. Ehtimal etmək olar ki, onun administrasiyası ölkəmizin təşəbbüsünə, xüsusilə də "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsinə və yeni infrastruktur layihələrinə dəstək göstərə bilər.

Tramp keçmiş prezidentliyi dövründə dövlətimizin başçısına göndərdiyi çoxsaylı məktublarda ölkəmizin bütünlüyünü maraqlı olduğunu bildirmişdi. 2020-ci ilin may ayında Do-

nald Trampın Prezident İlham Əliyevə yazdığı məktubda qeyd olunur: "Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanın suverenliyini və müstəqilliyini güclü şəkildə dəstəkləyir. Birləşmiş Ştatlar və Azərbaycan beynəlxalq təhlükəsizliyi gücləndirmək, Avropanın enerji marşrutlarını və mənbələrini şaxələndirmək və iki böyük xalqın insanlarını parlaq gələcək qurmaq naminə təxminən 30 il əməkdaşlıq ediblər".

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin ABŞ-də hansı liderin hakimiyyəti ilə yaxın münasibətdə olması sualını belə cavablandırmışdı: "Siz mənim Amerika liderləri ilə əlaqələrimə, təmaslarıma nəzər salsanız, bu, aydın olar. Eyni zamanda Prezident Trampın prezidentliyi dövründə bizim çox səmərəli əməkdaşlığımız olub. Bu əməkdaşlıq qarşılıqlı hörmət üzərində qurulmuşdur və qarşılıqlı dostuyn yüksək qiymətləndirilməsindən ibarət idi".

Şübhəsiz ki, Trampın prezidentliyi dövründə ABŞ ilə Azərbaycan arasında iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi gözlənilir. Neft, qaz və bərpaolunan enerji sahəsində böyük potensiala malik Azərbaycanın amerikalı şirkətlər üçün cəlbədiçisi təvəqqülüdür. Tramp administrasiyası dövründə yeni yataqların işlə-

məsi və infrastruktur layihələrində amerikalı investorların iştirakı da daxil olmaqla enerji sektorunda əməkdaşlığın genişlənməsinə daha çox ehtimal etmək olar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 25-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa telefon danışığında da Prezident Donald Trampın fəaliyyətinin dünyada təhlükəsizliyin təmin olunmasında daha da önəmli rol oynayacağını vurğulayıb. Birinci prezidentlik dövründə Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə Donald Trampın xüsusi diqqət ayırdığını deyən dövlətimizin başçısı ikitərəfli əlaqələrimizin irəliləməsi üçün birgə səylər göstəriləcəyinə ümidvarlığını bildirib.

Donald Tramp öz növbəsində ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə birgə səylərlə çalışmanın vacibliyini bildirib. Dövlət başçılarının telefon danışığından aydın görüldüyü kimi, iki ölkə arasında əvvəlki dövrlərdə təməli qoyulmuş münasibətlərin inkişaf etdirilməsinə inam ifadə olunur.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Qərbi Azərbaycan İcması bəyanat yayıb

Qərbi Azərbaycan İcması bəyanat yayıb.

AZƏRTAC bəyanatı təqdim edir: "Fransanın ARTE kanalında "Azərbaycanlılar və türklər iki qardaş xalqdır və eyni vəhşilikləri törətməyə qadirdirlər" kimi Azərbaycanca qarşı böhtan və iftirlərlə dolu sənədlə film yayımlanıb.

Son olaraq COP29 zamanı bir sıra Qərb mediasının Azərbaycanca qarşı çirkin kampaniyasının şahidi olmuşduq. Yalandan özünü müstəqil media adlandıranlar, "söz azadlığı"ndan dəm vuranlar Azərbaycanofob, islamofob siyasi dairələrin əlində alətə çevrilib. Təəssüf ki, bəzi Qərb mediası "xristian Ermə-

nistan və müsəlman Azərbaycan" hekayəsini yaymaqda davam edir, cəmiyyətləri məsələyə sırf etnik və dini təəssübkeşlikdən yanaşmağa kökləyir. Qeyd edilən sənədlə film XXI əsrdə irqçiliyin, Azərbaycanca qarşı nifrətin Fransa cəmiyyətinin bütün sahələrinə yayılmasının daha bir nümunəsidir. Fransanın özünü

diplomat adlandıran Ermənistanın səfirinin zaman-zaman Azərbaycanı hədəf alan cılız, ölkəsinə hörmətdən salan, Ermənistan cəmiyyətinin radikal hissəsini isə "çuşa gətirən" açıqlamaları isə irqçilikdən əlavə, həm də rəsmi Parisin siyasi istəblərində gedən güclü deqradasiyanı göstərir".

Azərbaycan İlahiyyət İnstitutunun tələbələri arasında "Hədis" yarışması keçirilib

Azərbaycan İlahiyyət İnstitutunun (Aİİ) tələbələri arasında "Hədis" yarışması keçirilib. Yarışmanın münisiflər heyətində institutun Dillər və İctimai Fənlər kafedrasının müdiri, dosent İlkin Əlimuradov, İslamşünaslıq kafedrasının müəllimi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Vüqar Səmədov təmsil olunublar.

manın Aİİ yaradıldığı gündən etibarən ənənəvi formada hər il təşkil olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Tələbələr tərəfindən maraqla qarşılanan yarışmada qaliblər münisiflər heyətinin qiymətləndirməsi əsasında müəyyən olunub. Beləliklə, "Hədis" yarışmasında birinci yerə "Dinşünaslıq" ixtisasının IV kurs tələbəsi İsmail Yavuz, ikinci yerə "Dinşünaslıq" ixtisasının IV kurs tələbəsi Zeynəb Xəlillili, üçün-

Aİİ rektoru dosent Aqil Şirinov tədbir iştirakçılarını salamlayıb, tələbələrin dini, dünyəvi biliklərə yiyələnməsi istiqamətində Aİİ-nin misibət fəaliyyətini vurğulayıb. İnstitut rəhbəri bildirib ki, belə yarışmalar gənclərin ümumi savad və dünyəviliklərini artırır, onlara öz biliklə-

rini sərbəst ifadə etmək təcrübəsi qazanmağa imkan verir. Rektor tələbələrə tövsiyə edib ki, fiqh, hədis, əqaid elmləri üzrə mütəmadi olaraq keçirilən müsabiqələrdə fəal iştirak etsinlər.

Müsabiqəyə qatılan tələbələrə uğurlar arzulayan A.Şirinov nəzərə çatdırıb ki, Qurani-

Körəmədən sonra hədislər islam dinində mənbə rolunu oynayır. Rektor hədislərin öyrənilməsinin və müasir dövrün reallıqlarına uyğun şəkildə gələcək nəsillərə çatdırılmasının dini baxımdan vacibliyini qeyd edib.

Müsabiqənin sonunda qaliblər mükafatlandırılıb, iştirakçılara diplom və təşəkkürnamələr təqdim edildi.

"Azərbaycan"

Mərkəzi Seçki Komissiyasında

QƏRAR № 49/238

Azərbaycan Respublikasında növbəti bələdiyyə seçkilərinin 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin (bundan sonra - Seçki Məcəlləsi) 210.1-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasında yerli özünüidarəni həyata keçirən bələdiyyələrin üzvləri nisbi çoxluq sistemi əsasında çoxmandatlı seçki dairələri üzrə seçilir.

Seçki Məcəlləsinin 211.1-ci və 211.2-ci maddələrinə əsasən bələdiyyələrin səlahiyyət müddəti 5 ildir, bələdiyyələrin səlahiyyət müddətinin hesablanması səsvərmənin keçirildiyi gündən başlanır və yeni seçilən bələdiyyələrin birinci iclas günü başa çatır.

Seçki Məcəlləsinin 213.1-ci maddəsinə görə bələdiyyə seçkilərini Seçki Məcəlləsinin 211.1-ci və 211.2-ci maddələrinə uyğun olaraq Mərkəzi Seçki Komissiyası təyin edir.

Beləliklə, Mərkəzi Seçki Komissiyası ölkə üzrə bələdiyyələrin tam siyahısı dərc edilməklə növbəti bələdiyyə seçkilərinin 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilməsini məqsədmüvafiq hesab edir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 142-ci və Seçki Məcəlləsinin 8-ci, 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü, 210-cu, 211-ci

və 213-cü maddələrinə uyğun olaraq qərar alır:

1. Azərbaycan Respublikasında növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilsin.
2. Ölkə üzrə bələdiyyələrin tam siyahısı dərc edilsin (əlavə olunur).
3. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov
Katib Arifə Muxtarova
Mikayıl Rəhimov

27.11.2024

QƏRAR № 49/239

"Azərbaycan Respublikasında bələdiyyə seçkilərinin hazırlanıb keçirilməsi üzrə əsas hərəkət və tədbirlərin Təqvim planı"nın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası ölkə üzrə növbəti bələdiyyə seçkilərinin 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilməsi haqqında qərar qəbul etmişdir.

Seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının seçki qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş əsas hərəkət və tədbirlərin müəyyən edilməsi qaydada və müddətdə seçki subyektləri tərəfindən ardıcıl və keyfiyyətlə icra olunması, onlara metodiki yardım göstərilməsi və seçki

prosesindəki fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə əsas hərəkət və tədbirlərin yerinə yetirilmə ardıcılığı, müddətlərini və subyektlərin əhatə dairəsini müəyyən edən Təqvim planının təsdiq edilməsi zəruridir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası yuxarıda qeyd edilənləri əsas götürərək, Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 25.3-cü, 28.2-ci və 28.4-cü maddələrinə uyğun olaraq qərar alır:

1. "Azərbaycan Respublikasında bələdiyyə seçkilərinin hazırlanıb keçirilməsi üzrə əsas hərəkət və tədbirlərin Təqvim planı" təsdiq edilsin.
2. Təqvim planı dərc edilsin.
3. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov
Katib Arifə Muxtarova
Mikayıl Rəhimov

27.11.2024

QƏRAR № 49/240

2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkilərində vətəndaşların seçki hüququnu pozan hərəkətlərdən (hərəkətsizlikdən) və qərarlardan verilmiş şikayətlərin araşdırılması məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində ekspert qrupunun yaradılması barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) 2024-cü il 27 noyabr tarixli 49/238 sayılı Qərarı ilə Azərbaycan Respublikasında növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin (bundan sonra - Seçki Məcəlləsi) 112.1.1-ci maddəsinə görə vətəndaşların seçki hüququnu pozan hərəkətlərdən (hərəkətsizlikdən) və qərarlardan verilən şikayətlərin araşdırılması məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində 9 nəfərdən, dairə seçki komissiyasının nəzdində isə 3 nəfərdən ibarət müvafiq ekspert qrupları yaradılır.

Bələdiyyə seçkilərində vətəndaşların seçki hüququnun pozulması ilə əlaqədar seçki komissiyalarına daxil olmuş şikayət və müraciətlərin araşdırılmasının təmin edilməsi məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının, həmçinin seçki dairələri dairə seçki komissiyalarının nəzdində Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada ekspert qrupları yaradılmalıdır.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü, 112-ci və 112.1.1-ci maddələrinə uyğun olaraq qərar alır:

1. 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkilərində vətəndaşların seçki hüququnu pozan hərəkətlərdən (hərəkə-

tsizlikdən) və qərarlardan verilmiş şikayətlərin araşdırılması məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində aşağıdakı tərkibdə ekspert qrupu yaradılsın:

- Ramiz İbrahimov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- Fuad Cavadov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- Qabil Orucov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- Bəxşeyiş Əsgərov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- Tofig Həsənov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- İlkin Şahbazov - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- Nailə Əsgərova - Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü;
- İlqar Əlizadə - Mərkəzi Seçki Komissiyası Katibliyinin müdiri;
- Rafiq Abbasov - Mərkəzi Seçki Komissiyası Katibliyi Hüquq şöbəsinin müdiri.

2. Dairə seçki komissiyalarının nəzdində Seçki Məcəlləsinə uyğun olaraq 3 nəfərdən ibarət tərkibdə ekspert qrupunun yaradılması seçki dairələrinin dairə seçki komissiyalarına həvalə edilsin.

3. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov
Katib Arifə Muxtarova
Mikayıl Rəhimov

27.11.2024

QƏRAR № 49/241

2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkilərində Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində İşçi qrupunun yaradılması və rəhbərinin təyin edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) 2024-cü il 27 noyabr tarixli 49/238 sayılı Qərarı ilə Azərbaycan Respublikasında növbəti bələdiyyə seçkiləri 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmişdir.

Bələdiyyə seçkilərində namizədlərin qeydə alınması üçün imza vərəqələri və onlara əlavə edilmiş digər seçki sənədləri müvafiq dairə seçki komissiyalarına təqdim edilməli, qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada və müddətdə araşdırma aparıldıqdan sonra seçki komissiyalarının nəzdində fəaliyyət göstərən işçi qrupunun rəyi də nəzərə alınmaqla namizədlərin qeydə alınması məsələsi həll olunmalıdır.

Namizədlərin qeydə alınması məsələsinə Mərkəzi Seçki Komissiyasında baxılmasına zərurət yarandıqda imza vərəqələrindəki imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasının

nəzdində də mütəxəssislərdən ibarət tərkibdə İşçi qrupunun yaradılması zəruridir. Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 59.2-ci maddəsinə uyğun olaraq Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin, Azərbaycan Respublikası Hesablaşma Palatasının mütəxəssisləri sırasından ekspertlər daxil edilməklə müvafiq işçi qrupu yaradılmalı, Mərkəzi Seçki Komissiyasının həlledici səs hüquqlu üzvlərindən biri həmin qrupa rəhbər təyin edilməlidir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 59.2-ci maddələrinə uyğun olaraq qərar alır:

1. 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkilərində namizədin

qeydə alınması üçün təqdim edilən imza vərəqələrində olan imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının nəzdində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin, Azərbaycan Respublikası Hesablaşma Palatasının mütəxəssisləri sırasından ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılsın.

2. Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü Etibar Quliyev İşçi qrupunun rəhbəri təyin edilsin.

3. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov
Katib Arifə Muxtarova
Mikayıl Rəhimov

27.11.2024

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASI

Azərbaycan Respublikasında seçki keçiriləcək bələdiyyələrin siyahısı

1 sayılı Şərur-Sədərək seçki dairəsi

- Şərur rayonu üzrə
- 1 Aışar bələdiyyəsi
 - 2 Dizə bələdiyyəsi
 - 3 Dündəngə bələdiyyəsi
 - 4 Kürçülü bələdiyyəsi
 - 5 Qarxun bələdiyyəsi
 - 6 Siyaqut bələdiyyəsi
- Sədərək rayonu üzrə
- 7 Dəmirçi bələdiyyəsi
 - 8 Sədərək bələdiyyəsi

2 sayılı Şərur-Kəngərli seçki dairəsi

- Şərur rayonu üzrə
- 1 Çərçiboğan bələdiyyəsi
 - 2 Daşarx bələdiyyəsi
 - 3 Xanlıqlar bələdiyyəsi
 - 4 Qışlaqabbas bələdiyyəsi
 - 5 Püsyən bələdiyyəsi
 - 6 Şərur bələdiyyəsi
- Kəngərli rayonu üzrə
- 7 Qarabağlar bələdiyyəsi
 - 8 Qıvrıq bələdiyyəsi

3 sayılı Babək-Şahbuz-Kəngərli seçki dairəsi

- Babək rayonu üzrə
- 1 Babək bələdiyyəsi
 - 2 Cəhri bələdiyyəsi
 - 3 Şıxmahmud bələdiyyəsi
 - 4 Vayxır bələdiyyəsi
- Şahbuz rayonu üzrə
- 5 Ayrınc bələdiyyəsi
 - 6 Kolanı bələdiyyəsi
 - 7 Külüs bələdiyyəsi
 - 8 Şahbuz bələdiyyəsi
- Kəngərli rayonu üzrə
- 9 Xok bələdiyyəsi

4 sayılı Naxçıvan şəhər seçki dairəsi

- 1 Naxçıvan bələdiyyəsi (bir hissəsi)

5 sayılı Babək-Naxçıvan-Culfa seçki dairəsi

- Babək rayonu üzrə
- 1 Qahab bələdiyyəsi
 - 2 Nəhrəm bələdiyyəsi
 - 3 Sirab bələdiyyəsi
- Naxçıvan rayonu üzrə
- 4 Qaracıq bələdiyyəsi
- Culfa rayonu üzrə
- 5 Culfa bələdiyyəsi
 - 6 Ərəzin bələdiyyəsi

6 sayılı Ordubad-Culfa seçki dairəsi

- Ordubad rayonu üzrə
- 1 Bilov bələdiyyəsi
 - 2 Dəstə bələdiyyəsi
 - 3 Dırnis bələdiyyəsi
 - 4 Düyün bələdiyyəsi
 - 5 Nüsnüs bələdiyyəsi
 - 6 Ordubad bələdiyyəsi
 - 7 Sabirkənd bələdiyyəsi
 - 8 Vənənd bələdiyyəsi
- Culfa rayonu üzrə
- 9 Bənəniyar bələdiyyəsi
 - 10 Milax bələdiyyəsi
 - 11 Saltaq bələdiyyəsi
 - 12 Yaycı bələdiyyəsi

7 sayılı Səbail seçki dairəsi

- 1 Badamdar bələdiyyəsi
- 2 Səbail bələdiyyəsi (bir hissəsi)

8 sayılı Binəqədi birinci seçki dairəsi

- 1 Binəqədi bələdiyyəsi (bir hissəsi)

9 sayılı Binəqədi ikinci seçki dairəsi

- Binəqədi qəsəbə bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- 1 M.Ə.Rəsulzadə bələdiyyəsi

10 sayılı Binəqədi üçüncü seçki dairəsi

- 1 Biləcəri bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- 2 Binəqədi qəsəbə bələdiyyəsi (bir hissəsi)

11 sayılı Binəqədi-Qaradağ seçki dairəsi

- Binəqədi rayonu üzrə
- 1 Biləcəri bələdiyyəsi (bir hissəsi)
 - 2 Xocəsən bələdiyyəsi

Qaradağ rayonu üzrə

- 2 Lökbatan bələdiyyəsi

12 sayılı Xəzər birinci seçki dairəsi

- 1 Buzovna bələdiyyəsi
- 2 Mərdəkan bələdiyyəsi

13 sayılı Xəzər ikinci seçki dairəsi

- 1 Binə bələdiyyəsi
- 2 Qala bələdiyyəsi

14 sayılı Xəzər-Pirallahı seçki dairəsi

- Xəzər rayonu üzrə
- 1 Şüvəlan bələdiyyəsi
 - 2 Türkan bələdiyyəsi
 - 3 Zirə bələdiyyəsi
- Pirallahı rayonu üzrə
- 4 Pirallahı bələdiyyəsi

15 sayılı Yasamal birinci seçki dairəsi

- Yasamal bələdiyyəsi (bir hissəsi)

16 sayılı Yasamal ikinci seçki dairəsi

- Yasamal bələdiyyəsi (bir hissəsi)

17 sayılı Yasamal üçüncü seçki dairəsi

- 1 Yasamal bələdiyyəsi (bir hissəsi)

18 sayılı Nərimanov-Nizami-Binəqədi seçki dairəsi

- Nərimanov rayonu üzrə
- 1 Nərimanov bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Nizami rayonu üzrə
- 1 Keşlə bələdiyyəsi
- Binəqədi rayonu üzrə
- 1 Binəqədi bələdiyyəsi (bir hissəsi)

19 sayılı Nərimanov birinci seçki dairəsi

- 1 Nərimanov bələdiyyəsi (bir hissəsi)

20 sayılı Nərimanov ikinci seçki dairəsi

- Nərimanov bələdiyyəsi (bir hissəsi)

21 sayılı Nəsimi-Binəqədi seçki dairəsi

- Nəsimi rayonu üzrə
- 1 Nəsimi bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Binəqədi rayonu üzrə
- 1 Biləcəri bələdiyyəsi (bir hissəsi)
 - 1 Binəqədi bələdiyyəsi (bir hissəsi)

22 sayılı Nəsimi-Yasamal seçki dairəsi

- Nəsimi rayonu üzrə
- 1 Nəsimi bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Yasamal rayonu üzrə
- 1 Yasamal bələdiyyəsi (bir hissəsi)

23 sayılı Nəsimi-Səbail seçki dairəsi

- Nəsimi rayonu üzrə
- 1 Nəsimi bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Səbail rayonu üzrə
- 1 Səbail bələdiyyəsi (bir hissəsi)

24 sayılı Nizami birinci seçki dairəsi

- Nizami rayonu üzrə
- 1 Nizami bələdiyyəsi (bir hissəsi)

25 sayılı Nizami ikinci seçki dairəsi

- 1 Nizami bələdiyyəsi (bir hissəsi)

26 sayılı Sabunçu birinci seçki dairəsi

- Sabunçu rayonu üzrə
- 1 Sabunçu bələdiyyəsi (bir hissəsi)

27 sayılı Sabunçu ikinci seçki dairəsi

- Sabunçu rayonu üzrə
- 1 Sabunçu bələdiyyəsi (bir hissəsi)

28 sayılı Sabunçu üçüncü seçki dairəsi

- Sabunçu rayonu üzrə
- 1 Bilgoh bələdiyyəsi
 - 2 Maştağa bələdiyyəsi

29 sayılı Sabunçu dördüncü seçki dairəsi

- 1 Kürdəxanı bələdiyyəsi
- 2 Nardaran bələdiyyəsi
- 3 Pırşağı bələdiyyəsi
- 4 Ramana bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- 4 Zabrat bələdiyyəsi

30 sayılı Suraxanı birinci seçki dairəsi

- 1 Hövsan bələdiyyəsi
- 2 Yeni Suraxanı bələdiyyəsi

31 sayılı Suraxanı ikinci seçki dairəsi

- 1 Qaraxur bələdiyyəsi (bir hissəsi)

32 sayılı Suraxanı üçüncü seçki dairəsi

- 1 Bülbülə bələdiyyəsi
- 2 Əmircan bələdiyyəsi
- 3 Qaraxur bələdiyyəsi (bir hissəsi)

33 sayılı Xətai birinci seçki dairəsi

- 1 Əhmədli bələdiyyəsi
- 2 Xətai bələdiyyəsi (bir hissəsi)

34 sayılı Xətai ikinci seçki dairəsi

- Xətai bələdiyyəsi (bir hissəsi)

35 sayılı Xətai üçüncü seçki dairəsi

- Xətai bələdiyyəsi (bir hissəsi)

36 sayılı Xətai-Suraxanı seçki dairəsi

- Xətai rayonu üzrə
- 1 Xətai bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Suraxanı rayonu üzrə
- 1 Zığ bələdiyyəsi

37 sayılı Qaradağ seçki dairəsi

- 1 Ələt bələdiyyəsi
- 2 Qobustan bələdiyyəsi
- 3 Sahil bələdiyyəsi
- 4 Sanqaçal bələdiyyəsi

38 sayılı Gəncə birinci seçki dairəsi

- Nizami bələdiyyəsi (bir hissəsi)

39 sayılı Gəncə ikinci seçki dairəsi

- Kəpəz bələdiyyəsi (bir hissəsi)

40 sayılı Gəncə üçüncü seçki dairəsi

- 1 Nizami bələdiyyəsi (bir hissəsi)

41 sayılı Gəncə-Samux-Goranboy seçki dairəsi

- Gəncə rayonu üzrə
- 1 Kəpəz bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Samux rayonu üzrə
- 1 Çobanabdallı bələdiyyəsi
 - 2 İnstitut bələdiyyəsi
- Goranboy rayonu üzrə
- 3 Dəlilməmmədli bələdiyyəsi
 - 4 Düzqışlaq bələdiyyəsi
 - 5 Fəxralı bələdiyyəsi

42 sayılı Sumqayıt birinci seçki dairəsi

- 1 Sumqayıt bələdiyyəsi (bir hissəsi)

43 sayılı Sumqayıt ikinci seçki dairəsi

- Sumqayıt bələdiyyəsi (bir hissəsi)

44 sayılı Sumqayıt üçüncü seçki dairəsi

- Sumqayıt bələdiyyəsi (bir hissəsi)

45 sayılı Sumqayıt dördüncü seçki dairəsi

- Sumqayıt bələdiyyəsi (bir hissəsi)

46 sayılı Sumqayıt beşinci seçki dairəsi

- 1 Hacı Zeynalabdin bələdiyyəsi
- Sumqayıt bələdiyyəsi (bir hissəsi)

47 sayılı Sumqayıt-Abşeron-Qaradağ seçki dairəsi

- Sumqayıt rayonu üzrə
- 1 Corat bələdiyyəsi
- Abşeron rayonu üzrə
- 2 Aşağı Güzdək bələdiyyəsi
 - 3 Ceyranbatan bələdiyyəsi
- Qaradağ rayonu üzrə
- 4 Qızılbaş bələdiyyəsi
 - 5 Müşviqabad bələdiyyəsi

48 sayılı Abşeron birinci seçki dairəsi

- 1 Hökməli bələdiyyəsi
- 2 Xırdalan bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- 3 Qobu bələdiyyəsi

49 sayılı Abşeron ikinci seçki dairəsi

- Xırdalan bələdiyyəsi (bir hissəsi)

50 sayılı Abşeron üçüncü seçki dairəsi

- 1 Digah bələdiyyəsi
- 2 Fatmayı bələdiyyəsi
- 3 Mehdiabad bələdiyyəsi
- 4 Məmmədli bələdiyyəsi
- 5 Novxanı bələdiyyəsi
- 6 Saray bələdiyyəsi

51 sayılı Şirvan seçki dairəsi

- 1 Şirvan bələdiyyəsi (bir hissəsi)

52 sayılı Yevlax seçki dairəsi

- 1 Qaraməmmədli bələdiyyəsi
- 2 Qoyunbinəsi bələdiyyəsi
- 3 Yevlax bələdiyyəsi

53 sayılı Yevlax-Mingəçevir seçki dairəsi

- Yevlax rayonu üzrə
- 1 Aran bələdiyyəsi
 - 2 Aşağı Bucaq bələdiyyəsi
 - 3 Havarlı bələdiyyəsi
 - 4 Xaldan bələdiyyəsi
 - 5 Salahlı bələdiyyəsi
 - 6 Səmədabad bələdiyyəsi
 - 7 Tanrıqulular bələdiyyəsi
- Mingəçevir rayonu üzrə
- 1 Mingəçevir bələdiyyəsi (bir hissəsi)

54 sayılı Mingəçevir seçki dairəsi

- 1 Mingəçevir bələdiyyəsi (bir hissəsi)

55 sayılı Siyəzən-Quba-Xızı seçki dairəsi

- Siyəzən rayonu üzrə
- 1 Həmyə bələdiyyəsi
 - 2 Siyəzən bələdiyyəsi
 - 3 Yenikənd bələdiyyəsi
- Quba rayonu üzrə
- 4 Çiçi-Zərqava bələdiyyəsi
 - 5 Qonaqkənd bələdiyyəsi
 - 6 Rustov bələdiyyəsi
- Xızı rayonu üzrə
- 7 Giləzi bələdiyyəsi
 - 8 Xızı bələdiyyəsi

56 sayılı Şabran-Xaçmaz seçki dairəsi

- Şabran rayonu üzrə
- 1 Ağalıq bələdiyyəsi
 - 2 Gəndov bələdiyyəsi
 - 3 Pırəbədil bələdiyyəsi
 - 4 Rəhimli bələdiyyəsi
 - 5 Şabran bələdiyyəsi
- Xaçmaz rayonu üzrə
- 6 Çarxı bələdiyyəsi
 - 7 Hülövlü bələdiyyəsi

57 sayılı Xaçmaz şəhər seçki dairəsi

- 1 Xaçmaz bələdiyyəsi
- 2 Köhnə Xaçmaz bələdiyyəsi
- 3 Qaraqurdlu bələdiyyəsi
- 4 Yergüc bələdiyyəsi

58 sayılı Xaçmaz kənd seçki dairəsi

- 1 Xudat bələdiyyəsi
- 2 İstisu bələdiyyəsi
- 3 Qımılqışlaq bələdiyyəsi
- 4 Qusarçay bələdiyyəsi
- 5 Nərocən bələdiyyəsi
- 6 Yalama bələdiyyəsi
- 7 Yeni Həyat bələdiyyəsi

59 sayılı Quba seçki dairəsi

- 1 Alpan bələdiyyəsi
- 2 Xınalıq bələdiyyəsi
- 3 Kürçal-Dağlı bələdiyyəsi
- 4 Qəçrəş bələdiyyəsi
- 5 Qırmızı Qəsəbə bələdiyyəsi
- 6 Quba bələdiyyəsi
- 7 Söhüb bələdiyyəsi
- 8 Talabıqışlaq bələdiyyəsi
- 9 Timiryazev-Alekseyevka bələdiyyəsi
- 10 Tülökəran bələdiyyəsi
- 11 Vəlvələ bələdiyyəsi

60 sayılı Quba-Qusar seçki dairəsi

- Quba rayonu üzrə
- 1 Amsar bələdiyyəsi
 - 2 Birinci Nügədi bələdiyyəsi
 - 3 Digah-Xucbala bələdiyyəsi
 - 4 Hacıhüseynli bələdiyyəsi
 - 5 İkinci Nügədi bələdiyyəsi
 - 6 Vladimirovka bələdiyyəsi
 - 7 Zərdəbi-Barlı bələdiyyəsi
- Qusar rayonu üzrə
- 8 Bala Qusar bələdiyyəsi
 - 9 Quxuroba bələdiyyəsi

61 sayılı Qusar seçki dairəsi

- 1 Düzətahir bələdiyyəsi
- 2 Həzrə bələdiyyəsi
- 3 Hil bələdiyyəsi
- 4 İmamqulukənd bələdiyyəsi
- 5 Köhnə Xudat bələdiyyəsi
- 6 Qusar bələdiyyəsi
- 7 Samur bələdiyyəsi
- 8 Urva bələdiyyəsi

62 sayılı Kürdəmir seçki dairəsi

- 1 Atakişili bələdiyyəsi
- 2 Cəyli bələdiyyəsi
- 3 Xırdapay bələdiyyəsi
- 4 Karrar bələdiyyəsi
- 5 Karrar qəsəbə bələdiyyəsi
- 6 Kürdəmir bələdiyyəsi
- 7 Mehdi bələdiyyəsi
- 8 Şilyan-Qarabucaq bələdiyyəsi
- 9 Topalhəsənli bələdiyyəsi
- 10 Yenikənd bələdiyyəsi

63 sayılı Hacıqabul-Kürdəmir seçki dairəsi

- Hacıqabul rayonu üzrə
- 1 Abdula bələdiyyəsi
 - 2 Atbulaq-Navahtı bələdiyyəsi
 - 3 Hacıqabul bələdiyyəsi
 - 4 Qarasu bələdiyyəsi
 - 5 Meyniman bələdiyyəsi
 - 6 Rəncbər bələdiyyəsi
 - 7 Udullu bələdiyyəsi
- Kürdəmir rayonu üzrə
- 8 Sığrılı bələdiyyəsi

64 sayılı Salyan seçki dairəsi

- 1 Arbatan bələdiyyəsi
- 2 Çuxanlı bələdiyyəsi
- 3 Həsənli bələdiyyəsi
- 4 Xələc bələdiyyəsi
- 5 Kürsəngi bələdiyyəsi
- 6 Qarabağlı bələdiyyəsi
- 7 Qaracala bələdiyyəsi
- 8 Yenikənd bələdiyyəsi
- 9 Yölüstü bələdiyyəsi

65 sayılı Salyan-Biləsuvar-Neftçala seçki dairəsi

- Salyan rayonu üzrə
- 1 Kür Qaraqaşlı bələdiyyəsi
 - 2 Qızılağac bələdiyyəsi
 - 3 Salyan bələdiyyəsi
 - 4 Sarvan bələdiyyəsi
 - 5 Şorsulu bələdiyyəsi

66 sayılı Saatlı seçki dairəsi

- 1 Azadkənd bələdiyyəsi
- 2 Dədə Qorqud bələdiyyəsi
- 3 Qara Nuru bələdiyyəsi
- 4 Qıraqlı bələdiyyəsi
- 5 Məmmədabad bələdiyyəsi
- 6 Nəsimikənd bələdiyyəsi
- 7 Orta Muğan bələdiyyəsi
- 8 Saatlı bələdiyyəsi

67 sayılı Sabirabad seçki dairəsi

- 1 Cavad bələdiyyəsi
- 2 Kürkəndi bələdiyyəsi
- 3 Qalağayın bələdiyyəsi
- 4 Qaralar bələdiyyəsi
- 5 Qasimbəyli bələdiyyəsi
- 6 Sabirabad bələdiyyəsi
- 7 Surra bələdiyyəsi
- 8 Ulacalı bələdiyyəsi
- 9 Yolçubəyli bələdiyyəsi

68 sayılı Sabirabad-Şirvan seçki dairəsi

- Sabirabad rayonu üzrə
- 1 Azadkənd bələdiyyəsi
 - 2 Gündəçühtür bələdiyyəsi
 - 3 Qaragünəy bələdiyyəsi
 - 4 Qaratəpə bələdiyyəsi
 - 5 Quruzma bələdiyyəsi
 - 6 Moranlı bələdiyyəsi
 - 7 Muğan Gəncəli bələdiyyəsi
 - 8 Nizami bələdiyyəsi
 - 9 Şəhriyar bələdiyyəsi
- Şirvan rayonu üzrə
- Şirvan bələdiyyəsi (bir hissəsi)

69 sayılı Biləsuvar seçki dairəsi

- 1 Ağalığkənd bələdiyyəsi
- 2 Ağayrı bələdiyyəsi
- 3 Amankənd bələdiyyəsi
- 4 Bağbanlar bələdiyyəsi
- 5 Bəydili bələdiyyəsi
- 6 Biləsuvar bələdiyyəsi
- 7 Əsgəradad bələdiyyəsi
- 8 İsmətli bələdiyyəsi
- 9 Nərimankənd bələdiyyəsi
- 10 Nəsimi bələdiyyəsi

70 sayılı Neftçala seçki dairəsi

- 1 Aşağı Surra bələdiyyəsi
- 2 Həsənadad bələdiyyəsi
- 3 Xıllı bələdiyyəsi
- 4 Xol Qarabucaq bələdiyyəsi
- 5 Xol Qaraqaşlı bələdiyyəsi
- 6 Qədimkənd bələdiyyəsi
- 7 Neftçala bələdiyyəsi

71 sayılı Cəlilabad şəhər seçki dairəsi

- 1 Ağdaş bələdiyyəsi
- 2 Cəlilabad bələdiyyəsi
- 3 Hamarqışlaq bələdiyyəsi
- 4 Komanlı bələdiyyəsi
- 5 Kürdlər bələdiyyəsi
- 6 Muğan bələdiyyəsi
- 7 Uzuntepə bələdiyyəsi

72 sayılı Cəlilabad kənd seçki dairəsi

- 1 Alar bələdiyyəsi
- 2 Boyxanlı bələdiyyəsi
- 3 Cəngən bələdiyyəsi
- 4 Gülməmmədli bələdiyyəsi
- 5 Günəşli bələdiyyəsi
- 6 Xanəgah bələdiyyəsi
- 7 Qarazəncir bələdiyyəsi
- 8 Ləkin bələdiyyəsi
- 9 Şiləvəngə bələdiyyəsi
- 10 Təklə bələdiyyəsi
- 11 Üçtəpə bələdiyyəsi

73 sayılı Masallı-Cəlilabad seçki dairəsi

- Masallı rayonu üzrə
- 1 Güllütəpə bələdiyyəsi
 - 2 Xıramanlı bələdiyyəsi
 - 3 Masallı bələdiyyəsi
 - 4 Təklə bələdiyyəsi
 - 5 Təzə Alvardı bələdiyyəsi

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASI**Azərbaycan Respublikasında seçki keçiriləcək bələdiyyələrin siyahısı****Əvvəli II-ci səh.****Cəlilabad rayonu üzrə**

6 Göytəpə bələdiyyəsi

74 saylı Masallı seçki dairəsi

- Bədəlan bələdiyyəsi
- Boradigah bələdiyyəsi
- Hişkənd bələdiyyəsi
- Kolatan bələdiyyəsi
- Mahmudavar bələdiyyəsi
- Musaküçə bələdiyyəsi
- Şərəf bələdiyyəsi
- Viləş bələdiyyəsi
- Yeddiymaq bələdiyyəsi

75 saylı Yardımlı-Masallı seçki dairəsi**Yardımlı rayonu üzrə**

- Aşağı Astanlı bələdiyyəsi
- Çay Üzü bələdiyyəsi
- Ərus bələdiyyəsi
- Hamarkənd bələdiyyəsi
- Porsova bələdiyyəsi
- Şəfaqlı bələdiyyəsi
- Vərgədüz bələdiyyəsi
- Yardımlı bələdiyyəsi

Masallı rayonu üzrə

- Banbaşı bələdiyyəsi
- Ərkivan bələdiyyəsi
- Qoriblər bələdiyyəsi

76 saylı Lənkəran-Masallı seçki dairəsi**Lənkəran rayonu üzrə**

- Boladı bələdiyyəsi
- Göyşaban bələdiyyəsi
- Liman bələdiyyəsi
- Nərimanabad bələdiyyəsi
- Osaküçə bələdiyyəsi
- Separadı bələdiyyəsi
- Şağlaser bələdiyyəsi
- Vilvan bələdiyyəsi

Masallı rayonu üzrə

- Xıl bələdiyyəsi

77 saylı Lənkəran şəhər seçki dairəsi

- Hirkan-Xanbulan bələdiyyəsi
- Xolmili-Şıxakəran bələdiyyəsi
- Lənkəran bələdiyyəsi
- Mamusta bələdiyyəsi
- Sütömrüv bələdiyyəsi

78 saylı Lənkəran kənd seçki dairəsi

- Aşağı Nüvədi bələdiyyəsi
- Gəgiran bələdiyyəsi
- Gərmətük bələdiyyəsi
- Girdəni bələdiyyəsi
- Haftoni bələdiyyəsi
- İstisu bələdiyyəsi
- Kərgolan bələdiyyəsi
- Rvo bələdiyyəsi
- Səpnəkəran bələdiyyəsi
- Şiləvar bələdiyyəsi
- Şürük bələdiyyəsi

79 saylı Astara seçki dairəsi

- Astara bələdiyyəsi
- Ərçivan bələdiyyəsi
- Kijobə bələdiyyəsi
- Şahağac bələdiyyəsi

80 saylı Lerik-Astara seçki dairəsi**Lerik rayonu üzrə**

- Blaband bələdiyyəsi
- Çayrud bələdiyyəsi
- Əliabad bələdiyyəsi
- Lerik bələdiyyəsi
- Qosmalan bələdiyyəsi
- Osyodərə bələdiyyəsi
- Siyov bələdiyyəsi
- Şingədulan bələdiyyəsi
- Veri bələdiyyəsi
- Vizəzəmin bələdiyyəsi

Astara rayonu üzrə

- Pensər bələdiyyəsi
- Siyaku bələdiyyəsi

81 saylı İmişli seçki dairəsi

- Bəcirəvan bələdiyyəsi
- İmişli bələdiyyəsi
- Xələfəli bələdiyyəsi

- Qaralar bələdiyyəsi
- Məmmədli bələdiyyəsi
- Muradalılı bələdiyyəsi
- Yuxarı Qaralar bələdiyyəsi

82 saylı İmişli-Saath seçki dairəsi**İmişli rayonu üzrə**

- Aranlı bələdiyyəsi
- Bəhrəmtəpə bələdiyyəsi
- Cəfərli bələdiyyəsi
- Məzrəli-Qaradonlu bələdiyyəsi
- Sarıxanlı bələdiyyəsi
- Yalavac bələdiyyəsi

Saath rayonu üzrə

- Nərimanov bələdiyyəsi
- Varxan bələdiyyəsi

83 saylı Beyləqan seçki dairəsi

- Aşıqalılar bələdiyyəsi
- Beyləqan bələdiyyəsi
- Birinci Aşıqlı bələdiyyəsi
- Birinci Şahsevən bələdiyyəsi
- Bünyadlı bələdiyyəsi
- Dünyamalılar bələdiyyəsi
- Eyvazlılar bələdiyyəsi
- Əlinəzərli bələdiyyəsi
- İkinci Şahsevən bələdiyyəsi
- Kəbirli bələdiyyəsi
- Qəhrəmanlı bələdiyyəsi
- Mil bələdiyyəsi
- Örənqala bələdiyyəsi
- Təzəkənd bələdiyyəsi
- Türklər bələdiyyəsi
- Yeni Mil bələdiyyəsi

84 saylı Füzuli seçki dairəsi

- Alxanlı bələdiyyəsi
- Bala Bəhmənli bələdiyyəsi
- Böyük Bəhmənli bələdiyyəsi
- Əhmədialılar bələdiyyəsi
- Əhmədboyli bələdiyyəsi
- Horadiz bələdiyyəsi
- Kərimboyli bələdiyyəsi

85 saylı Füzuli-Ağcabədi seçki dairəsi**Ağcabədi rayonu üzrə**

- Boyat bələdiyyəsi
- Hindarx bələdiyyəsi
- Kəhrizli bələdiyyəsi
- Muğanlı bələdiyyəsi
- Sarıcalı bələdiyyəsi
- Yuxarı Qiyaməddinli bələdiyyəsi

86 saylı Ağcabədi seçki dairəsi

- Ağcabədi bələdiyyəsi
- Avşar bələdiyyəsi
- Hacıbəddəli bələdiyyəsi
- Hüsiülü bələdiyyəsi
- Xocavənd bələdiyyəsi
- Qaradolaq bələdiyyəsi
- Qaravəlli bələdiyyəsi
- Təzəkənd bələdiyyəsi
- Yeni Qaradolaq bələdiyyəsi

87 saylı Qobustan-Şamaxı-İsmayilli seçki dairəsi**Qobustan rayonu üzrə**

- Cəyirli bələdiyyəsi
- Ərəbşalbaş bələdiyyəsi
- Qobustan bələdiyyəsi
- Poladlı bələdiyyəsi
- Sündü bələdiyyəsi

Şamaxı rayonu üzrə

- Nağaraxana bələdiyyəsi
- Sabir bələdiyyəsi

İsmayilli rayonu üzrə

- Basqal bələdiyyəsi
- Lahic bələdiyyəsi

88 saylı Şamaxı seçki dairəsi

- Bağırılı bələdiyyəsi
- Çarhan bələdiyyəsi
- Göylər bələdiyyəsi
- Quşçu bələdiyyəsi
- Mədrəsə bələdiyyəsi
- Məlhəm bələdiyyəsi
- Meysəri bələdiyyəsi
- Şamaxı bələdiyyəsi

89 saylı İsmayilli seçki dairəsi

- İsmayilli bələdiyyəsi
- İvanovka bələdiyyəsi
- Kürdəmər bələdiyyəsi
- Qalacıq bələdiyyəsi

- Qalıncaq bələdiyyəsi
- Qubaxəlilli bələdiyyəsi
- Quşəncə bələdiyyəsi
- Talistan bələdiyyəsi
- Təzəkənd bələdiyyəsi

90 saylı Ağsu seçki dairəsi

- Ağsu bələdiyyəsi
- Bico bələdiyyəsi
- Bozavand bələdiyyəsi
- Ərəbuşağı bələdiyyəsi
- Gəgəli bələdiyyəsi
- Kalva bələdiyyəsi
- Kəndoba bələdiyyəsi
- Qaraqoyunlu bələdiyyəsi
- Növcü bələdiyyəsi
- Pirhəsənli bələdiyyəsi

91 saylı Göyçay seçki dairəsi

- Biğir bələdiyyəsi
- Cəyirli bələdiyyəsi
- Çaxırlı bələdiyyəsi
- Çərəkə bələdiyyəsi
- İnçə bələdiyyəsi
- Ləkçilpaq bələdiyyəsi
- Qarabaqal bələdiyyəsi
- Qaraməryəm bələdiyyəsi
- Potu bələdiyyəsi
- Şəkər bələdiyyəsi
- Yeniərx bələdiyyəsi

92 saylı Göyçay-Ağdaş seçki dairəsi**Göyçay rayonu üzrə**

- Ərəbcəbirli bələdiyyəsi
- Göyçay bələdiyyəsi

Ağdaş rayonu üzrə

- Xosrov bələdiyyəsi
- Kotanarx bələdiyyəsi
- Ləki bələdiyyəsi

93 saylı Ağdaş seçki dairəsi

- Ağdaş bələdiyyəsi
- Eymur bələdiyyəsi
- Küköl bələdiyyəsi
- Qolqəti bələdiyyəsi
- Qoşaqovaq bələdiyyəsi
- Mürsəl bələdiyyəsi
- Pirəz bələdiyyəsi
- Yuxarı Qəsil bələdiyyəsi

94 saylı Ucar seçki dairəsi

- Bərgüşad-Yuxarı Şilvan bələdiyyəsi
- Boyat bələdiyyəsi
- Qarabörk bələdiyyəsi
- Qaracallı bələdiyyəsi
- Qaradağlı bələdiyyəsi
- Qazıqumlaq-Ramal bələdiyyəsi
- Qazyan bələdiyyəsi
- Ucar bələdiyyəsi

95 saylı Zərdab-Kürdəmir-Ucar seçki dairəsi**Zərdab rayonu üzrə**

- Bıçaqçı bələdiyyəsi
- Çallı bələdiyyəsi
- Dökkooba bələdiyyəsi
- Gəlmə bələdiyyəsi
- Kəndəbil bələdiyyəsi
- Məlikli bələdiyyəsi
- Məmmədqasımli bələdiyyəsi
- Zərdab bələdiyyəsi

Kürdəmir rayonu üzrə

- Köhünlü bələdiyyəsi
- Mollakənd bələdiyyəsi
- Muradxan bələdiyyəsi
- Lək bələdiyyəsi

Ucar rayonu üzrə

- Lək bələdiyyəsi

96 saylı Goranboy-Naftalan seçki dairəsi**Goranboy rayonu üzrə**

- Aşağı Ağcakənd bələdiyyəsi
- Boluslu bələdiyyəsi
- Borsunlu bələdiyyəsi
- Goranboy bələdiyyəsi
- Hazırhəmədi bələdiyyəsi
- Xoylu bələdiyyəsi
- Qaradağlı bələdiyyəsi
- Qaramusalı bələdiyyəsi
- Qızılhacılı bələdiyyəsi

- Muzdurlar bələdiyyəsi
- Səfikürd bələdiyyəsi
- Tap Qaraqoyunlu bələdiyyəsi
- Veyisli bələdiyyəsi

Naftalan rayonu üzrə

- Naftalan bələdiyyəsi

97 saylı Tərtər-Ağdərə-Goranboy seçki dairəsi**Tərtər rayonu üzrə**

- Bəyimşarov bələdiyyəsi
- Buruc bələdiyyəsi
- Qaraağacı bələdiyyəsi
- Qaradağlı bələdiyyəsi
- Səhləbad bələdiyyəsi
- Seydimli bələdiyyəsi
- Tərtər bələdiyyəsi

Goranboy rayonu üzrə

- Xan Qorvənd bələdiyyəsi

98 saylı Bərdə-Tərtər seçki dairəsi**Bərdə rayonu üzrə**

- Alpout bələdiyyəsi
- Xanəbə bələdiyyəsi
- Xəsili bələdiyyəsi
- Kətləparaq bələdiyyəsi
- Körpüsındıran bələdiyyəsi
- Qarayusifli bələdiyyəsi
- Lək bələdiyyəsi
- Lənbəran bələdiyyəsi
- Mollalı bələdiyyəsi
- Nazırlı bələdiyyəsi
- Otuzikilər bələdiyyəsi
- Şirvanlı bələdiyyəsi
- Uğurbəyli bələdiyyəsi

Tərtər rayonu üzrə

- Azad Qaraqoyunlu bələdiyyəsi
- Hüsenli bələdiyyəsi
- Mamırlı bələdiyyəsi

99 saylı Bərdə seçki dairəsi

- Bərdə bələdiyyəsi
- Görənə bələdiyyəsi
- Həsənqaya bələdiyyəsi
- Mirzəcəfərli bələdiyyəsi
- Mirzəxan Qaraqoyunlu bələdiyyəsi
- Yeni Daşkənd bələdiyyəsi
- Yeni Əyricə bələdiyyəsi

100 saylı Göygöl-Daşkəsən-Kəlbəcər seçki dairəsi**Göygöl rayonu üzrə**

- Balçılı bələdiyyəsi
- Çaykənd bələdiyyəsi
- Göygöl bələdiyyəsi
- Hacıməlik bələdiyyəsi
- Qızılca-Üçtəpə bələdiyyəsi
- Quşqara bələdiyyəsi
- Topalhəsənli bələdiyyəsi

Daşkəsən rayonu üzrə

- Daşkəsən bələdiyyəsi
- Qabaqtəpə bələdiyyəsi
- Qaraqullar bələdiyyəsi
- Quşçu bələdiyyəsi

101 saylı Samux-Şəmkir seçki dairəsi**Samux rayonu üzrə**

- Qaraağacı bələdiyyəsi
- Qarayeri bələdiyyəsi
- Lək bələdiyyəsi
- Samux bələdiyyəsi
- Sərkar bələdiyyəsi
- Ziyadlı bələdiyyəsi

Şəmkir rayonu üzrə

- Ağlaşlı bələdiyyəsi
- Keçili bələdiyyəsi
- Könüllü bələdiyyəsi
- Kür bələdiyyəsi
- Qaracəmirlil bələdiyyəsi

102 saylı Şəmkir şəhər seçki dairəsi

- Aşağı Seyfəli bələdiyyəsi
- Çinarlı bələdiyyəsi
- Şəmkir bələdiyyəsi
- Təzəkənd bələdiyyəsi
- Yuxarı Seyfəli bələdiyyəsi

103 saylı Şəmkir kənd seçki dairəsi

- Çaparlı bələdiyyəsi
- Çənlibel bələdiyyəsi
- Dəllər Cəyir bələdiyyəsi

- Düyürlü bələdiyyəsi
- Şiştəpə bələdiyyəsi
- Zəyəm bələdiyyəsi
- Zəyəm Cırdaxan bələdiyyəsi

104 saylı Gədəbəy seçki dairəsi

- Arıqıran bələdiyyəsi
- Gədəbəy bələdiyyəsi
- Kiçik Qaramurad bələdiyyəsi
- Qoşabulaq bələdiyyəsi
- Miskinli bələdiyyəsi
- Novoivanovka bələdiyyəsi
- Slavyanka bələdiyyəsi
- Söyüdlü bələdiyyəsi

105 saylı Tovuz-Gədəbəy seçki dairəsi**Tovuz rayonu üzrə**

- Alakol bələdiyyəsi
- Düz Qırıqlı bələdiyyəsi
- Əyyublu bələdiyyəsi
- İbrahimhacılı bələdiyyəsi
- Qoribli bələdiyyəsi
- Qovlar bələdiyyəsi

Gədəbəy rayonu üzrə

- Düz Rəsullu bələdiyyəsi
- Qaraməmmədli bələdiyyəsi

106 saylı Tovuz seçki dairəsi

- Aşağı Quşçu bələdiyyəsi
- Bayramlı bələdiyyəsi
- Bəzalqanlı bələdiyyəsi
- Dondar Quşçu bələdiyyəsi
- Düz Cırdaxan bələdiyyəsi
- Əlimərdanlı bələdiyyəsi
- Qaraxanlı bələdiyyəsi
- Tovuz bələdiyyəsi

107 saylı Tovuz-Qazax-Ağstafa seçki dairəsi**Tovuz rayonu üzrə**

- Aşağı Öysüzlü bələdiyyəsi
- Böyük Qışlaq bələdiyyəsi
- Çatax bələdiyyəsi
- Əlibəyli bələdiyyəsi
- Kiron bələdiyyəsi
- Yuxarı Öysüzlü bələdiyyəsi

Qazax rayonu üzrə

- Ağköynək-Qarapapaq bələdiyyəsi
- Çaylı bələdiyyəsi
- Xanlıqlar bələdiyyəsi

Ağstafa rayonu üzrə

- Həsənsu bələdiyyəsi
- Köçəsgər bələdiyyəsi

108 saylı Ağstafa seçki dairəsi

- Ağstafa bələdiyyəsi
- Aşağı Kəsəmən bələdiyyəsi
- Dağ Kəsəmən bələdiyyəsi
- Göycəli bələdiyyəsi
- Xətəi bələdiyyəsi
- Qarahəsənli bələdiyyəsi
- Qırıqlı bələdiyyəsi
- Muğanlı bələdiyyəsi
- Poylu bələdiyyəsi
- Sadıqlı bələdiyyəsi

109 saylı Qazax seçki dairəsi

- Alpout bələdiyyəsi
- Aslanboyli bələdiyyəsi
- Daş Salahlı bələdiyyəsi
- Kəmərli-Qaymaqlı bələdiyyəsi
- Kosalar bələdiyyəsi
- Qazax bələdiyyəsi
- Salahlı bələdiyyəsi
- Şıxlı bələdiyyəsi

110 saylı Balakən seçki dairəsi

- Balakən bələdiyyəsi
- Görəkli bələdiyyəsi
- Hənifə bələdiyyəsi
- Xalatala bələdiyyəsi
- Qazma bələdiyyəsi
- Qullar bələdiyyəsi
- Mahamalar bələdiyyəsi
- Meşəşəmbul bələdiyyəsi
- Şərif bələdiyyəsi
- Talalar bələdiyyəsi
- Tülü bələdiyyəsi

111 saylı Zaqatala-Balakən seçki dairəsi**Zaqatala rayonu üzrə**

- Car bələdiyyəsi
- Çardaxlar bələdiyyəsi
- Dağlı-Üçüncü Tala bələdiyyəsi

- Danaçı bələdiyyəsi
- Göyom bələdiyyəsi
- Maqov bələdiyyəsi
- Zaqatala bələdiyyəsi

Balakən rayonu üzrə

- Katex bələdiyyəsi
- Kortalı bələdiyyəsi

112 saylı Zaqatala seçki dairəsi

- Aşağı Tala bələdiyyəsi
- Bəhmətli bələdiyyəsi
- Çobankol bələdiyyəsi
- Əliabad bələdiyyəsi
- Gözbarax bələdiyyəsi
- Qandax bələdiyyəsi
- Mosul-Yengiyən bələdiyyəsi
- Muxax bələdiyyəsi
- Yeni Suvagil bələdiyyəsi
- Yuxarı Tala bələdiyyəsi

113 saylı Qax-Şəki seçki dairəsi**Qax rayonu üzrə**

- Almalı bələdiyyəsi
- Əlibəyli bələdiyyəsi
- İlisu bələdiyyəsi
- Qax bələdiyyəsi
- Qaxbaş bələdiyyəsi
- Qırçaq bələdiyyəsi
- Qum bələdiyyəsi
- Zəyəm-Tasmalı bələdiyyəsi

Şəki rayonu üzrə

- Aşağı Göynük bələdiyyəsi
- Baş Layısqı bələdiyyəsi

114 saylı Şəki şəhər seçki dairəsi

- Baş Göynük bələdiyyəsi
- Kiş bələdiyyəsi
- Qoxmuq bələdiyyəsi
- Oxud bələdiyyəsi
- Şəki bələdiyyəsi (bir hissəsi)

115 saylı Şəki kənd seçki dairəsi

- Aydınbulaq bələdiyyəsi
- Baş Zəyid bələdiyyəsi
- Böyük Dəhnə bələdiyyəsi
- Cəfərabad bələdiyyəsi
- Cəyirli bələdiyyəsi
- Cumakənd bələdiyyəsi
- Kiçik Dəhnə bələdiyyəsi
- Orta Zəyid bələdiyyəsi
- Şəki bələdiyyəsi (bir hissəsi)
- Turan bələdiyyəsi

116 saylı Qəbələ seçki dairəsi

- Hacıalılı bələdiyyəsi
- Qəbələ bələdiyyəsi
- Nohurqışlaq bələdiyyəsi
- Soltannuxa bələdiyyəsi
- Vəndam bələdiyyəsi
- Yeni Dizaxlı bələdiyyəsi
- Yenikənd bələdiyyəsi
- Zarağan bələdiyyəsi

117 saylı Oğuz-Qəbələ-Şəki seçki dairəsi**Oğuz rayonu üzrə**

İQTİSADİYYAT

Prioritet dəyişmiş

Büdcədən ayrılacaq hər 100 manatdan 41 manatın sosial sahələrə yönəldilməsi proqnozlaşdırılır

Xəbər verildiyi kimi, Milli Məclisdə "2025-ci ilin dövlət büdcəsi" layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib. Qanunvericiliyin tələblərinə uyğun tərtib edilən büdcə zərfindəki layihələrdə sosial sahələrə, müasir çağırışlara uyğun olaraq müdafiə və milli təhlükəsizliyin daha da gücləndirilməsinə, işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın reallaşdırılmasına daha çox vəsait ayrılıb.

Bu da təsədüfi deyil. Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətinin əsas məqsədi əhalinin rifahının və sosial təminatının yüksəldilməsi, həyat səraitinin daha da yaxşılaşdırılmasıdır. Bu səbəbdən hər il dövlət büdcəsində sosialyönümlü xərclər prioritet təşkil edir. Növbəti ilin dövlət büdcəsi layihəsində həmin xərclər 16 milyard 909,7 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 1 milyard 370 milyon manat və ya 8,8 faiz çoxdur. Baş maliyyə sənədi layihəsində öməkhaqqı, pensiya və sosial müavinətlər, ünvanlı sosial yardım və təqaüd xərcləri üzrə minimum öməkhaqqı, minimum pensiya, minimum ehtiyac meyarı, yaşayış minimumunun artırımları üçün müvafiq məbləğdə vəsait ayrılması nəzərdə tutulub.

"Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda nəzərdə tutulmuş sosialyönümlü tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 893 milyon, investisiya yönümlü layihələrin həyata keçirilməsi üçün 1 milyard 100 milyon, "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üzrə dövlət Proqramı"nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası üçün 150 milyon manatın ayrılması proqnozlaşdırılıb. Bundan əlavə, büdcə layihəsində əhalinin sosial cəhətdən həssas qruplarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xidmət edən sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 4 milyard 812 milyon manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılır. Dövlət Sosial Müdafiə Fondu-

nun büdcəsinin balanslaşdırılması üçün 1 milyard 600 milyon manat vəsaitin dövlət büdcəsindən transfer şəklinə ayrılması nəzərdə tutulur. Paralel olaraq keçmiş məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədilə 311 milyon manat vəsaitin ayrılması proqnozlaşdırılır.

Bəllidir ki, hər bir cəmiyyətin, dövlətin tərəqqisini sürətləndirən ən mühüm amillərdən biri yüksək səmərəliliyə malik sosial siyasətin həyata keçirilməsidir. Belə vəziyyətdə həm cəmiyyətin özü, həm də onun tərkibini formalaşdırın müxtəlif təbəqələr, ayrı-ayrı fərdlər inkişaf prosesində maraqlı tərəf kimi çıxış edirlər. Üstəlik də bu prosesə özünəməxsus töhfələr verməyə çalışaraq onun davamlı xarakter alması istiqamətində fəaliyyətlərini genişləndirirlər. Bununla inkişaf-

fın daha dinamik xarakter alması, onun əsas məqsədlərindən biri olan maddi rifah halının cəmiyyətin hər bir fərdinin həyatında əks olunması, vətəndaşın həyat səviyyəsinin müsbət istiqamətdə sürətlə dəyişməsi, gələcəyə ədalətli prinsipi əsasında bölünməsi təmin edilir.

Sosial-iqtisadi sahədə inkişafın özünəməxsus modelini yaradan Azərbaycan dövlətinin əvvəlki illərdə əldə olunan uğurlarının davamı olaraq büdcə layihəsində sosialyönümlü strategiyasını özündə əks etdirən Dövlət Sosial Müdafiə Fondu ilə

rinə münasibət bildirərkən deyib: "Gələcə ilin büdcəsi iqtisadi və fiskal hədəflərə uyğun olaraq formalaşmış sənəddir. Büdcədən ayrılacaq hər 100 manatın 41 manatı sosial istiqamətə yönəldiləcək. Büdcə gəlirlərinin strukturu bir daha təsdiq edir ki, 2025-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında büdcə gəlirlərinin formalaşmasında qeyri-resurs sektoruna, yəni qeyri-resurs gəlirləri əsas rol oynayacaq, gəlirlərin 51 faizi qeyri-neft-qaz sektoruna payına düşəcək". Deputatın sözlərinə görə, büdcə zərfində qlobal və regional risklər qeyd olunur: "Eyni za-

yenidənqurma işləri nəticəsində region beynəlxalq investisiya, turizm və mədəniyyət mərkəzinə çevrilib. Belə cəlbədiçə sahələrin qabarıq görünməsi təbii ki, regiona qoyulan vəsaitin təyinatı üzrə xərclənməsi nəticəsində mümkündür. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, 2024-cü ilin 9 ayı ərzində sifarişçi təşkilatlar tərəfindən müvafiq layihələr üzrə dövlət xəzinədarlıq orqanlarına təqdim edilmiş xərc sifarişlərinin maliyyələşdirilməsi ilə dövlət büdcəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası məqsədilə illik nəzərdə tutulmuş 4 milyard 855,8 milyon manat vəsaitin 64,6 faizi və ya 3 milyard 137,6 milyon manatı sifarişçi təşkilatlar tərəfindən istifadə olunub.

"2025-ci ilin dövlət büdcəsi" layihəsində də gələcə ilin prioritet xərcləri sırasına işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidən qurulması ilə bağlı vəsait xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Milli Məclisin spikeri Sahibə Qafarova büdcə layihəsinin müzakirəsi zamanı bu barədə fikirlərini belə səsləndirib: "2025-ci ilin dövlət büdcəsinin prioritetləri Silahlı Qüvvələrin potensialının daha da artırılması, Böyük Qayıdışın həyata keçirilməsi ilə bağlı olacaq. 2025-ci il dövlət büdcəsi layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan sənədlər parlament komitələrinin iclaslarında geniş müzakirə ediləcək". Konkret rəqəmlərə gəldikdə, ölkənin milli təhlükəsizliyinin və müdafiə potensialının gücləndirilməsi, Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması üçün büdcədən 8 milyard 396 milyon manat vəsaitin ayrılması proqnozlaşdırılır ki, bu da ümumi büdcə xərclərinin 20,3 faizini təşkil edir. "İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası üçün isə 4 milyard manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub.

Züleyxa ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Əlilliyi olan şəxslər 82,8 min reabilitasiya vasitəsilə təmin edilib

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi bu ilin yanvar-oktyabr aylarında əlilliyi olan şəxsləri 82,8 min reabilitasiya vasitəsilə təmin edib.

Onlardan 4,6 mini təkərli oturmaq (o cümlədən 153 mühərrikli təkərli oturmaq), 1,7 mini ayağı və yuxarı ətraf protezi, habelə 2 mini eşitmə aparatı, 2,3 mini qoltuqaltı və dirseksaltı ağac, 149-u korset olub. Həmin şəxslərdən 2,9 min cüt protez ayaqqabı, 5,4 min cüt ortopedik ayaqqabı və s. reabilitasiya vasitələri də verilib. Bu ilin 10 ayı ərzində ümumilikdə 10,3 min nəfər əlilliyi olan şəxs reabilitasiya vasitələri ilə təmin edilib.

Ölkədaxili nağdsız əməliyyatların həcmi artıb

Banklar və "Azərpoçt" MMC sistemləri üzrə oktyabr ayının sonunda dövriyyəyə olan ödəniş kartlarının sayı ötən aya nəzərən 238 min ədəd artaraq 19 milyon 162 minə çatıb.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı xəbər verir ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici 18,2 faiz artıb. Ödəniş kartlarında artım dəbet kartları üzrə 20,5 faiz, kredit kartları üzrə 3,5 faiz təşkil edib.

Ödəniş kartlarının artması nağdsız ödənişlərin həcminə müsbət təsir göstərib. Belə ki, ay ərzində ölkədaxili nağdsız əməliyyatların həcmi keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,5 dəfə artıb. 2024-cü ilin oktyabr ayı ərzində kartlar vasitəsilə həyata keçirilən ölkədaxili nağdsız ödənişlərin həcmi 7,506 milyon manat təşkil edib. Həyata keçirilən nağdsız ödənişlərin 6,359 milyon manatı elektron ticarətin payına düşür. Qalan məbləğin 1,139 milyon manatı POS-terminallar, 7,2 milyon manatı isə özünü xidmət terminalları vasitəsilə gerçəkləşdirilib. İlin əvvəlindən ödəniş kartları ilə nağdsız ölkədaxili əməliyyatların həcmi ölkədaxili kart əməliyyatlarının 63,8 faizini təşkil edib.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

COP29 başa çatdı. Nəticələr gözləndiyindən də uğurlu oldu. Belə də olmalı idi. Azərbaycanın, onun liderinin qol qoyduğu forma və məzmunundan asılı olmayaraq, hansı beynəlxalq tədbir yüksək səviyyədə keçməyib və qarşıya qoyulan hədəfə çatmayıb ki?!

Proqnozlar özünü doğruldur
ÜDM istehsalında 5 faizə yaxın artım var

Sözsüz ki, bu gün dünyanın əsas problemi sayılan iqlim dəyişməsinə qarşı yaxın gələcəkdə aparılacaq mübarizəyə önəmli dəstək verəcək COP29-da əldə edilən razılaşmaların önəmi, əhəmiyyəti barədə hələ çox danışılacaq, çox yazılacaq. Amma, necə deyirlər, həyat davam edir. Üstəlik, il də yekunlaşır. Bütün hökumət strukturları, o cümlədən nazirliklər, komitələr, səhmdar cəmiyyətləri ilin ötən dövrü ərzində əldə etdiklərini götür-qoy edir, gələcək işlərini planlaşdırırlar. Bu baxımdan Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) cari ilin 10 ayı üzrə açıqladığı makroiqtisadi göstəricilərə nəzər salmaq yerinə düşərdi.

Açıqlamada bildirilir ki, ötən 10 ay ərzində ölkə üzrə 103,5 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövründəkindən 4,9 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunmuşdur. Əlavə dəyər istehsalı iqtisadiyyatın qeyri-neft-qaz sektorunda 6,8, neft-qaz sektorunda 1,7 faiz artmışdır.

DSK-nin hesabatına görə, yanvar-oktyabr aylarında ÜDM-in 37,1 faizi sənaye, 10 faizi ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 6,3 faizi tikinti, 6,2 faizi kənd və meşə təsərrüfatları, eləcə də bəlxəçilik, 2,4 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşə, 1,8 faizi informasiya və rabitə, 19,2 faizi digər sahələrdə istehsal olunmuşdur. Məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 10 faizini təşkil etmişdir. Əhalinin hər nəfərinə isə 10146,5 manat olara dəyər düşmüşdür.

10 ay ərzində ölkə üzrə 53,3 milyard manatlıq sənaye məhsulları istehsal edilmişdir. Ümumilikdə bu dövrdə məhsul istehsalı sənayenin qeyri-neft-qaz sektorunda 8,7, neft-qaz sektorunda 1,5 faiz artmışdır. Sənaye məhsullarının 64 faizi mədəncixarma, 30,3 faizi emal, 4,7 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, 1 faizi su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorlarında istehsal edilmişdir. Mədəncixarma sektoru üzrə əmtəəlik neft hasilatı 3,5 faiz azalmış, əmtəəlik qaz hasilatı 6,8 faiz artmışdır.

Emal sektorunda cezaçılıq məhsulları istehsalı 68,4, avtomobil, qoşqu və yarımqoşquların istehsalı 58,4, mebel istehsalı 40,7, hazır metal məmulatlarının istehsalı 38,9, metallurgiya sənayesi məhsullarının istehsalı 30,3, elektrik avadanlıqlarının istehsalı 29,6, ağacın emalı və ağacdən məmulatların istehsalı 22,3, rezin və plastik kütlə məmulatlarının istehsalı 20,4, tikinti materiallarının istehsalı 19,6, içkilərin istehsalı 18,1, bütün məmulatlarının istehsalı 14,3, kimya sənayesi məhsullarının istehsalı 10,3, kağız və karton istehsalı 9,7, qida məhsullarının istehsalı 8,7, kompüter, elektron və optik məhsulların istehsalı 4,3, geyim istehsalı 3,9, neft məhsullarının istehsalı 2,6, dəri

"Azərbaycan"

Goranboyda pambıq yığımına başa çatır

Goranboyda pambığın becərilməsi və tədarükü ilə "MKT İstehsal Kommersiya", "Azərpambıq" və "Goran-Cotton" MMC-lər məşğul olur. Həmin şirkətlər cari ilin məhsulu üçün 1450 hektar sahə üzrə istehsalçılarla müqavilələr bağlamışlar.

Rayonda pambıqçılığın inkişaf etdiyi əsas kəndlər Fəxrəli, Qaramuşalı, Səfikürd, Xan Qorvənd, Əlirzalı, Yeniöl, Ballakürd, Bolusu, Nərimanlı, Qarapirimli, Goranlı, Quşçular, Gülməmmədli, Düzqışlaq və Aşağı Ballıqayadır. Artıq yığım yekunlaşır. Son məlumata görə, tarlalardan 2700 tondan çox məhsul toplanaraq qəbul məntəqələrinə təhvil verilmişdir.

S.ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Bu il Tovuzda xurma boldur

Tovuzda kütləvi xurma yığımına başlanıb. Bu il hava şəraiti qeyri-sabit və yağıntılı keçsə də, məhsuldarlığa əl də ciddi təsir etməyib. Odur ki, məhsulun vaxtında yığılması və tədarük edilməsi üçün bütün qüvvələr səfərbərlənib.

Xurmanın əsas alıcıları Rusiya bazarlarında olduğundan bağbanlar yığılan məhsulun çox hissəsini anbarlara vururlar. Bağ sahibləri yaxşı bilirlər ki, qonşu ölkədə dekabr və yanvarda xurma yaxşı qiymətə satılır. Fermerlər həm də onu deyirlər ki, yerli bazarlarda xurma az satıldığından qazanc aşağı olur. Hazırda yerli bazarlarda xurmanın bir kiloqramı 80-90 qəpikdir ki, bu da məhsulun heç maye dəyəri deyil. Ona görə də bağbanlar xurmanın ixracına daha çox üstünlük verirlər.

Məhsulun qısa vaxt ərzində anbarlara daşınması üçün hazırda çoxlu sayda texnika işləyir. Əl əməyi ilə yığılan və qablaşdırılan xurma daha sonra həmin texnikalar vasitəsilə soyuducu anbarlara daşır. Anbarlarda çeşidlənib qablaşdırıldıqdan sonra kameralara vurulur.

Hazırda Tovuz rayonunda 324 hektar xurma bağı var ki, onun da 17,5 hektarı bu il salınıb. Son məlumata görə, barverən bağların hər hektarından 264,6 sentner olmaqla 6350 ton

məhsul toplanıb. Artıq məhsulun bir hissəsi Rusiya, Belarus, Moldova və Qazaxıstana göndərilib, qalanı isə soyuducu anbarlara yığılıb.

Rayonda əkilən xurma sortları əsasən "Şişburun", "yastı karalyok", "yaponka", "Şərq xurması"nın müxtəlif sortları, "şokoladlı xurma", "Paşa", "Seyfəli", "Xiekume", "tampoan" və sair sortlardır ki, onlara da tələbat çoxdur.

Rayonda xurma yetişdirməklə hər il çoxlu qazanc əldə edən çoxlu sayda fermer təsərrüfatı var. Qovlar şəhərindən Mətanət Məmmədovanın 33, Dönük Qırıqlı kəndindən Elnar Abbasovanın 6, Düz Qırıqlı kəndindən Amil Zülfiqarovun 5 hektar xurma bağı var. Həmin bağlardan hər il yüksək məhsul götürülür.

COP29-un uşaq çöhrəsi

Vaqif Mustafazadə yaradıcılığı rəsmlərdə

Biləsuvar Şirvan-Salyan Mədəniyyət İdarəsinin təşkilatçılığı ilə ilk dəfə Salyan Dövlət Rəsm Qalereyasının "Caz rəsmlərdə" adlı yaradıcılıq sərgisi nümayiş olunub.

Biləsuvar RİH və regional Mədəniyyət İdarəsi rəhbərliyinin, Salyan Dövlət Rəsm Qalereyasının rəssamları və rayon ictimaiyyəti nümayəndələrinin iştirak etdikləri sərgi görkəmli cazmen, bəstəkar, pianoçu,

Azərbaycanda caz-muğam üslubunun banisi Vaqif Mustafazadənin xatirəsinə həsr edilmişdi. Tədbirdə çıxış edənlər dahi sənətkarın heyət və yaradıcılığının danışıqdan onu rəsmlərlə yada salan rəsmlərə uğurlar arzulamışlar.

Canlı caz musiqilərinin ifa olduğu sərgidə peşəkar və həvəskar rəsmlərin 40-dək əsəri nümayiş edilmişdir.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Duzlu sudan şirin suya

Dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması şirin su tələbatının ödənilməsində ən effektiv üsullardan biridir

Dünyanın global problemlərindən olan iqlim dəyişikliyi sel, daşqın və quraqlıq kimi təbii fəlakətlərin də artmasına səbəb olur. Nəticədə həm də su dövrəni pozulur, suyun azalması və çirklənməsi baş verir, içməli suya olan tələbatın şirin su resursları tərəfindən qarşılınmaması problemi yaranır.

Hazırda Yer kürəsində 3 milyardan çox insanın təhlükəsiz içməli suya çıxışı yoxdur. Su böhranı illərdir ki, Dünya İqtisadi Forumunun Qlobal Risklər siyahısında ilk beşliyə daxil edilir. Planetimizin 70 faizi su ilə örtülüdür, lakin bu suyun təxminən 98 faizi duzudur. Yerdəki suyun 2,5 faizi şirin sudur ki, onun da yalnız 0,3 faizi istifadə oluna bilər.

Uzun illərdir su böhranı ilə bağlı həyəcan təbili çalan mütəxəssislər su qıtlığına qarşı mübarizədə ən effektiv yolun dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması olduğunu bildirirlər. Təsəffüf deyin ki, COP29-da müzakirə olunan önəmli məsələlərdən biri də bu idi.

Həyata keçirilən layihələr gələcəyimizin təminatıdır

Dünyada 177 ölkədə 16 mindən artıq dəniz suyunu təmizləmə qurğusu fəaliyyət göstərir. Beynəlxalq Dimineralizasiya Assosiasiyasının məlumatına görə, bu qurğular gündə 95 milyon kubmetr şirin su istehsal edirlər. Bu da dünya əhalisinin 4 faizinin şirinləşdirici qurğularla alman sudan istifadə etməsi deməkdir.

Böyük inkişaf potensialına malik olan bu sahə ölkəmizdə də uzun müddətdir ki, təbiiq edilir. Hələ 2013-cü ildə Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə Salyan rayonunun Xıdırli köndündə dəniz suyunu içməli su səviyyəsinə qədər təmizləyən Tərs Osmos membranları ilə təchiz olunan və yüksək texnologiyalara əsaslanan zavod inşa edilmişdir. Zavod ilkin mərhələdə sutkada 1000 kubmetr şirin su istehsal etse də, daha sonra bu rəqəm iki dəfə artıraraq sutkada 2000 kubmetrə çatdırılıb.

Təkcə Salyanda deyil, Şirvan kollektorunun suyunun da suvarılmaya yararlı olması üçün işlər görülmüş və görüləcəkdir. Burada 2012-ci ildə sutkada 2500 kubmetr gücündə qurğu quraşdırılıb. Dörd il sonra inşa edilən ikinci qurğunun gücü iki dəfə artıq su istehsal etməyə imkan yaradıb. 2013-cü ilin yanvarından istismara verilmiş Dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması zavodu və Şirvan kollektorunun suyunun duzsuzlaşdırılması qurğularında bu gündə 6 milyon kubmetrdən artıq su istehsal edilir.

Azərbaycanda su qıtlığının qarşısının alınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər davam edir. Dövlət başçısının "Dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması yolu ilə içməli su istehsal sahəsində pilot layihənin həyata keçirilməsi tədbirləri haqqında" 12 aprel 2023-cü il tarixli sərəncamı ölkəmizdə içməli su ehtiyatının artırılması istiqamətində önəmli addımların atılmasına xidmət edir. Layihənin reallaşdırılmasında məqsəd əhalinin içməli su ilə

təminatının artırılması və bu sahəyə yeni texnologiyaların tətbiq edilməsidir.

Dəniz suyunu təmizləyərək şirin su almaq üçün bir neçə üsul mövcuddur. Bunlar kimyəvi, elektrodializ və Əks Osmos üsullarıdır. Əks Osmos üsulu ən müasir üsul sayılır. Bu zaman su böyük təzyiqlə xüsusi membrana vurulur. Membran su molekullarını buraxır, tullantıları və duzun molekullarını isə saxlayır. Əks Osmos üsulunda su duz, xlor və başqa tərkiblərdən təmizlənir. Bura daxil olan suyun hamısı təmizlənir, yenidən dövriyyəyə qaydırılır.

Duzsuzlaşdırılmış sular içmək üçün yararlıdır

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən ekoloq Cəmid Bəxtiyarın sözlərinə görə, dünyada milyonlarla insanın üzlədiyi global problem olan içməli su qıtlığının həllinə yönəlmiş müxtəlif üsullar mövcuddur: "Bu üsullardan ən effektiv duzsuzlaşdırma texnologiyalarıdır. Xüsusilə sahilyanı ölkələrdə dəniz suyunun şirinləşdirilməsi texnologiyalarının tətbiqi daha məqsəduyğundur. Bəzi insanlar belə suyun içməli suyu tam əvəz edə bilməsinə şübhə ilə yanaşırlar. Lakin aparılan təcrübələr bu şübhələrin əsaslı olmadığını göstərir. Bir çox hallarda isə əksinə, xüsusi texnologiyalarla təmizlənmiş dəniz suyunun daha üstün təmizliyə malik olduğu üzə çıxır".

Su böhranı ilə mübarizədə dəniz suyunun duzsuzlaşdırılmasında başqa alternativ variantları da tövsiyə edən ekoloq deyir ki, yağış sularının saxlanması üçün xüsusi sistemlər qurularaq, su ehtiyatının artırılmasına kömək etmək mümkündür. Bu üsul xüsusilə kənd təsərrüfatı sahəsində təsirlidir. Yağmır suları hətta xüsusi təmizlənmə prosesindən keçirildikdən texniki tələbatə yönəldirilərkən (məsələn, avtoyoma məntəqələrində, camaşırxanalarda və s.), içməli suyun qonaqlığına işlədilməsi üçün şərait yaratmaqda yardımcı ola bilər.

"Əksər bölgələrimizdə eyni mənbələrdən həm suvarma, həm də içməli su resursu kimi istifadə edilir. Belə yerlərdə yağmır sularının toplanaraq kənd təsərrüfatında istifadə edilməsi ilə yanaşı, müasir suvarma texnologiyalarına keçid etməklə

də suya əhəmiyyətli dərəcədə qənaət etmək olar. Belə texnologiyalardan biri damcı suvarma üsuludur. Çirək suları da təmizləndikdən kənd təsərrüfatında və sənayedə istifadə üçün yararlı hala gətirilə bilər. Xəzərin sahilindən çox uzaqda yerləşən, yağmırların daha az düşdüyü bəzi regionlarımızda məhz bu üsul effektiv ola bilər", - deyir Cəmid Bəxtiyar vurğulayıb.

Mübarizədə nə qədər çox ölkə iştirak etsə, həlli də bir o qədər asan olar

Cəmid Bəxtiyarın sözlərinə görə, su çatışmazlığı problemi bir çox başqa global problemlə birləşdirici halqası hesab edilir: "İqlim dəyişiklikləri, quraqlıq, səhrələşmə, quraqlaşma, o cümlədən urbanizasiyanın sürətlənməsi və şəhərsalma adlandırılan böhran ilə bağlı problemlərin hamısının köşiyi məqam su qıtlığıdır. Bir neçə gün öncə Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) kimi böyük beynəlxalq tədbirə yüksək səviyyəyə əvəzliyi etdi. Bu, planetimizin gələcəyinin müzakirəsi üçün olduqca önəmli tədbir idi. İqlim konfransında müzakirə edilən önəmli məsələlərdən biri də su qıtlığı və onunla mübarizə yolları oldu. Aparılan geniş müzakirələrin sonunda ilk dəfə olaraq Su üzrə İqlim Fəaliyyəti Bəyannaməsi qəbul edildi. Sözügedən bəyannamə daha geniş regional, beynəlxalq əməkdaşlığı təşviq edir. Bəyannaməni imzalayan ölkələr iqlim dəyişikliklərinin su hövzələrinə təsirləri, bu təsirlərin səbəblərinə qarşı mübarizə üsulları, eləcə də bu mübarizədə kompleks yanaşma tərzlərini tətbiq etməklə kimi öhdəliklər götürüblər. Bəyannamənin imzalanmasında təəssüfədi məqam isə odur ki, onu dünyanın cəmi 50 ölkəsi imzaladı. Su qıtlığı böhranının qarşısının alınmasında nə qədər çox ölkə iştirak etsə, mübarizə apararsa, həlli də daha asan olar".

COP29-da dəniz suyunun duzsuzlaşdırılmasının da geniş müzakirə edildiyini bildiren ekoloq deyir ki, Azərbaycanın uzun illərdir bu sahədə təcrübəsinin olması qürurverici haldır. Bu təcrübənin paylaşılması baxımından aparılan müzakirələrdə ölkəmizin iştirakını dünya praktikasına töhfə kimi qiymətləndirmək olar.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN VƏ MƏTBUATYAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə

2024-cü il üçün abunə yazılış davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatyayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azərmatbuatyayımı" ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzlənsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

COP29-da ən çox kiberhücum "cop29.az", "president.az" və "gov.az" domenlərində olan saytlara olub

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində Xüsusi Rəhbər və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti tərəfindən davamlı kiberhücumlar müşahidə olunub. Bu kiberhücumların həcminə və sorğu sayına görə böyük əksəriyyəti "cop29.az" internet informasiya ehtiyatına yönəlib.

Bunu AZƏRTAC-ın COP29 ərəfəsində Azərbaycanın internet resurslarına olan kiberhücumların sayı ilə bağlı sorğusuna cavab olaraq Xüsusi Rəhbər və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətindən (XRİTDX) bildirilib.

Qeyd olunub ki, ümumillikdə tədbir dövründə XRİTDX tərəfindən 1,09 milyon sorğu qeydə alınıb.

"COP29 informasiya ehtiyatlarına yönəlməmiş sorğuların 97 faizi kiberhücum məqsədli olduğuna görə XRİTDX tərəfindən dərhal bloklanması həyata keçirilib. Həmin dövr ərzində COP29 informasiya ehtiyatları ilə yanaşı digər dövlət qurum-

larının informasiya sistemlərinə də kiberhücum cəhdləri müşahidə olunub.

Ən çox hücum "cop29.az" saytına və "gov.az" zonasının Adların Domen Sistemində (Domain Name System) - DNS-lərinə müşahidə olunub. Eləcə də, XRİTDX-nin Data Mərkəzində yerləşən dövlət qurumlarına məxsus bir sıra serverlərə və "president.az" saytına çoxsaylı kiberhücumlar qeydə alınıb. Belə ki, "gov.az" zonası üçün domen sistemində bu müddət ərzində 14,5 milyon ədəd fərqli IP-lərdən çoxsaylı sorğular göndərilərək, şəbəkə avadanlı-

ğının resurslarını istehlak edib, legitim trafik emalında çətinlik yaranan kiberhücum ("DNS flood") tipli kibersorğular qeydə alınıb. Eləcə də bir sıra dövlət saytlarına, o cümlədən "president.az" və digər hosting sistemlərinin informasiya ehtiyatlarına 7,48 Gbps həcmli fərqli IP-lərdən irihəcmli paketləri göndərərək şəbəkə kanalını yükləməklə resursları ölçənməz edən xüsusi hədəflənmiş kiberhücum (volumetrik DDOS hücumları) cəhdləri müşahidə olunub", - deyər sorğuya cavabda bildirilib.

Regionun həkimləri Lənkərana topladılar

Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında Azərbaycan Minimal İnvaziv Cərrahlər Cəmiyyətinin (AMİCC) "Minimal invaziv cərrahiyyədə son nailiyyətlər" mövzusunda konfrans keçirilib.

Tədbirdə Lənkəran, Şirvan, Hacıqabul, Saatlı, Biləsuvar, Colibabək, Salyan, Masallı, Yardımlı, Lerik və Astara rayonlarından 200-ə yaxın cərrah, uroloq və ginekoloq iştirak ediblər.

Konfrans giriş sözü ilə açan Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının direktoru Ağabala Kolbiyev şəhərdə bununla ikinci dəfədir təşkil olunan konfransın keçirilməsinə görə AMİCC-ə təşəkkürünü bildirdi və rəhbərlik etdiyi mərkəzdə minimal invaziv cərrahiyyə sahəsində qazanılan nailiyyətlərdən danışdı. TƏBİB-in icraçı direktorunun müavini Araz Nəsirov da tədbirin əhəmiyyətindən bəhs edərək minimal invaziv cərrahiyyənin hazırkı durumu, yeniliklərin tətbiqinin

lordan danışdı. TƏBİB-in icraçı direktorunun müavini Araz Nəsirov da tədbirin əhəmiyyətindən bəhs edərək minimal invaziv cərrahiyyənin hazırkı durumu, yeniliklərin tətbiqinin

həyata keçirilməsi haqqında konfrans iştirakçılarının məlumatlandırıldı.

Konfransda laparoskopik cərrahiyyənin, urologiyanın, ginekologiyanın, invaziv radiologiyanın, bariatrik cərrahiyyənin aktual mövzuları barədə təqdimatlar keçirilib.

Sonra Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının əməliyyat blokundan iştirakçıların toplandığı zalda canlı translyasiya təşkil edildi. Canlı cərrahiyyədə professorlar Qurbanxan Müslimov və İslam Mahalov tərəfindən regionda icra edilməyən əməliyyatlar yerinə yetirilərək bu əməliyyatların texnikası haqqında iştirakçılara geniş izahat verilib.

Tədbirin ikinci hissəsi panel müzakirələr və diskussiyalarla davam etdi.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının Rəyasət Heyəti və kollektivi Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin əməkdaşı Manaf Bayramovun

FİRUDİN BAYRAMOVUN vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

"AzerGold" QSC-nin rəhbərliyi və kollektivi Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat nazirinin müşaviri Manaf Bayramova qardaşı

FİRUDİN BAYRAMOVUN vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Qəzetin daim yenilənən rəsmi internet ünvanı: www.azerbaijan-news.az

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	su informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
	434-63-30, 539-72-39	İctimai siyasət şöbəsi	- 538-56-60, 434-55-58
Məsəl katib	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,
Məsəl katib müavinləri	- 539-44-91,	Fototillatrasiya şöbəsi	- 538-84-73,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompiüter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəssisatlıq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə
contact@azerbaijan-news.az
azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 4218
Sifariş 2736

Qiyməti 60 qəpik